

ማግኘት

ይዘት

ገጽ

መግቢያ	iv
የማስተማር ሥነ ዘዴዎች.....	v
አሳታፊ የማስተማር ስነ ዘዴ	vi
የተከታታይ ምዘና ትርጉምና ዘዴዎች.....	x
የሂደታዊ የተከታታይ ምዘና ትርጉም	x
የጥቅል የተከታታይ ምዘና ትርጉም (Summative Continuous Assessment)	xi
የሂደታዊ የተከታታይ ምዘና ዓብይ መርሆች	xi
የትምህርት ዕቅድ ምንነት እና አዘገጃጀት	xi
የትምህርት ዕቅድ ዓይነቶች.....	xii
ምዕራፍ አንድ	1
የወረዳችን መገኛ	1
መግቢያ	1
1.1 የመገኛ ትርጉም	2
1.2 አንጻራዊ መገኛ ትርጉም	4
1.3 የወረዳችን አንጻራዊ መገኛ	7
1.4 የአጎራባች ወረዳዎች ስም እና መገኛቸው.....	10
ምዕራፍ ሁለት.....	14
ሳይንስን ማስተዋወቅ	14
2.1 ወጫዊ የሰውነት ክፍሎቻችን እና የስሜት ሕዋሳት	15
2.1.1 ወጫዊ የሰውነት ክፍሎቻችን	15
2.1.2 የስሜት ሕዋሳትና ተግባራቸው.....	16
2.2 የቁሶች አካላዊ ባሕሪያት.....	21
2.3 የብርሃን ምንጮችና የብርሃን.....	26
የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 15.....	26
ምዕራፍ ሦስት	29
የተፈጥሮ አካባቢያችን.....	29

3.1 የአየር ሁኔታ እና የአየር ንብረት.....	31
✓ የአየር ሁኔታ.....	31
✓ የአየር ንብረት.....	31
3.2 በወረዳችን ውስጥ የሚገኙ እፀዋት.....	34
3.2.1 እፀዋት.....	34
3.2.2 ዋና ዋና የእፀዋት ክፍሎች እና ተግባሮቻቸው.....	36
3.2.3 ለእፀዋት እድገት አስፈላጊ ነገሮች.....	41
3. 2.4 ኮምፖስት.....	44
3.3 በወረዳችን ውስጥ የሚገኙ እንስሳት.....	47
3.3.1 እንስሳት.....	47
3.3.2 የእንስሳት ጥቅም.....	49
3.3.3 የእንስሳት ምደባ.....	51
3.4 በወረዳችን ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች.....	58
3.5 አካባቢያችንን መንከባከብ.....	63
3.5.1 በአካባቢያችን የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብት መንከባከብ.....	63
3.5.2 በአካባቢያችን ውስጥ የሚገኙ ሰው ሰራሽ ሀብቶች.....	67
ምዕራፍ አራት.....	71
ማህበራዊ አካባቢያችን.....	71
4.1 የቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸው.....	72
4.1.1 የቤተሰብ አባላት መሰረታዊ ፍላጎት.....	72
4.1.2 የቤተሰብ ጤና አጠባበቅ ፋይዳዎች (ጥቅሞች).....	74
4.1.3 የትምርት ቤት እና የትምርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎቶቻቸው.....	77
4.2 በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት እና ተግባራት.....	82
4.3 የግል እና የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ.....	86
4.3.1 የግል ንጽህና አጠባበቅ.....	86
4.3.2 የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ.....	89
ምዕራፍ አምስት የተለየ ትኩረት የሚሹ ቁልፍ ጉዳዮች.....	94
5.1 የመንገድ ትራፊክ ደህንነት.....	94
የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 12.....	94
5.2 ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ.....	98
መርሃ-ትምህርት (Syllabus).....	104

መግቢያ

የመምህሩ መመሪያ የትምህርት ርዕሶችንና አብረውት የሚሄዱትን የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶችን፣ የክፍለ ጊዜ ሥርዓቶችን፣ የትምህርት አቀራረብ ስነ-ዘዴዎችን እና የተከታታይ ምዘና ስልቶችን ያካተተ በመሆኑ ለመምህሩ በጣም አስፈላጊ መሳሪያ መሆኑ ይታመናል ። በመሆኑም መምህሩ ከተመደበለት ጊዜ ጋር አገናዝቦ ለሚያዘጋጀው የትምህርት እቅድ ተሟልቶ የቀረበ የማስተማሪያ ግብዓት ነው ። ስለዚህ ይህ የሁለተኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ የመምህሩ መምሪያ አምስት ምዕራፎችን ያካተተ ስሆን እያንዳንዱ ምዕራፍ በንዑስ ምዕራፎች የተከፋፈለ ሆነው በወሰጡ በርካታ ይዘቶችን የያዘ ነው። ለእያንዳንዱ ንዑስ ምዕራፍ ደግሞ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች፣ የተግባራዊ ክንዎኔዎች፣ ዝርዝር ይዘቶች፣ የይዘቱ አጫጭር ማብራሪያዎች፣ ለትምህርት አቀራረብ ምቹ የማስተማሪያ ስነ-ዘዴዎች፣ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች፣ የትምህርቱ ቅድመ ዝግጅት፣ አቀራረብ እና የምዘና ስልቶች ተካትተዋል። ከእነዚህ ዝርዝር መረጃዎች አኳያ የትምህርቱ አሰጣጥ ተማር ተኮር ስለመሆኑ መምህሩ ሊገነዘብ ይገባል። ስለዚህ የመምህሩ ዋና ተግባር ለተማሪዎች መመሪያ መስጠት፣ አሰራሩን ማሳየት፣ ክትትል ማድረግ እና ግብረ መልስ መስጠት ሲሆን የተማሪው ተግባር ደግሞ በመማር ማስተማር ሂደት ወቅት የነቃ ተሳትፎ ማድረግ ይሆናል። የምዘና ስልቶችም እየሰሩ መማር የሚለውን መርህ ከሚያካትቱት አሳታፊ ዘዴዎች ጋር የተገናዘቡ ናቸው።

መምህሩ በማስተማር ክልምድ እንደሚገነዘቡት ሁሉ የመማር ማስተማር ዘዴዎች ተለዋዋጭ ናቸው። በዚህ የመምህሩ መምሪያ ዉስጥ በእያንዳንዱ ንዑስ ርዕስ ሥር ከተጠቆሙት የመማር ማስተማር ሥነ ዘዴዎች በአንዱ ወይም በሁለቱ አሊያም ከዚያም በላይ ለዕለቱ ትምህርት ርዕስ አመቺ የሆኑትን በተጨማሪነት መጠቀም ይችላል። የምዘና ስልቶችም በእነዚህ ዘዴዎች ላይ የተመሰረቱ መሆን አለባቸው። አሳታፊ የማስተማሪያ ዘዴዎችን የምንጠቀምበት ምክንያት በየንዑስ ርዕሱ መጨረሻ በተማሪዎ/ው ላይ እንዲያመጣ የታለመውን የዕውቀት፣ የአመለካከት እና የክህሎት ለውጥ ለማጎልበት ነው።

ከላይ ከተዘረዘሩት ሃሳቦች አንጻር የሁለተኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ ትምህርትን በመጀመሪያ ለምን እንደምናስተምር የሚገልጹትን አጥጋቢ መማር ብቃቶችን ማወቅ ይኖርቦታል። ከዚህም በላይ የሁለተኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ ትምህርትን በማስተማር

መገኘት ያለበትን ወጤት፣ የተከታታይ ምዘናን እና በየርዕሱ ማጠቃለያ ላይ መሰጠት ያለበትን ሙከራ መገንዘብ አለብዎት።

አጠቃላይ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ስለራሳቸው ወረዳ አንጻራዊ መገኛ እና አጎራባች ወረዳዎችን እንዲያውቁ ያደርጋል ።
- ❖ በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙትን ጠቃሚ ቦታዎች መገኛ እንዲረዱ ያደርጋል።
- ❖ ስለራሳቸው ወጫዊ ሰውነት ክፍሎች እና የስሜት ህዋሳት ጥቅማቸውን እንዲለዩ ያደርጋል።
- ❖ ተማሪዎች የግልና የአካባቢ ንጽሕና እንዲጠብቁ ያበረታታል።
- ❖ የቁሶችን አካላዊ ባሕሪያት እንዲረዱ ይገፋፋል።
- ❖ የብርሃን ምንጮችንና ባሕሪያትን እንዲያውቁ ይረዳቸዋል።
- ❖ የአየር ሁኔታ እና አየር ንብረት እንዲለይ ይረዳቸዋል።
- ❖ ተማሪዎች በአካባቢ የሚገኙትን እንስሳትን እና እጾዎትን እንድለዩ፣ እንዲመድቡ እና ጠቀሜታቸውን እንዲያውቁ ያደርጋል።
- ❖ የተፈጠሮ አካባቢያቸውን፣ ማህበራዊ አካባቢያቸውን እና ልዩ ትኩረት የሚሹ ቁልፍ ጉዳዮችን እንዲረዱ ያደርጋል።
- ❖ ተማሪዎች የአካባቢያቸውን ሀብት አጠቃቀምና እንክብካቤ ክህሎት እንዲያዳብሩ ያደርጋል።
- ❖ ተማሪዎች በትምህርት ቤት ውስጥ ንቁ ተሳትፎ አንዲኖራቸው እንዲሁም የአመለካከት እና ክህሎት ለውጥን አንዲያዳብሩ ይረዳል ።

የማስተማር ሥነ ዘዴዎች

የማስተማር ሥነ ዘዴዎች ማለት መምህሩ የሚያስተምረውን ትምህርት ወደ ተማሪዎች ለማስተላለፍ ወይም ተማሪዎች በመሳተፍ እንዲማሩ የሚደረግባቸው ዘዴዎች ናቸው። በሌላ አገላለጽ የማስተማር ሥነ ዘዴዎች ማለት መምህሩ የሚያቀርበውን ትምህርት ከሚያዘጋጅበት የትም/ት ግብ ለማሳካት ከሚጠቀሙባቸው ስልቶች ፣ የትምምህርትት ዓይነት፣ የማስተማሪያ መሣርያ ወይም ማንኛውም የትምህርቱን ግብ ሊያንጸባርቅ ከሚችሉ አግባብ ካላቸው ጠቃሚ ነገሮች ጋር የተያያዘ ነው። የማስተማር ሥነ ዘዴዎች በሁለት

ዓበይት ክፍሎች ይመደባሉ እነርሱም አሳታፊ የማስተማር ስነ ዘዴ (Student center method) እና ገለጻዊ (Lecture method/ teacher center) ናቸው ።

አሳታፊ የማስተማር ስነ ዘዴ

አሳታፊ የማስተማር ስነ ዘዴ ማለት ተማሪዎች በሚሰጠው የትምህርት ይዘት ላይ በቀጥታ እንደሚተኩ በማድረግ፣ ጥያቄ በመጠየቅ፣ መልስ በመስጠት፣ ማብራሪያ በመስጠት፣ ምክንያት በማቅረብ ወዘተ. የሚማሩበት የማስተማሪያ ዘዴ ነው። ይህ የማስተማር ዘዴ ተማሪዎች በሚማሩበት ወቅት በትምህርቱ ይዘት ላይ በንቃት እንዲሳተፉ የሚያደርግ ሲሆን ተማሪዎችን በትምህርት ሂደት ውስጥ ክህሎታቸውን እንዲለማመዱ፣ ችግሮችን አንዲፈቱ፣ ውስብስብ ጥያቄዎችን አንዲታገሉ፣ መፍትሔዎችን አንዲያቀርቡ፣ በጽሑፍና በወይይት ሀሳባቸውን በራሳቸው ቃላት እንዲብያብራሩ ዕድል የሚሰጥ ወዘተ ማስተማሪያ ሥነ ዘዴ ነው።

አሳታፊ የማስተማር ስነ ዘዴ ጠቀሜታዎቹ ውስጥ ጥቂቶቹ፡-

- ለተማሪዎች ተደጋጋሚ እና ፈጣን ግብረ መልስ ይሰጣል፤
- ተማሪዎች በትምህርታቸው ላይ እንዲያስቡ፣ እንዲወያዩበት እና ማብራሪያ እንደሰጡ እድል ይሰጣል፤
- ተማሪዎች ከትምህርት መሳሪያዎች (ቁሳቁስ) ጋር የግል ግንኙነት አንዲፈጥሩ እድል ይሰጣል፤ ይህ ደግሞ ለመማር ያላቸውን ተነሳሽነት ይጨምራል፤
- ተማሪዎች እንደ ትብብር ያሉ አስፈላጊ ክህሎቶችን በጥንድ እና በቡድን ሥራ እንዲለማመዱ ያስችላቸዋል፤
- ተማሪ-ለተማሪ መስተጋብር በማካሄድ በክፍል ውስጥ የማህበረሰብ ስሜት ይፈጥራል።

የአሳታፊ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴዎች ደካማና ጠንካራ ጎኖች መግለጫ ሠንጠረዥ

ማስተማሪያ ሥነ ዘዴ	ጠንካራ ጎኖች	ደካማ ጎኖች
<p>የቡድን ወይይት (Group discussion)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ በተማሪዎች መካከል እርስ በእርስ መስተጋብር ይጨምራል ✓ በተማሪዎች መካከል እርስ በእርስ መማማርንና መረዳዳት ባህልን ያጎለብታል ✓ የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት ያነሳሳል ✓ ተማሪዎች ሀሳባቸውን እንዲገልጹ እድል ይከፍታል 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ተማሪዎችን ከተሰጣቸው ርዕስ ውጭ ሊወጡ ይችላሉ ✓ ጥቂት ተማሪዎች ከወይይት ውጭ ሊሆኑ ይችላሉ ✓ ብዙ ሰዓት ይፈጃል ✓ ለመምህሩ ሀላፊነት ይጨምራል
<p>የመስክ ጉብኝት (Field trip)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት ይጨምራል እንደሁም ተማሪዎችን ያነቃቃል ✓ የተማሪ እና መምህሩን ግንኙነት ያጠናክራል ✓ ተማሪዎች በክፍል የተማሩትን የአካባቢያቸውን ነባራዊ ሁኔታ በግልጽ እንድረዱ ያደርጋል 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ መደበኛ የትምህርት ክፍለ ጊዜ ይረብሻል ✓ ሁሉም ተማሪዎች ዓላማውን ላይረዱት ይችላሉ ✓ አንዳንድ ተማሪዎችን መቆጣጠር አስቸጋሪ ይሆናል
<p>ጥያቄ እና መልስ (Question & Answer)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ልዩ ልዩ ጥያቄ ዓይነቶችን ለመጠቀም ይረዳል፤ <u>ለምሳሌ</u> • አጠቃላይ ጥያቄዎች (General question) • ከተለያዩ አማራጭ መልሶች አሠጣጥ ጋር ተጎዳኙ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ መምህራን ከበቂ በላይ ጥያቄዎችን መጠቀማቸው ✓ ጥያቄዎችን መመለስ ያልቻሉ ተማሪዎች

	<p>ጥያቄዎች (Divergent question)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ከማነጻጻር ጋር የተያያዙ ጥያቄዎች (Probing question) <p>✓ ጥያቄዎቹ ት/ት ከመጀመሩ በፊት እና ት/ቱ ከተገባደደ በኋላ ጥቅም ላይ ይውላል</p>	<p>ቅር መሰናገታቸው ወይም መሰላቸታቸው</p> <p>✓ የክህሎትና አመለካከት ጥያቄዎች ውስን መሆናቸው</p>
<p>የቡድን ፕሮጀክት ወይም የመተባበርና የመፎካከር (Group Project method)</p>	<p>✓ ለቡድን ሥራ መነሳሳትንና መሳተፍን ያበረታታል</p> <p>✓ በተማሪዎች መካከል የመረዳዳት መንፈስን ያጠናክራል</p> <p>✓ ተማሪዎች የሥራቸውን የመጨረሻ ውጤት ለማወቅ ጥረት እንዲያደርጉ ያበረታታል</p>	<p>✓ ጊዜ ይፈጅል</p> <p>✓ የገንዘብ ወጪ ይጠይቃል</p> <p>✓ ጥብቅ ክትትል ይጠይቃል አለበለዚያ የሥነ ምግባር ጉድለት ያስከትላል</p>
<p>በተግባር መማር (Experimental Method)</p>	<p>✓ ተማሪዎች እውቀትን ወዲያው እንዲተገብሩ ይረዳቸዋል</p> <p>✓ ክትትልና ወቅታዊ ግብረ መልስ ለመስጠት ያስችላል</p> <p>✓ የተማሪዎችን ተግባራትና ቡድን ሥራ ክህሎት ያሳድጋል</p> <p>✓ የተማሪዎችን አፈጻጸም ለመገምገም ይረዳል</p>	<p>✓ የመምህሩን ትዕግስት እና ክትትል መጠየቁ</p> <p>✓ ከአንድ በላይ ትክክለኛ መልስ ሊኖረው ይችላል</p> <p>✓ ተማሪዎች በተሰጣቸው ተግባር ላይ ካልቆዩ ትኩረታቸው ሊቀየር ይችላል</p>

የተከታታይ ምዘና ትርጉምና ዘዴዎች

የተከታታይ ምዘና ትርጉም

ምዘና ማለት አጠቃላይ የመማር ማስተማር ሂደቶች ላይ በቂ መረጃ መሰብሰብ እና በመረጃው ላይ የተመረኮዘ ወሳኔ መስጠት ነው። ይህም ማለት ተከታታይ ምዘና ስለተማሪዎች እውቀት፣ አመለካከት እና ክህሎትን ከተለያዩና ከበርካታ ምንጮች መረጃ የመሰብሰብ የመተንተን ሂደት ነው። ተከታታይ ምዘና የሚከናወነው ተማሪዎች የሚያወቁትን፣ በአንድ ነገር ላይ ያላቸውን ግንዛቤ እና ከቀሰሙት እውቀት አንጻር ሊተገበሩ የሚችሉትን ለመለየትና ለማጎልበት ይጠቅማል። ተከታታይ ምዘና ግቡን የሚመታው የተከታታይ ምዘና ወጤቶች የትምህርቱን ሂደት ማሻሻል ሲያስችል ነው። ስለዚህ ተከታታይ ምዘና የተማሪዎች የመማር ሂደት አካል ሲሆን የሚከተሉትን ያካትታል፡-

- ስለተማሪዎች ትምህርት ክትትል መረጃ ይሰጣል፤
- የማስተማር ሂደቱን ለማሻሻል ይቻል ዘንድ መረጃዎችን በመተንተን ላይ እንዲታተኩ ያደርጋል፤
- ተማሪዎች የሚጠበቁባቸውን ግቦች ለማሳካት መረጃ ይሰጣል፤
- የተገኙ ለወጣቶች በተማሪዎች የመማር አቅም ላይ ያመጡትን መሻሻል ለመገምገም ያስችላል።

በርካታ ዓይነት ተከታታይ ምዘናዎች ቢኖሩም ባለንበት ትምህርት ደረጃ የሚንጠቀሟቸው ሁለት አብይ ተከታታይ ምዘና መንገዶችን እናያለን፤ እነርሱም ሂደታዊ የተከታታይ (Formative continuous assessment) እና ጥቅል የተከታታይ ምዘና (Summative continuous assessment) ናቸው።

የሂደታዊ የተከታታይ ምዘና ትርጉም (Formative continuous Assessment)

ይህ ዓይነት ተከታታይ ምዘና የሚደረገው ትምህርቱ በሚሰጥበት ሰዓት ሲሆን በእያንዳንዱ መማር ሂደት (Formal) እና ከመማር ሂደት ውጭ (Informal) ቅርብ ምልክታ በማድረግ ችግሮችን መለየት እና አግባብነት ያለውን ትምህርት ለመስጠት እንድሁም ወቅታዊ እና ተገቢ ግብረ መልስ ለመስጠት የሚያስችል ነው። በሌላ አገላለጽ ተማሪዎች በመማር

ሂደት የሚያጋጥማቸውን ችግር ወድያውኑ እንዲፈታ እና የተማሪዎች የመማር አቅም እንዲጨምር የሚያደርግ ነው። በዚህ ሂደት ውስጥ መምህሩ የተለያዩ መንገዶችን ተጠቅሞ መረጃ ልሰበስብ ይችላል፤ ለምሳሌ ምልከታ፣ የቃል ጥቁዎችን፣ ገለጻ (Presentation)፣ ግለ ግምገማ (Self assessment)፣ ጥንድ ግምገማ(Peer assessment) ጥቅቶቹ ናቸው።

የጥቅል የተከታታይ ምዘና ትርጉም (Summative Continuous Assessment)

የአጠቃላይ ተከታታይ ምዘና በአጠቃላይ በኮርስ/በትምህርት ዓይነት ወይም በፕሮጀክት መጨረሻ ላይ ይከናወናል። በትምህርት ሂደት ውስጥ፣ የማጠቃለያ ግምገማዎች በተለምዶ በኮርስ/በትምህርት ዓይነት የተማሪዎችን ደረጃ ለመመደብ ያገለግላሉ። የማጠቃለያ ግምገማዎች ገምጋሚ ናቸው። የማጠቃለያ ግምገማዎች ተማሪዎች የተማሩትን ለማጠቃለል፣ ርዕሰ ጉዳዩን በደንብ ተረድተውት እንደሆነ ለመወሰን ይደረጋል። ይህ ዓይነቱ ግምገማ በተለምዶ ደረጃ የሚሰጠው (ለምሳሌ ማለፍ/አለማለፍን) እና የሙከራዎችን/ቴስቶችን/የፈተናዎችን ወይም የፕሮጀክቶችን መልክ ሊወሰድ ይችላል። የማጠቃለያ ምዘናዎች ብዙውን ጊዜ አንድ ተማሪ ትምህርቱን ማለፉን ወይም መወደቁን ለመወሰን ይጠቅማል።

የማጠቃለያ ግምገማ ዓላማ ከተቀመጠው የተማር መመዘኛ መስፈርት ወይም አንፃር እና ተማሪው ካስመዘገበው የትምህርት ዉጤት ላይ ዉሳኔ መስጠት ነው።

የሂደታዊ ተከታታይ ምዘና ዓብይ መርሆች (principles of formative continuous Assessment)

የድርጊት ግምገማ ተግባራዊ መርሆዎች።

- 1 - ግምገማው በመማር ማስተማር ሂደት ውስጥ የተዋሃደ ነው።
- 2 - የግምገማ ማስረጃ ትምህርትን ወደፊት ለማራመድ ይጠቅማል።
- 3- ግምገማ የተማሪ ራስን መቆጣጠርን ይደግፋል።

የትምህርት ዕቅድ ምንነት እና አዘገጃጀት

የትምህርት ዕቅድ ማለት የመማር ማስተማር ስራ ለማከናወን ቅድመ ዝግጅት ማድረግ ሲሆን በዋናነት በሂደቱ ውስጥ ያሉትን ተግባራትን ቅደም ተከተል ማስያዝና ለእያንዳንዱ ተግባራት በቂ ሰዓት መመደብ፣ አስፈላጊ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት፣

የመምህሩንና የተማሪዎችን ተግባራት ለይቶ ማስቀመጥ እና ተስማሚ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ መምረጥ ተግባራትን ያጠቃልላል። የትምህርት ዕቅድ አዘገጃጀት ወቅት መነሳት ያለባቸው እና መልስ ማግኘት ያለባቸው ሦስት አበይት ጥያቄዎች ፤

- ምንድን ነው የማስተምረው ? (ይዘትን ያመለክታል)
- ለምንድን ነው የማስተምረው ? (ዓላማን ያመለክታል)
- ማንን ነው የማስተምረው ? (የተማሪውን አረዳድ ደረጃ ያመለክታል)

የትምህርት ዕቅድ ዓይነቶች

በትምህርት ቤት ደረጃ የሚከናወኑ ዋና ዋና የትምህርት ዕቅድ ዓይነቶች፡-

- ዓመታዊ (Annual plan)፤
- ሳምንታዊ (Weakly plan) እና
- ዕለታዊ (Daily lesson plan) ተብለው በሦስት ይከፈላሉ ።

የዕለታዊ የትምህርት ዕቅድ ናሙና

ቀን: _____

የመምህሩ ስም: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

የት/ቤቱ ስም: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

የት/ትዓይነት: የአካባቢ ሳይንስ

ምዕራፍ: ሁለት

የክፍለ ጊዜ ርዕስ: የክፍለ ጊዜ ብዛት በሰዓት ስድስት

ክፍልና ሴክሽን: 2U

የምዕራፍ ስርዕል: የሰውነት ክፍሎቻችን

ንዑስ ስርዕል: የሰውነት ህዋሳትና ጥቅሞቻቸው

የዕለቱ ት/ት አስፈላጊነት: ተማሪዎች ስለአካባቢያቸውን ለማወቅ አምስቱን የሰውነት ህዋሳቶቻቸውን ይጠቀማሉ። እንዳንዱ የሰውነት ህሳት የተለያዩ አካባቢ ለውጦችን ለመገንዘብ ጠቀሜታዊ የሳላነው።

የተማሪዎች ቅድሚያ ዕቅድ: ተማሪዎች ስለአምስቱ የሰውነት ህዋሳት በቂ ገንዘብ አላቸው

የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች: ተማሪዎች ይህንን ስርዕል ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- አምስቱን የሰውነት ህዋሳትን ይዘረዝራሉ።
- እያንዳንዱ የሰውነት ህዋሳትን ለይተው ያሳያሉ።

ደረጃዎች	ጊዜ	የት/ቱ ይዘት	የመምህሩ ተግባር	የተማሪው ተግባር	ምዘናና ክትትል
የትምህርቱ መግቢያ	7		<ul style="list-style-type: none"> • ወጫዊ የሰውነት ክፍሎች መዘርዘር • በድንመመስረት • አምስቱን የሰውነት ህዋሳት ማስተዋወቅ • አጥጋቢ የመማር ብቃቶችን ለተማሪዎች ማሳወቅ 	<ul style="list-style-type: none"> • ማስታወስ • መሳተፍ • መጠየቅና መመለስ 	ሁሉም ተማሪዎች መሳተፋቸውን ክትትል ማድረግ
የትምህርቱ አቀራረብ	25	<p>አምስቱ የሰውነት ህዋሳት</p> <ul style="list-style-type: none"> • ጆሮ • አይን • አፍንጫ 	<p>ለቡድን ወይም የሚሆን ጥያቄ መስጠት ተግባር 2.1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. የሰው ልጅ ስንት የሰውነት ህዋሳት አሉት? 2. የሰውነት ህዋሳቶቻችሁን ለይታችሁ አሳዩ። <ul style="list-style-type: none"> • ክትትልና ድጋፍ ማድረግ • ተማሪዎች በቡድን የተወያዩትን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲያቀርቡ ዕድሉን ማመቻቸት 	<ul style="list-style-type: none"> • መከታተል • በቡድን ወይም ወቅት በንቃት መሳተፍ • ከወይይቱ በኋላ የተወያዩትን ህሳብ ማቅረብ • ያልገባቸውን ህሳብ መጠየቅ 	<ul style="list-style-type: none"> • በቡድን ወይም ወቅት ልክታ ማካሄድ • ግብረመልስ በመስጠት
ጠናካሪ ያና ማጠቃለያ	8		<p>ዋና ዋና ነጥቦች ላይ ማጠቃለያ ማብራሪያ መስጠት (አምስቱ የሰውነት ህዋሳትን መዘርዘርና ማሰየብ) የቤት ስራ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. መልመጃ 2.1 (ገጽ 23-24) 	<ul style="list-style-type: none"> • መከታተል • መሳተፍ • ጥያቄ መጠየቅ 	<ul style="list-style-type: none"> • በጥያቄ መልስ • የቤት ሥራ መስጠት

- የመርጃ መሳሪያዎች: ስዕል (አምስቱን የሰውነት ህዋሳትን የሚያሳይ)

ለተማሪዎች የሚደረግ ድጋፍ: ለፈጣን ተማሪዎች ተጨማሪ ተግባር መስጠትና እንዲያነሱ ማድረግ፣ ለዝቅተኛ ተማሪዎች ተጨማሪ ጊዜ በመስጠት መከታተል፣ ልዩ ልዩ ላላቸው ተማሪዎች ፍላጎታቸውን በመለየት ድጋፍ ማድረግ

የዲ/ት ኃላፊ አስተያየት ናፊርማ

የም/ር/መ/ር አስተያየትና ፊርማ

ምዕራፍ አንድ

የወረዳችን መገኛ

ለምዕራፉ የተመደበለት ጠቅላላ ክፍለ ጊዜ:- 34

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች የዚህን ምዕራፍ ይዘቶች ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- መገኛ ትርጉም ይገልጻሉ።
- የአንድን ቦታ አንጻራዊ መገኛ ይለያሉ።
- የወረዳቸውን አንጻራዊ መገኛ ይገልጻሉ።
- የሚኖሩበትን ወረዳ መገኛ ከአጎራባች ወረዳዎች አንጻር ይገልጻሉ።
- በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙትን ቀበሌዎች ስም ይጠቅሳሉ።
- ያዘጋጁት ካርታ ላይ የወረዳቸውን ቀበሌዎች ያመለክታሉ።
- የወረዳቸውን የአጎራባች ወረዳዎችን ስም ይዘረዝራሉ።

መግቢያ

በአንደኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ላይ ተማሪዎች ስለ ቅርብ አካባቢያቸው ወይም ስለሚገኙበት ቀበሌ መገኛ ተምረዋል። በሁለተኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ ትምህርት ምዕራፍ አንድ ውስጥ ደግሞ ስለ ወረዳቸው መገኛ፣ ስለ መገኛ እና አንጻራዊ መገኛ ትርጉም፣ ስለሚኖሩበት ወረዳ አንጻራዊ መገኛ፣ የአጎራባች ወረዳዎች ስም እና አንጻራዊ መገኛቸውን ይማራሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

- 1.1 የመገኛ ትርጉም
- 1.2 የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም
- 1.3 የወረዳችን አንጻራዊ መገኛ
- 1.4 የአጎራባች ወረዳዎች ስም እና መገኛቸው

1.1 የመገኛ ትርጉም

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 4

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የመገኛ ትርጉም ይናገራሉ።
- የሚገኙበትን ቀበሌ ይናገራሉ።
- ቀበሌያቸው በየትኛው ወረዳ እንደሚገኝ ይናገራሉ።

ለ.ይዘት

✓ የመገኛ ትርጉም

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

መገኛ ማለት አንድ የሆነ ቦታ (ለምሳሌ:-ትምህርት ቤት፣ ቀበሌ ፣ወረዳ፣ወዘተ..) በመሬት ገጽ ላይ ወይም በካርታ ላይ የት እንዳለ የሚያሳይ ማለት ነው። በሌላ አገላለጽ መገኛ በመሬት ላይ ወይም በካርታ ወይም በንድፍ ካርታ ላይ ማሳየት ይቻላል። መገኛ አንድ ሰው ያለበትን ቦታ ወይም የተቀመጠበት ሥፍራ ለመግለጽ ይጠቅማል ።

ሠ. የተጠቆመ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ ለወይይት የሚሆኑ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ በርዕሱ ሥር የተቀመጡትን ቁልፍ ቃላት እንድያብራሩ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተማሪዎች ስለዕለቱ ትምህርት ያላቸውን ግንዛቤ ለመዳሰስ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ መገኛ ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ ትምህርት ቤታችሁ የሚገኝበት ቀበሌ ማን ተብሎ ይጠራል?

- ➡ ቀበሌያችሁ የሚገኝበት ወረዳ ማን ይባላል?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች መገኛ ትርጉም እንዲገልጹ ማድረግ፡፡
- ➡ ተማሪዎች የትምህርት ቤታቸውን መገኛ እንዲናገሩ ማድረግ፡፡
- ➡ ተማሪዎች ስለቀበሌያችሁ መገኛ እንዲናገሩ ማድረግ፡፡
- ➡ አጫጭር ገለጻዎችን ስለመገኛ መስጠት፡፡

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄዎችን መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ ምልክታ ማድረግ

ቀ. የተግባራዊ ክንዋኔ እና የመልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 1.1

1. መገኛ ማለት አንድ የሆነ ቦታ በመሬት ገጽ ላይ ወይም በካርታ ላይ የት እንዳለ የሚያሳይ ማለት ነው፡፡

2. መምህር እባክዎን ተማሪዎች ከመቀመጫቸው ተነስተው በመቆም በግራ ፣በቀኝ ወይም መሀል ረድፍ በማለት እንድናገሩ ያድርጉ ፡፡

መልመጃ 1.1

1. መምህር እባክዎትን እንደየአካባቢ ሁኔታ እያንዳንዱ ተማሪ ቤቱ የሚገኝበትን

ቀበሌ እንድናገሩ ያድርጉ።

2. መምህር እባክዎትን እንደየ አካባቢ ሁኔታ እያንዳንዱ ተማሪ ትም/ት ቤታቸው

የሚገኝበትን ቀበሌ እንድናገሩ ያድርጉ።

1.2 አንጻራዊ መገኛ ትርጉም

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 8

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

➤ የአንጻራ መገኛ ትርጉም ይናገራሉ።

➤ ካርታ ምን እንደሆነ ይገልጻሉ።

ለ.ይዘት

✓ የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም

✓ ካርታ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

አንጻራዊ መገኛ ማለት አንድን አካባቢ ወይም አንድን ነገር ከሌሎች አካባቢዎች ወይም ነገሮች አንጻር መግለጽ ነው። በሌላ አባባል አንጻራዊ መገኛ ማለት አንድ ቦታ ለምሳሌ፡- የምትኖሩበት ወረዳ በመሬት ወይም በካርታ ላይ የት እንደሚገኝ ከአጎራባች ወረዳዎች፣ ዞኖች፣ ክልል እና አገር አንጻር መግለጽ ነው። በመሬት ላይ የየትኛውንም ቦታ መገኛ ለመግለጽ የሚያስችሉ ሁለት ዋና ዋና መንገዶች አሉ። እነርሱም፡- አንጻራዊ መገኛ እና ፍጹማዊ መገኛ በመባል ይታወቃሉ። ከላይ በተገለጸው ሁኔታ አንድ ነገር ከሌሎች ነገሮች ሲነጻጸር የሚገኝበት ቦታ ወይም አቅጣጫ አንጻራዊ መገኛ ይባላል። ፍጹማዊ መገኛ አንድን ቦታ በኬክሮስ እና በኬንተሮስ በመጠቀም ማመልከት ነው።

በዚህ ክፍል ደረጃ ተማሪዎች መማር ያለባቸው በወረዳችሁ ዙሪያ የሚገኙ ታዋቂ ነገሮችን መነሻ በማድረግ አንጻራዊ መገኛውን ማመልከት ብቻ ነው ።

ስለ አንጻራዊ መገኛ በቀላሉ ለመግለጽ የተለያዩ መንገዶችን መጠቀም ይቻላል። በዚህም መሠረት በአንድ ቦታ ቆመን ወይም ተቀምጠን የተለያዩ ነገሮችን ከፊት፣ ከኋላ፣ ከግራ፣ ወይም ከቀኝ በማለት መገኛቸውን መግለጽ ወይም ማመልከት ይቻላል።

ማሳሰቢያ፡- አንጻራዊ መገኛ ለመግለጽ መነሻ ነጥብና አቅጣጫ ማወቅ ተገቢ ነው።

ካርታ ምንድን ነው?

ካርታ ማለት በመሬት ላይ የሚገኙ ልዩ ልዩ ቦታዎችን አነስተኛ በሆነ መጠን በወረቀት ላይ ለማሳየት የሚረዳ ወካይ ስዕል ነው። ካርታ በመስፈርት አማካኝነት በመሬት ላይ የሚገኙት ነገሮችን በዝርግ ወረቀት ላይ የሚያሳይ ሥዕላዊ መግለጫ ነው። ካርታ በሰለጠኑ ባለሙያዎች ዘመናዊ መሣሪያዎችን በመጠቀም ይዘጋጃል ነገር ግን ንድፈ ካርታ ያለምንም መሣሪያ በእጅ ብቻ የሚሳል ነው ። ለምሳሌ መምህሩ በጥቁር ሰሌዳ ወይም ወረቀት ወዘተ.. ላይ የሚሰራው ካርታ ማለት ነው።

መ.የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የዞናቸው ካርታ (ወረዳቸውንና አጎራባች ወረዳ፣ ዞን፣ ክልል፣ አገር ወይም ተፈጥሮአዊ ነገሮችን ያካተተ) የተገዛ ወይም በትምህርት ማበልጸግ ማዕከል የተሰራ ልሆን ይችላል
- ✓ ንድፈ ካርታ

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ አግባብነት ያለውን ካርታ ወይም ንድፈ ካርታ ማዘጋጀት

- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ በርዕሱ ሥር ተቀመጡትን ቁልፍ ቃላት እንድያብራሩ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ስላሌፈ.ወ ትምህርት መከለስና ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ አንጻራዊ መገኛ ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ መገኛና አንጻራዊ መገኛ ልዩነት ምንድን ነው?
- ➡ ካርታ ምንድን ነው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች ስለካርታ ማብራሪያ እንዲሰጡ ማበረታታት
- ➡ ተማሪዎች አንጻራዊ መገኛ እንዲገልጹ ማድረግ
- ➡ ተማሪዎች የተቀመጡበትን/ የቆሙበትን አንጻራዊ መገኛ እንዲናገሩ ማድረግ
- ➡ ለተማሪዎች መልስ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- ➡ አጫጭር ገለጻዎችን ስለ ወረዳ አንጻራዊ መገኛ መሰጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄዎችን መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ ምልከታ ማድረግ

ቀ. የተግባራዊ ክንዋኔ እና የመልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 1.2

1. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች በተቀመጡበት ሆነው ከግራ፣ ከቀኝ፣ከፊት እና ከኋላቸው ያሉ ትን ተማሪዎች እንዲናገሩ ያድርጉ (መጀመሪያ ተማሪዎች ግራ ፣ቀኝ፣ ፊት እና ኋላ እንዲለዩ ያድርጉ)

2.ካርታ ማለት በመሬት ላይ የሚገኙ ልዩ ልዩ ቦታዎችን ፣ተቋማትን፣ መኖሪያ ቦታ ወዘተ አነስተኛ በሆነ መጠን በወረቀት ላይ ለማሳየት የሚረዳ ወካይ ስዕል ነው።።

መልመጃ 1.2

1. መምህር እባክዎትን በመጀመሪያ ተማሪዎችን ከመማሪያ ክፍላቸው ፊለ ፊት በመቆም ስለተጠቀሱት ነገሮች መገኛቸውን ከተመለከቱ በኋላ (ከ'ሀ' - 'መ' ለቀረቡት ጥያቄዎች) መልሶችን እንድመልሱ ያድርጉ።።

1.3 የወረዳችን አንጻራዊ መገኛ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 12

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ወረዳ ምንነት ይገልጻሉ።።
- አራቱን ዋና ዋና አቅጣጫዎች ይለያሉ።።
- የወረዳቸውን አንጻራዊ መገኛ ይገልጻሉ።።

ለ.ይዘት

- ✓ ወረዳ
- ✓ የወረዳችን አንጻራዊ መገኛ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ወረዳ ማለት በርካታ ቀበሌዎችን የያዘ የአስተዳደር መዋቅር ሲሆን እያንዳንዱ ወረዳ የራሱ የሆነ ዋና ከተማ አለው። በአንድ ወረዳ ውስጥ የተለያዩ መልካም ምድር፣ አየር ሁኔታ፣ ህዝብ ተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ሀብቶች ወዘተ ልዩ ልዩ ይችላሉ።

የወረዳችንን አንጻራዊ መገኛ ለመረዳት በቅድሚያ አራቱን ዋና ዋና አቅጣጫዎች መለየት ያስፈልጋል። አራቱ ዋና ዋና አቅጣጫዎችም የሚባሉት ምስራቅ፣ ምዕራብ፣ ሰሜን እና ደቡብ ናቸው።

የወረዳችን አንጻራዊ መገኛ ማለት ወረዳችን በአራቱ ዋና ዋና አቅጣጫ ካሉት ተፈጥሮአዊ ወይም ሰው ሰራሽ አዋሳኝ ቦታዎች አንጻር ሲገለጽ የሚገኝበት ቦታ ማለት ነው። ተፈጥሮአዊ የሚባሉት ወንዝ፣ ሐይቅ፣ ተራራ፣ ሸለቆ፣ ኩሬ ወዘተ ሲሆን ሰው ሰራሽ አዋሳኝ የሚባሉት ደግሞ መንገድ፣ ወረዳ፣ ዞን፣ክልል፣ሌላ አገር ሊሆን ይችላል። በመሆኑም ወረዳችን በሰሜን፣ በደቡብ፣ በምስራቅና በምዕራብ የሚዋሰንበትን ወረዳ በመጠቀም የምንገልጽበት መንገድ ነው።

መ. የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ አራቱን አበይት አቅጣጫዎችን የሚጠቁም ስዕል
- ✓ የወረዳችሁ ካርታ(አጎራባች የሆኑትን ሰው ሰራሽና ተፈጥሮአዊ ነገሮችን የሚያሳይ መሆን አለበት)

ሠ. የተጠቀሙ የማስተማሪያ ሥነ ዜጅ

- ✓ የግል ስራ
- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ አስፈላጊ ካርታና አቅጣጫ ጠቋሚ ስዕሎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት ዕቅዶችን ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማሰተዋወቅ

ስላሌፈ.ወ. ትምህርት መከለስና ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት በተላላ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ አራቱ ዋና ዋና አቅጣጫዎችን ዘርዝሩ፡፡
- ➡ የወረዳችሁ አዋሳኝ ወረዳዎች እነ ማን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች ስለወረዳቸው አንጻራዊ መገኛ እንዲናገሩ ማበረታታት
- ➡ ተማሪዎች አራቱን አበይት አቅጣጫዎችን እንዲዘረዝሩ ማድረግ
- ➡ የተማሪዎች መልስ ላይ ተመርኩዞ ማሰተካከያ ማድረግ
- ➡ የወረዳቸውን አዋሳኝ ወረዳዎች እንዲጠቅሱ ማድረግ
- ➡ አጫጭር ማብራሪያ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ ምልከታ ማድረግ

ቀ. የተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 1.3

1. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች የራሳቸውን ወረዳ ስም እንዲያውቁ ያድረጉ፡፡
2. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች ከአጎራባች ወረዳዎች አንጻር (አራቱን ዋና ዋና አቅጣጫዎች በመጠቀም) የወረዳቸውን አንጻራዊ መገኛ እንዲገልጹ ያደርጉ
3. መምህር እባክዎትን ወረዳችሁ ከአራቱ አቅጣጫዎች በአንዱ ወይም በሁለቱ ወንዝ፤

ሐይቅ፣ተራራ፣ወዘተ የሚዋሰን ከሆነ ይገለጹ።

መልመጃ 1.3

1. ሀ. ሰሜን

ለ. ደቡብ

ሐ. ምስራቅ

መ. ምዕራብ

1.4 የአጎራባች ወረዳዎች ስም እና መገኛቸው

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 10

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የወረዳቸውን አጎራባች ወረዳዎች ስም ይዘረዝራሉ።
- የአጎራባች ወረዳዎችን መገኛ ይገልጻሉ።
- የወረዳቸውን ካርታ በመንደፍ አንጻራዊ መገኛውን ከአጎራባች ወረዳዎች አንጻር ይገልጻሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ የአጎራባች ወረዳዎች
- ✓ የአጎራባች ወረዳዎች መገኛቸው

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የአንድ ቦታ ወይም ነገር አንጻራዊ መገኛ የሚገለፀው በአካባቢያችን በሚገኙ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ ነገሮች ነው። የአንድ ወረዳ አዋሳኝ ወረዳዎች በሙሉ አጎራባች ወረዳዎች በማለት ይገለጻሉ፤ ነገር ግን እንደ አካባቢ ሁኔታ አንድ ወረዳ በሌላ አስተዳደራዊ መዋቅር ማለትም በዞን፣ በክልል፣ በሌላ አገር ልዋሰን/ ልጎራበት ይችላል። የወረዳችን አጎራባች ወረዳዎችን የሚንገልጸው ከእኛ ወረዳ አንጻር ነው። ለምሳሌ ከወረዳችን በስተሰሜን ወይም ደቡብ ወዘተ በማለት ልንገልጸው እንችላለን።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የወረዳችሁ ካርታ (አጎራባች ወረዳዎችን፣ ዞን፣ ወዘተ ጭምር የያዘ)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ጥያቄ እና መልስ
- ✓ ሠርቶ ማሳየት
- ✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ አስፈላጊውን ካርታ ማዘጋጀት
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - ✓ ስላለፈው ትምህርት በመከልከልና ተማሪዎች ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-
 - ➡ ወረዳችሁ በሰሜን፣ በደቡብ፣ በምሰራቅና በምዕራብ በማንና በምን ይዋሰናል?
 - ➡ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ አዋሳኞች ልዩነት ምንድን ነው?
2. የትምህርቱ አቀራረብ
 - ➡ ተማሪዎች ወረዳቸውን ንድፈ ካርታ ሰርተው በአራቱ አቅጣጫ የሚያዋስኑ /አጎራባች ወረዳዎችን አንድያመለክቱ ማድረግ
 - ➡ የአጎራባች ወረዳዎችን ስም እንዲጠቅሱ ማድረግ
 - ➡ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ አዋሳኞች ልዩነት እንዲያብራሩ ማድረግ
 - ➡ አስፈላጊውን ማብራሪያና ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ ምልከታ
- ✓ አጫጭር መከራዎችን መስጠት

ቀ. የተግባራዊ ክንዋኔ እና የመልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 1.5

1. መምህር እባክዎን ተማሪዎች የራሳቸውን ወረዳ አጎራባች ወረዳቸውን እንዲዘረዝሩ ይደረግ
2. መምህር እባክዎን ካርታ በመመልከት የወረዳቸውን እና አጎራባች ወረዳዎችን አንጻራዊ መገኛቸውን ይግለጹ

3.ተማሪዎች የራሳቸውን ወረዳ ካርታ ሰርተው ከነአጎራባች ወረዳ ያሳዩ

መልመጃ 1.5

1. ተማሪዎች የወረዳቸውን አጎራባች ወረዳዎችን እድዘረዝሩ ይደረግ
2. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች በአራቱ አቅጣጫ የወረዳቸውን አጎራባች ወረዳ፣ ዞን፣

ክልል፣ አገር ፣ ወንዝ፣ ተራራ ወዘተ.. የሚያዋስኑትን እንድጠቅሱ ያድርጉ።

3. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች ከወረዳቸው አጎራባቾች ውስጥ ተፈጥሮአዊ የሆነውን

(ወንዝ፣ ተራራ ፣ ሐይቅ ወዘተ ካለ) እንድጠቅሱ ያድርጉ።

የምዕራፉ ማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

መመሪያ አንድ (የእውነት / ሐሰት መልስ)

- | | | | |
|---------|---------|--------|----|
| 1. እውነት | 2. እውነት | 3. ሐሰት | 4. |
| ሐሰት | | | |

መመሪያ ሁለት (የምርጫ)

- | | | |
|------|------|------|
| 1. መ | 2. ሐ | 3. ሀ |
|------|------|------|

መመሪያ ሦስት (የአጭር መልስ)

- | | | | |
|-----------|--------|---------|---------|
| 1. ሀ. ደቡብ | ለ. ሰሜን | ሐ. ምዕራብ | መ. ምስራቅ |
|-----------|--------|---------|---------|
2. መምህር እባክዎትን ተማሪዎች የሚኖሩበት ወረዳ ስምና የዋና ከተማ ስም እንድጠቅሱ ያዲርጉ።
 3. ካርታ

ምዕራፍ ሁለት

ሳይንስን ማስተዋወቅ

ለምዕራፉ የተመደበለት ጠቅላላ ክፍለ ጊዜ፡- 45

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች የዚህን ምዕራፍ ይዘቶች ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የዉጫዊ ሰዉነት ክፍሎችን ጠቀሜታ ይዘረዝራሉ።
- የቁሶችን አካላዊ ባህሪያት ይጠቅሳሉ።
- የብርሃን ምንጮችን ይዘረዝራሉ።

መግቢያ

ሰዉነታችን ልዩ ልዩ ክፍሎች አሉት። የሰዉነት ክፍሎቻችን በሁለት ይመደባሉ። እነዚህም ዉጫዊ እና ዉስጣዊ የሰዉነት ክፍሎች በመባል ይታወቃሉ። ስለዚህ ሰዉነታች የተለያዩ ክፍሎች ያሉት ሲሆን እያንዳንዱ የሰዉነት ክፍል ደግሞ የራሱ የሆነ ሥራ አለዉ። በዚህ ምዕራፍ ስለዉጫዊ የሰዉነት ክፍሎች እና የስሜት ሕዋሳትተግባር ወይም ጠቀሜታ እንድሁም የቁሶችን አካላዊ ባህሪያት እና የብርሃን ምንጮች ይማራሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

2.1 ዉጫዊ የሰዉነት ክፍሎቻችን እና የስሜት ሕዋሳት

2.1.1 ዉጫዊ የሰዉነት ክፍሎቻችን

2.1.2 የስሜት ሕዋሳትና ጥቅሞቻቸዉ

2.2 የቁሶች አካላዊ ባሕሪያት

2.3 የብርሃን ምንጮች

2.1 ውጫዊ የሰውነት ክፍሎቻችን እና የስሜት ሕዋሳት

2.1.1 ውጫዊ የሰውነት ክፍሎቻችን

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 8

ሀ. ከንዑስ ርዕስ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- ውጫዊ የሰውነት ክፍሎችን ይዘረዝራሉ፡፡
- እያንዳንዱን ውጫዊ የሰውነት ክፍሎችን ያሳያሉ፡፡

ለ. ይዘት

- ✓ ውጫዊ የሰውነት ክፍሎች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ውጫዊ የሰውነት ክፍሎች የሚባሉት በሰውነት ውጫዊ ገጽታ ላይ የሚገኙ የሰውነት ክፍሎች ናቸው፡፡ ለምሳሌ:- ራስ፣ አንገት ፣ ደረት፣ እጅ፣ እግር፣ ወዘተ.. ናቸው፡፡

መ. የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ እያንዳንዱን ውጫዊ የሰውነት ክፍሎችን የሚያሳይ የሰው ምስል/ፖስተር

ሠ. የተጠቀሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ ገለጻ
- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማቅረብ
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱ ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማሰተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ

➡ **ዉጫዊ የሰውነት ክፍሎች የሚባሉት ዘርዘሩ፡፡**

2. የትምህርት አቀራረብ

➡ **ተማሪዎች ዉጫዊ የሰውነት ክፍሎችን እንዲለዩ ማድረግ**

➡ **አስፈላጊዉን ግብረ መልስ መስጠት**

➡ **አጫጭር ማብራሪያ መስጠት**

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ ክትትል ማድረግ

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔ እና የመልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.1

- 1. ራስ፣ ጆሮ፣ ዓይን፣ አንገት እያሉ እስከ እግር እንድዘረዝሩ ያድርጉ**

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.2

- 1. ጆሮ፣ ዓይን፣ አፍንጫ፣ ምላስና ቆዳ(እጅ)**

2.1.2 የስሜት ሕዋሳትና ተግባራቸዉ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 7

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡

- የስሜት ሕዋሳትን ይለያሉ፡፡
- የስሜት ሕዋሳትን ጥቅም ይናገራሉ፡፡

ለ. ይዘት

- ✓ የስሜት ሕዋሳት
- ✓ የስሜት ሕዋሳት ጥቅሞች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ሰውነታችን የወጫዊውን አካባቢ ለውጦች መለየት የሚችለው በስሜት ሕዋሳት አማካኝነት ነው፡፡ የስሜት ሕዋሳት የሚባሉት ዓይን ፣ ጆሮ፣ አፍንጫ፣ ምላስ እና ቆዳ ናቸው፡፡

ዓይን፡- ለማየት የሚያገለግል የስሜት ሕዋስ ነው፡፡ ዓይናችን ማየት የሚችለው ብርሃን ባለበት አካባቢ ነው፡፡ ዓይናችን ብርሃን ሲኖር የቀለም ዓይነቶችን፣ ልዩ ልዩ ነገሮችን ለመለየት እና ርቀት ለመገመት ይረዳናል፡፡ አይናችን በጣም አስፈላጊ የስሜት ሕዋስ ውስጥ አንዱ ስለሆነ ጥንቃቄ ማድረግ ይገባናል ፤ ለምሳሌ ቢያንስ በቀን ሁለት ጊዜ በወሃና ሳሙና መታጠብ አለብን፡፡ በቆሻሻ እጅ አለመነካካትና በቆሻሻ ቦታዎች አለመጫወት፡፡

ጆሮአችን፡- የተለያዩ ድምጾችን ለምሳሌ፡- የሰው ፣ የእንስሳት፣ የመኪና ድምጽ፣ ወዘተ.. ለመስማት እና ለመለየት ይረዳናል፡፡ የጆሮአችንን ወጫዊ ክፍል በንጹህ ወሃ እና ሳሙና ዘወትር ከመታጠብ ወጪ ወስጡን በሹል ነገሮች በፍጹም መካከር የለብንም፡፡ ከፍተኛ ድምጽ በጆሮ ላይ ጉዳት ሊያመጣ ስለሚችል ከፍተኛ ድምጽ ካለበት አካባቢ መራቅ ይገባናል፡፡

አፍንጫችን፡- የተለያዩ ሽታዎችን የሚለይ የስሜት ሕዋስ ነው፡፡ በአፍንጫችን ጥሩ እና ጥሩ ያልሆኑ ሽታዎችን ለመለየት እንችላለን፡፡ በመሆኑም የአፍንጫችን የማሽተት ስራ እንዳይስተጓጎል ንጽህናውን በሚገባ መጠበቅ አለብን፡፡

ምለስ፡- ምግቦችን ለምሳሌ፡- እንደ ጨዋ፣ ስኳር፣ሎሚ፣ የመሳሰሉትን ጣዕማቸውን መለየት የምንችለው በምሳሳችን ቀምሰን ነው። ይሁን እንጂ የተገኘውን ነገር ሁሉ ወደ አፍ በመውሰድ በምሳሰ መቅመስ አይመከርም።

ቆዳ፡- ለመዳሰስ የሚጠቅም የስሜት ሕዋስ ነው ። በእጅ በመዳሰስ ወይም በመንካት አንድ ቁስ ልሙጥ ወይም ሻካራ፣ ሹል ወይም ዱልዱም፣ ሞቃት ወይም ቀዝቃዛ፣ ወዘተ.. ለመለየት እንችላለን።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ አምስቱን የስሜት ሕዋሳትን ለየብቻ የሚያሳይ ስዕል
- ✓ አምስቱን የስሜት ሕዋሳትን ጠቀሜታ የሚያሳይ ስዕል

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ ገለጻ
- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማቅረብ
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱ ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መጠየቅ
 - ➡ የሰው ልጅ ስንት ስሜት ህዋሳት አሉት?
 - ➡ የአምስቱ የስሜት ህዋሳት ጥቅሞችን ዘርዝሩ።
2. የትምህርት አቀራረብ

- ➔ የስሜት ህዋሳትን ለይተው እንዲያሳዩ ማድረግ
- ➔ አምቱስ የስሜት ህዋሳት ጥቅሞችን እንድናገሩ ማድረግ
- ➔ አስፈላጊውን ግብረ መልስ መስጠት
- ➔ አጫጭር ማብራሪያ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ክትትል
- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቤት ሥራ
- ✓ አጫጭር መ-ከራዎችን መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔ እና የመልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.3

1. ለማየት
2. ጭስ፣ ከፍተኛ ብርሃን፣በቆሻሻ እጅ መነካካት ወዘተ..
3. በሳሙናና በንጹህ ዉሃ መታጠብ፣ በቆሻሻ እጅ አለመነካካት፣ከፍተኛና ደብዛዛ ብርሃን ባለበትቦታ አለማንበብ፣ ወዘተ.. ናቸው።

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.4

1. ለማዳመጥ (ለመስማት)
2. በንጹህ ዉሃ እና ሳሙና ዘወትር መታጠብ፣ አለመጎርጎር፣ ማንኛውንም ባዕድ ነገር አለመጨመር፣ ከፍተኛ ድምጽ ካለበት መራቅ ወዘተ.. ናቸው።

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.5

1. ጥሩ መዓዛና መጥፎ ሽታዎችን

2. አፍንጫችን ለጀርሞች እንዳይጋለጥ ሲባል ነው።

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.6

1. የምግብ ጣዕም ለመለየት

2. ምላሳችን ለአደጋ እንዳይጋለጥ ነው። (ከምግብ ውጭ መቅመስ ያልተፈቀደ ነው።)

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.7

1. ለመዳሰስ (ሞቃት፣ ቀዝቃዛ፣ ሸካራ፣ ልሙጥ ነገሮችን ወዘተ.. ለመለየት)

2. መምህር እባክዎን! ከፊታቸው ያለውን ጠሬጸዛ በመዳሰስ እንዲመልሱ ያደርጉ

3. መምህር እባክዎን! የተማሪዎችን መልስ በማየት ግብረ መልስ ይሰጡ

መልመጃ 2.1

1. መምህር እባክዎን! የተማሪዎችን መልስ በማየት ግብረ መልስ ይሰጡ

2.

ውጫዊ የሰውነት ክፍል	ብዛት
ዓይን	ሁለት
ጆሮ	ሁለት
የእጅ ጣት	አስር
እጅ	ሁለት
እግር	ሁለት
አፍንጫ	አንድ

3.

ሀ. አፍንጫ ለ. ዓይን ሐ. ጆሮ መ. ምላስ ሠ. እጅ

2.2 የቁሶች አካላዊ ባህሪያት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 15

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የቁሶችን አካላዊ ባህሪያት ይዘረዝራሉ።
- የቁሶችን ቀለም ይለያሉ።
- የተለያዩ ቁሳቁስ ቅርጽ ለይተው ያሳያሉ።
- የተለያዩ ቁሳቁስ በመጠናቸው መሰረት ይመድባሉ።
- ሸካራ እና ልሙጥ ቁሶችን ይለያሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ ቁስ
- ✓ የቁስ አካላዊ ባህሪያት
 - ቀለም
 - ቅርጽ
 - መጠን
 - ሸካራ እና ልሙጥ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ማንኛውም ክብደት ያለውና ቦታ ሊይዝ የሚችል ነገር ሁሉ ቁስ ይባላል። ቁስ በተፈጥሮ ወይም በሰው ሰራሽ የሚገኙ ነገሮች ሲሆኑ ለሰው ልጆች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ጥቅም የሚሰጡ ናቸው። ለምሳሌ ድንጋይ ፣ ጥጥ፣ እንጨት፣ ወሃ፣ አፈር፣ ወዘተ.. ጎማ፣ ብርጭቆ፣ ጨርቅ፣ ፕላስቲክ ፣ የመሳሰሉት ናቸው። ማንኛውም ቁስ የተሰራው በአይን ከማይታዩ አተም (Atom) ነው። ለምሳሌ ወሃ የተሰራው ከአክሲድና ሀይድሮጅን ከሚባሉት አተሞች ነው።

በዙሪያችን ያሉ ቁሶች የተለያዩ አካላዊ ባህሪያት አላቸው። አካላዊ ባህሪያት የሚባሉት በስሜት ህዋሳቶቻችን አማካኝነት በቀላሉ የሚለዩ ባህሪያትን ማለትም ቀለም ቅርጽ መጠን ሸካራ እና ልሙጥ ወዘተ.. በማለት እንመድባቸዋለን።

በዙሪያችን ያሉ ቁሶች የተለያዩ አካላዊ ባህርይ አላቸው። ስለዚህ

ከአካላዊ ባህርያቸው አንጻር ቁሶችን በቀለም ፣ በቅርፅ ፣ በመጠን፣ በሽካራነት ወዘተ. በማለት ለያይተን እንመድባቸዋለን።

ቁሶችን በቀለም መመደብ :- ቁሶችን ወጫዊ ቀለማቸውን በመመልከት ቀይ ነጭ፣ ጥቁር፣ ቢጫ ወዘተ. በማለት መለየት ይቻላል። ለምሳሌ:-

ጥሬ ወተት ነጭ ቀለም አለው።

ቁሶችን በቅርፃቸው መመደብ :- ቁሶች ባላቸው ቅርፅ እንደሚከተለው መመደብ ይቻላል፤ ማለትም ጠፍጣፋ፣ ሹል፣ ክብ ወዘተ

ናቸው። ለምሳሌ:- የእስክብራቶ ጫፍ ሹል ነው።

ቁሶችን በመጠናቸው መመደብ:- ቁሶች ባላቸው መጠን እንደሚከተለው መመደብ ይቻላል፤ ማለትም ወፍራምና ቀጭን ፣ ትል

ቅና ትንሽ፣ ሰፊና ጠባብ ወዘተ ለምሳሌ:- ለምሳሌ:- ለምሳሌ:- ለምሳሌ:- ነው።

ቁሶች ባለቸው ወጫዊ ገጽታ መመደብ:- ቁሶች ባለቸው ወጫዊ ገጽታ ሽካራ እና ልሙጥ ተብለው ለሁለት ይከፈላሉ

ለምሳሌ:- ጥቁር ሰሌዳ ልሙጥ ሲሆን አሸዋ ሽካራ ነው።

መ. የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ ቀለም፣ መጠን፣ ቅርጽ ያላቸውን እና ሽካራና ልሙጥ ቁሳቁሶች (ከእያንዳንዱ ቢያንስ ሁለት) መያዝ የግድ ነው
- ለምሳሌ ነጭ እና ጥቁር ፣ ትልቅና ትንሽ ፣ ጠፍጣፋ እና ክብ፣ ሽካራ እና ልሙጥ ወዘተ.. ናቸው።

ሠ. የተጠቀሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄ እና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን መሰብሰብ
- ✓ ለተማሪዎች በርዕሱ ዙሪያ የሚነበብ መጽሐፍ መጠቀም
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ

- ➡ ቁስ አካል ምንድን ነው?
- ➡ ሸካራ እና ልሙጥ ቁሶች መካከል ያለው የባህሪ ልዩነት ምንድን ነው?
- ➡ ወፍራም እና ስስ ቁስ መካከል ያለው የባህሪ ልዩነት ምንድን ነው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመጠየቅ ትምህርቱን መጀመር ይቻላል፡-

- ➡ ቁስ አካልን እንዲያብራሩ ማበረታታት
- ➡ የቁስ አካል አካላዊ ባህሪዎችን እንዲለዩ እና ለእያንዳንዱ በቂ ምሳሌ አንድሰጡ ማድረግ
- ➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት
- ➡ አስፈላጊ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ አጫጭር መከራዎችን መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዎኔ እና መልመጃ መልሶች

የተግባራዊ ክንዋኔ 2.8

- ✓ ማንኛውም ቦታ የሚይዝና ክብደት ያለው ነገር በሙሉ ቁስ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ ነገሮችን ያጠቃልላል።

የተግባራዊ ክንዋኔ 2.9

- ✓ በቀለም
- ✓ በቅርጽ
- ✓ በመጠን
- ✓ በሽካራነት እና በልሙጥነት እንደሚለያዩ ማብራራት

የመልመጃ 2.2

1. ቀጥሎ ያሉት መልሶች ሁሉንም አካባቢ ያማከለ መልስ ተብሎ ይታሰባል እርሶዎ የተማሪዎችን አካባቢ ያገናዘበ መልስ ይጨምሩ።

የቁስ ዓይነት	ተፈጥሮአዊ	ሰው ሰራሽ
ወንበር		✓
ጠቁር ሰሌዳ		✓
አፈር	✓	
ወሃ	✓	
ድንጋይ	✓	
ግር	✓	
ደብተር		✓
ሳሙና		✓
ከብት	✓	

መምህር እባክዎን የተማሪዎችን አካባቢ ያገናዘበ መልስ ይጨምሩ።

ማሳሰቢያ :- ማንኛውም ቦታ የሚይዝና ክብደት ያለው ነገር ሁሉ ቁስ ነው።

- ሰው ሰራሽ ቁስ ሁሉ ከተፈጥሮ ማሻሻያ ተደርጎ ለሰው ጠቀሜታ ምቹ ተደርጎ የተዘጋጀ መሆኑ እንዳይረሳ።

2. ቀጥሎ ያሉት መልሶች ሁሉንም አካባቢን ያማከለ መልስ ተብሎ ይታሰባል ።

ሸካራ	ልሙጥ	ክብ	ጠፍጣፋ	ሹል	ወፍራም	ቀጭን	ቀይ	ጥቁር
ጡብ	ወረቀት	ኳስ	ወለል	ጦር	ዝሆን	ጥንቅሽ	ደም	ከሰል
አሸዋ	የእንጀራ ምጣድ	ቢይ	ጠረጴዛ	መርፌ	ዳቦ	ገመድ	በርበሬ	ጄቦና

መምህር እባክዎትን የተማሪዎችን አካባቢ ያገናዘበ መልስ ተማሪዎች በተጨማሪነት እንዲሰጡ ያበረታቱ

2.3 የብርሃን ምንጮችና የብርሃን

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 15

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- ብርሃን ምን እንደሆነ ያብራራሉ።
- የብርሃን ምንጮችን ይለያሉ።

ለ.ይዘት

✓ የብርሃን ምንጮች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ብርሃን በአካባቢያችን ያሉ ነገሮችን በዓይናችን እንዲናይ የሚያደርግ ሀይል ነው። ፀሐይ ዋና ምድራችን ብርሃን ምንጭ ናት። ከፀሐይ ብርሃንና ሀይል እናገኛለን። የብርሃን ምንጮች ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ በመባል ለሁለት ይከፈላሉ።

ተፈጥሮአዊ የብርሃን ምንጮች

ምሳሌ:- ፀሀይ፣ ጨረቃ፣ ኮከብ ወዘተ.. ናቸው።

ሰው ሰራሽ የብርሃን ምንጮች

ምሳሌ:- ኩራዝ፣ ፋኖስ፣ ሻማ፣ ባትሪ፣ ኮሬንቲ(ኤለክትሪክ)፣ እሳት ወዘተ..

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

✓ የፀሐይ፣ የጨረቃና የከዋክብት ስዕል

- ✓ በአካባቢያችሁ የሚገኝ ሰው ሰራሽ የብርሃን ምንጭ (ኩራዝ፣ ሻማ፣ ፋናስ፣ ባትሪ ወዘተ)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ ገለጻ
- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ አጫጭር ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማቅረብ
- ✓ ተማሪዎች በርዕሱ ዙሪያ የሚያነቡትን የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተማሪዎች ስላለፈው ትምህርት እንዲያስታወሱ ክለሳ በማድረግ እና በቀላሉ

ወደ ዕለቱ ትምህርት ለመግባት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ

- ➡ ብረሃን ምንድን ነው?
- ➡ ስንት ዓይነት የብርሃን ምንጮች አሉ?
- ➡ ብርሃን ለምን ይጠቅማል?

1. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ የብርሃን ምንጮችን እንዲለዩ ማድረግ እና ለእያንዳንዱ በቂ ምሳሌ እንድሰጡ ማድረግ

- ➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

- ➡ አስፈላጊ ግብረ መልስ መስጠት

ሠ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት

መ.ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 2.10

1. ከተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ምንጮች

- ተፈጥሮ ምንጮች :-ከፀሐይ፣ ከየጨረቃና ከከዋክብት
- ሰው ሰራሽ ምንጮች :-ከኩራዝ፣ ከሻማ፣ ከፋኖስ፣ ከባትሪ፣ ከኮሬንቲ/ ኤልክትሪክ፣ ከጧፍ ወዘተ..

መልመጃ መልሶች 2.3

1. ብርሃን ዓይኖችን በአካባቢያችን ያሉትን ማንኛውንም ነገሮችን እንድናይ፣የተለያዩ ቀለማትን እንድንለይ የሚረዳን ሀይል ነው ።
2. ተፈጥሮአዊ የብርሃን ምንጮች፣ ፀሐይ፣ ጨረቃና ከዋክብት ናቸው።
3. ሰው ሰራሽ የብርሃን ምንጮች ፣ ኩራዝ፣ ሻማ፣ ፋኖስ፣ ባትሪ፣ ኮሬንቲ/ ኤልክትሪክ፣ጧፍ፣ እሳት ወዘተ ።

ማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

መመሪያ አንድ (እውነት /ሐሰት)

1. ሐሰት
2. ሐሰት
3. ሐሰት
4. ሐሰት

መመሪያ ሁለት (ምርጫ)

1. ሐ
2. መ
3. ለ
4. ለ
- 5.

ለ

ምዕራፍ ሦስት

የተፈጥሮ አካባቢያችን

ለምዕራፉ የተመደበለት ጠቅላላ ክፍለ ጊዜ 45

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች የዚህን ምዕራፍ ይዘቶች ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የአየር ሁኔታን እንደ ዕለቱ አየር ፀባይ ይገልጻሉ፡፡
- ለአየር ሁኔታ ምሳሌ ይሰጣሉ፡፡
- የአየር ንብረትን እንደ ረጅም ጊዜ አማካይ የአየር ሁኔታ ይገልጻሉ፡፡
- የወረዳቸውን አማካይ የዝናብ መጠን በቀላል ባር ግራፍ ያሳያሉ ፡፡
- የአየር ንብረት እንዴት ሕይወታቸው ላይ ተጽእኖ እንደሚያሳድር ያብራራሉ፡፡
- በአካባቢያቸው በብዛት የሚገኙትን እፀዋት ይለያሉ፡፡
- ለእፀዋት ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ይዘረዝራሉ፡፡
- የእፀዋትን ልዩ ልዩ ጥቅሞች ይለያሉ፡፡
- ለእንስሳት በሕይወት መኖር አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ይዘረዝራሉ፡፡
- እንስሳትን ይመድባሉ፡፡
- እንደገና ጥቅም ላይ መዋል የሚችሉትን እና ለፋብሪካ ጥሬ እቃ በመሆን የሚችሉትን ቁሳቁሶች ይለያሉ፡፡
- ባህላዊ መንገድ በመጠቀም ከቆሻሻ ወይም ከተጣሉ ቁሳቁሶች ምን ሊሠራ እንደሚችል ይናገራሉ፡፡

መግቢያ

የተፈጥሮ አካባቢ ማለት ሕይወት ያላቸው እና ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች አካቶ የያዘ እና እንደ ዝናብ ፣ንፋስ፣ ሙቀት፣ ቅዝቃዜ፣ ብርሃን፣ ጨለማ ያሉ ተለዋዋጭ ክስተቶች የሚንጸባረቁበት ሥፍራ ነው። በመሆኑም ተማሪዎች በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የተካተቱትን አየር ሁኔታ፣ አየር ፀባይ፣ በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙ እንስሳትና እፀዋት፣ በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙ ሀብቶችና የአካባቢያቸውን እንክብካቤ ይማራሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

- 3.1 የአየር ሁኔታ እና የአየር ንብረት
- 3.2. በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ እዕዎት
- 3.3. በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ እንስሳት
- 3.4. በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ ሀብቶች
- 3.5. አካባቢያችንን መንከባከብ

3.1 የአየር ሁኔታ እና የአየር ንብረት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 9

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የአየር ሁኔታን ይገልጻሉ።
- የአየር ንብረትን ምሳሌ በመስጠት ያብራራሉ።
- ቀለል ያለ ባር- ግራፍ በመሥራት የወረዳቸውን ዋና ዋና የዝናብ ወራት ያሳያሉ።
- የሰፋትን ባር ግራፍ በማየት የበለጠ ዝናብ የሚያገኙ ወራት የትኞቹ እንደሆኑ ይተነትናሉ።
- በአየር ንብረት ሁኔታ እና በአየር ንብረት መካከል ያለውን ልዩነት ይገልጻሉ ።

ለ.ይዘት

✓ የአየር ሁኔታ

✓ የአየር ንብረት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

አየር ሁኔታ በአንድ አካባቢ ላይ የሚታይ የዕለቱ (የ24 ሰዓት) የአየር ፀባይ ነው። የአንድን አካባቢ ዕለታዊ የአየር ሁኔታ ፀሀያማ፣ ዝናባማ፣ነፋሻ፣ ወዘተ. በማለት መግለጽ እንችላለን። በአንድ ዕለት ዉስጥ ያለው የአየር ሁኔታ ተለዋዋጭ ነው፤ ማለትም ፀሀያማ፣ ዝናባማ፣ነፋሻማ፣ብርዳማ ወይም ሞቃት በማለት ልንገልጸው እንችላለን።

የአየር ንብረት ማለት ደግሞ የአንድ አካባቢ የረጅም ጊዜ አማካይ የአየር ሁኔታ ማለት ነው።አንድን አካባቢ በረሀ፣ ቆላ ፣ ወይና ደጋ ወይም ደጋ ነው ለማለት የሚቻለው የዚያ ቦታ የረጅም

ጊዜ አማካይ የዝናብ መጠን ፣ የሙቀት መጠን፣ ወዘተ. ላይ በመመስረት ነው። ስለዚህ የረጅም ጊዜ አማካይ የዝናብ እና የሙቀት መጠን የአካባቢውን/የቦታውን አየር ንብረት የሚያሳዩ ናቸው።

ምቹ የአየር ንብረት ለሰው ልጅ ኑሮ በጣም አስፈላጊ ነው። እፅዋት እና ሌሎች እንስሳትም ለመኖር ተስማሚ የአየር ንብረት ይፈልጋሉ። የአየር ንብረት ለውጥ በሰው ልጅ ሕይወት እና ኑሮ ላይ አዳዲስ ተግዳሮቶችን (ችግሮችን) በመደቀን ላይ ይገኛል። ለምሳሌ፡-በጎርፍ መጥለቅለቅ፣ ድርቅ፣ ረሃብ ፣ በሽታ፣ የበረሃነት መስፋፋት፣ ወዘተ.. የዚህ የአየር ንብረት ለውጥ ጎጂ ገጽታዎች ናቸው።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ አየር ሁኔታ የሚገልጽ ሥዕሎች/ ፖስተሮች
- ✓ የአየር ንብረት የሚገልጽ ባር ግራፍ (መምህሩ በትምህርት ማዕከል የተዘጋጀ ተስማም መረጃዎችን መጠቀም ይችላል)

ሠ. የተጠቆሙ የማሠተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ዉይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ገለጻ
- ✓ ሰርቶ ማሳየት

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙትን የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ለወይይት የሚሆኑ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ በርዕሱ ሥር የተቀመጡትን ቁልፍ ቃላት እንድያብራሩ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የዕለቱን የትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1.ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተማሪዎች በንዑስ ርዕሱ ሥር ያሉትን ጭብጦች ላይ ያላቸውን ግንዛቤ ለመረዳት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ፡-

➡ አየር ሁኔታና አየር ንብረት ልዩነት ምንድን ነው?

➡ አየር ንብረት ለውጥ ተፅእኖዎችን ዘርዝሩ፡፡

2. የትምህርቱ አቀራረብ

➡ ከላይ ለተነሱት ጥያቄዎች የተማሪዎች መልስ ተንተርሰው ገለጻ መስጠት

➡ ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

➡ ባር ግረፍ አንዲሰሩ ማበረታታት እና ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

✓ የክፍል ሥራ መስጠት

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

✓ ምልከታ ማድረግ

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.1

1. መምህር እባክዎን! የእለቱን አየር ሁኔታ ያገናዘበ መልስ ተማሪዎች እንድሰጡ ያድርጉ

2. በብርድ ጊዜ ወፍራም እና በሙቀት ጊዜ ስስ ልብስ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.2

1. የአየር ንብረት ማለት የአንድ አካባቢ የረጅም ጊዜ አማካይ የአየር ሁኔታ ማለት ነው፡፡

2. በኅርፍ መጥለቅለቅ፣ ድርቅ፣ ረሃብ፣በሽታ፣ የበረሃነት መስፋፋት፣ ወዘተ..

መልመጃ 3.1

1. የአየር ሁኔታ

2. የአየር ንብረት

3. መምህር እባክዎን! የወረዳችሁን ዋና ዋና የዝናብ ወራትን መሰረት ያደረገ መልስ እንድሰጡ ያድርጉ

4. የአየር ንብረት

5. በጎርፍ መጥለቅለቅ፣ ድርቅ፣ ረሃብ፣በሽታ፣ የበረሃነት መስፋፋት፣ ወዘተ..

3.2 በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ እፀዋት

3.2.1 እፀዋት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 1

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በወረዳቸው የሚገኙትን እፀዋት ስማቸውን ይዘረዝራሉ፡፡
- በወረዳቸው በብዛት የሚገኘውን እፀዋት ይጠቅሳሉ፡፡

ለ.ይዘት

✓ እፀዋት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

በአካባቢያችን ወይም በወረዳችን የሚገኙ እፀዋት ባላቸው መሠረታዊ የሕይወት ሂደት (በማደግ፣ በመተንፈስ፣ ምግብ በማዘጋጀት፣ በመራባት ፣ወዘተ..) አንድ ቢሆኑም ባላቸው ባህሪ ወይም ተፈጥሮ አንዱ ከሌላው ይለያል፡፡ በመሆኑም በዙሪያችን ያሉ እፀዋት ተፈጥሮ በቸራቸው መሠረታዊ ልዩነት የተነሳ በተለያዩ ቡድን ዉስጥ የሚመደቡ ናቸው፡፡ ለምሳሌ አበባ ያላቸው እፀዋት በአንድ ቡድን ሲመደቡ አበባ የሌላቸው ደግሞ በሌላ ወገን ይመደባሉ፡፡ በአንድ ምድብ ዉስጥም ሆነው በሚኖራቸው የሥር፣ የግንድ ፣ የቅጠል እና የአበባ ዓይነት የሚለያዩ አሉ፡፡ በስርጭት ረገድ አንዳንዱ የእፀዋት ዝሪያ በአንድ አካባቢ በብዛት የሚገኝ ሲሆን ሌላው ዝሪያ ግን በአነስተኛ መጠን ሊገኝ ይችላል፡፡ እፀዋት እንደ ዝሪያቸው ሁኔታ ከመሬት በላይ በሚኖራቸው ቁመት ጭምር ሊለያዩ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ፡- ቁጥቋጦ (ድንክ የሆኑ ዛፎች) ፣ መካከለኛ ቁመት ያላቸው ዛፎች እና ረጃጅም

ዛፎች አሉ። በአጠቃላይ እፅዋት ብዙሃነት ጎልቶ የሚታይባቸው ድንቅ ፍጡራን ናቸው ማለት ይቻላል።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ እፅዋት ዓይነቶች
- ✓ የተለያዩ ፖስተሮች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ዉይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ የመስክ ጉብኝት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች ማቅረብ
- ✓ ተማሪዎች ንዑስ ርዕሱ ስር የተዘረዘሩትን ጭብጥ ሀሳቦችን እንዲያነቡ የቤት ሥራ መስጠት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተማሪዎች ከዚህ በፊት ስለተማሩት ትምህርት ክለሳ ማድረግና ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች መጠየቅ፡-

- ➡ እፅዋት ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ በወረዳችሁ በብዛት የሚገኙት እፅዋት የትኞቹ ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ከላይ በተነሱት ጥያቄዎች ላይ መሰረት በማድረግ ለተማሪዎች አጫጭር ገለጻ መስጠት

➡ የተማሪዎችን የግልና የጋራ ስራዎችን በመመልከት ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልከታ ማድረግ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ አሳይመንት (Assignment) መስጠት
- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ ቀለል ያለ ሙከራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.3

መምህር አባክዎን! ከተራ ቁጥር 1-3 ለቀረቡት ጥያቄዎች ተማሪዎች የሚያቀርቡት መልስ አካባቢውን መሰረት ያደረገ መሆኑን ያረጋግጡ።

3.2.2 ዋና ዋና የእጸዋት ክፍሎች እና ተግባሮቻቸው

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 4

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- ዋና ዋና የእጸዋት ክፍሎች እና ተግባራቸውን ይዘረዝራሉ።
- የስር፣ የግንድ ፣ የቅጠል እና የአበባ ዓይነቶችን ይገልጻሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ ዋና ዋና የእጸዋት ክፍሎች
- ✓ የእጸዋት ክፍሎች ተግባራት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የእጅወሰኑ ክፍሎች ከመሬት በታች እና ከመሬት በላይ ተብለው በሁለት ይመደባሉ። ከመሬት በታች ያለው የእጅወሰኑ ክፍል ስር ይባላል። ከመሬት በላይ የሚገኙ የእጅወሰኑ ክፍሎች የሚባሉት ደግሞ ግንድ፣ ቅርንጫፍ፣ ቅጠል እና አበባ ናቸው።

ሀ. ስር

የተክል ሥር እጅወሰኑን ከአፈር ጋር በማጣበቅ ውሃ እና የሚሙ ማዕድናትን ከአፈር ውስጥ በመውሰድ ለእጅወሰኑ ላይኛው ክፍል ማቀበል ነው። የእጅወሰኑ ስሮች ሁለት ዓይነት ሲሆኑ እነዚህም ተራዘም እና ድራድር ስሮች ናቸው።

ለ. ግንድ

ግንድ ከመሬት በላይ ካሉት የእጭብ ክፍሎች አንዱ ነው። ግንድ ውሃን እና የሚሙ ማዕድናትን ከሥር ተቀብሎ ከላይ ላሉት የተክል ክፍሎች ሲያስተላልፍ ቅጠሎች ያዘጋጁትን ምግብ ደግሞ ለሥር ያቃብላል። ግንድ ለተክሉ ጥንካሬ የሚሰጥ ከመሆኑም ሌላ የእጭቱን ቅርንጫፎች፣ ቅጠሎች፣ አበባዎች እና ፍሬዎችን ይሸከማል።

የእጭብ ግንድ ዓይነቶች የሚባሉት ቋሚ ፣ ተንፋታቂ፣ እንጨትነት ያለው እና ሣርነት ያላቸው ግንዶች ናቸው።

ቅጠል

የቅጠል ዋናው ተግባር ለተክሉ ምግብ ማዘጋጀት ነው። ቅጠሎች ግንድ ላይ በሚኖራቸው አቀማመጥ፣ በጠርዛቸው ቅርጽ፣ ውስጣቸው በሚገኝ መስመር አቀማመጥ ፣ በስፋታቸው፣ ወዘተ.. ይለያያሉ።

አበባ አበባ የእጭብ መራቢያ ክፍል ነው። አንዳንድ እጭብ ደማቅ አበባ ሲኖራቸው የሌሎቹ እጭብ አበባ ደብዛዛ ነው። በተጨማሪ የእጭብ አበባዎች በቀለም ፣ በቅርጻቸው እና በሽታቸው ይለያያሉ ።

አበባ ለተክሉ ፍሬና ዘር ማፍራት፣ ለንቦች ምግብ የሚሆን ጣፋጭ ፈሳሽ (ወለላ) ማዘጋጀት፣ ለቤትና ለአካባቢ ድምቀት የመስጠት ሚና አለው።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ ቅጠል፣ አበባ፣ የግንድና የሥር ዓይነቶች ማለትም በስዕልና እውናዊ የተክል (Real plant) ክፍሎችን ያቅርቡ)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ የመስክ ጉብኝት
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች ማቅረብ
- ✓ ለሙከራ የተጠቀሱት እቃዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች ንዑስ ርዕሱ ስር የተዘረዘሩትን ጭብጥ ሀሳቦችን እንዲያነቡ የቤት ሥራ መስጠት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

- ✓ ተማሪዎች ከዚህ በፊት ስለተማሩት ትምህርት ክለሳ ማድረግ

ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ማነቃቂያ ጥያቄዎች

መጠየቅ፡-

- የእፅዋት ክፍሎች ምን ምን ናቸው?
- የእፅዋት ክፍሎች ተግባራቸው ምንድን ነው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ከላይ በተነሱት ጥያቄዎች ላይ መሰረት በማድረግ ለተማሪዎች አጫጭር ገለጻ መስጠት
- የተማሪዎችን የግልና የጋራ ስራዎችን በመመልከት ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልከታ ማድረግ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ አሳይመንት (Assignment) መስጠት
- ✓ የቃል ጥያቄ መየቅ
- ✓ አጫጭር ሙከራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.4

ሀ. አበባ ለ. ቅጠል ሐ. ግንድ መ. ሥር

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.5

1.

- ✓ እፅዋቱን ከአፈር ጋር አጣብቆ ለመያዝ
- ✓ ውሃ እና የሟሙ ማዕድናትን ከአፈር ውስጥ በመውሰድ ለእፅዋቱ ላይኛው ክፍል ማስተላለፍ

2. መምህር አባክዎን! ተማሪዎች ለሚያቀርቡት ተገቢ ግብረ መልስ ይስጡ ::

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.6

1.

- ✓ ውሃን እና የሟሙ ማዕድናትን ከሥር ተቀብሎ ከላይ ላሉት የተክል ክፍሎች ማስተላለፍ
- ✓ ቅጠሎች ያዘጋጁትን ምግብ ደግሞ ለሥር ማስተላለፍ
- ✓ ቅርንጫፍች፣ ቅጠሎች፣ አበባዎች እና ፍሬዎችን መሸከም

2. መምህር አባክዎን! ተማሪዎች ለሚያቀርቡት ተገቢ ግብረ መልስ ይስጡ ::

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.7

1. ምግብ ማዘጋጀት

2. መምህር አባክዎን! ተማሪዎች ለሚያቀርቡት ተገቢ ግብረ መልስ ይስጡ ::

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.8

1. የመራቢያ አካል ነው

2. መምህር አባክዎን! ተማሪዎች ለሚያቀርቡት ተገቢ ግብረ መልስ ይስጡ ::

መልመጃ 3.2

1. ሥር፣ ግንድ፣ ቅጠልና አበባ

2. ሥር

3.

✓ ውሃንና የሚሙ ማዕድናትን ከሥር ተቀብሎ ከላይ ላሉት የተክል ክፍሎች ማስተላለፍ

✓ ቅጠሎች ያዘጋጁትን ምግብ ደግሞ ለሥር ማስተላለፍ

✓ ቅርንጫፍች፣ ቅጠሎች፣ አበባዎች እና ፍሬዎችን መሸከም

4.ቅጠል

5. ዘርና ፍሬ ማስገኘት (መራቢያ አካላቸው ነው)

3.2.3 ለእጭዎት እድገት አስፈላጊ ነገሮች

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 2

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

➢ ለእጭዎት እድገት አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ይዘረዝራሉ፡፡

ለ.ይዘት

✓ ለእጭዎት እድገት አስፈላጊ ነገሮች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ሙከራ 3/1 ፡ለእጭዎት እድገት የሚያስፈልጉትን ነገሮች በሙከራ ማረጋገጥ

ሙከራውን ለመስራት የሚያስፈልጉ ነገሮች (ቁሳቁሶች)

- አራት በለም አፈር የተሞሉ ጣሳዎች

- አንድ ዓይነት የሆኑ ቅጠላማ ችግኞች ይኑራችሁ፤

- በአራቱም ጣሳ ላይ ከ1-4 ቁጥሮችን ጽፎ መለጠፍ፡፡

የአሰራር ቅደም ተከተል

1. አራቱንም ችግኞች ለም አፈር ባለባቸው ጣሳዎቹ ውስጥ መትከል፡፡

2. አንድ ቁጥር የተፃፈበት ጣሳ ውስጥ የተተከለውን ችግኝ በፕሊስቲክ ከረጢት

ውስጥ በማድረግ አየር እንዳያገኝ ማድረግ

3. ሁለት ቁጥር የተፃፈበት ጣሳ ውስጥ የተተከለውን ችግኝ ውሃ እንዳያገኝ

ማድረግ፡፡

4. ሶስት ቁጥር የተፃፈበት ጣሳ ውስጥ የተተከለውን ችግኝ የፀሐይ ብርሃን

እንዳያገኝ ጨለማ ቦታ (ሣጥን ውስጥ) ማድረግ፡፡

5. አራት ቁጥር የተፃፈበት ጣሳ ውስጥ የተተከለውን ችግኝ ወሃ፣አየር፣ብርሃን

እንዳያገኝ ማድረግ

6. ከአንድ ሣምንት በኋላ የአራቱንም ችግኞች እድገት በማየት ውጤቱን

መመዘገብና ማብራሪያ መስጠት፡፡

ከፍ ብሎ ከተሰራው ሙከራ ተነስተው የሚከተሉትን ጥያቄዎች እንዲመልሱ ያድርጉ

1. ከሙከራው ምን ተገነዘቡ?
2. ጥሩ እድገት እያሳየ ያለው ችግኝ በየትኛው ቁጥር ጣሳ ውስጥ ያለው ነው ?
3. የጠወለገው (የደረቀው) ችግኝ በየትኛው ቁጥር ጣሳ ውስጥ ያለው ነው? ለምን?
4. ቅጠሎቹ ከአረንጓዴነት ወደ ቢጫነት የተቀየረው ችግኝ በየትኛው ቁጥር ጣሳ ውስጥ የተተከለው ነው? ለምን?

መምህር! ተማሪዎች ከሰሩት ሙከራ አፈር፣ ወሃ፣ አየር እና የፀሃይ ብርሃን አስፈላጊ መሆኑን ተገነዘቡ?

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ እፅዋት ዓይነቶች
- ✓ ችግኞች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዜደ

- ✓ ሙከራ

✓ ሰርቶ ማሳየት

✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች ማቅረብ

✓ ለሙከራ ቦታ ማዘጋጀት

✓ ለሙከራ የተጠቀሱት እቃዎችን ማዘጋጀት

✓ ተማሪዎች ንዑስ ርዕሱ ስር የተዘረዘሩትን ጭብጥ ሀሳቦችን እንድያነቡ የቤት ሥራ መስጠት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማሰተወቅ

ተማሪዎች ከዚህ በፊት ስለተማሩት ትምህርት ክለሳ ማድረግ

ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ማነቃቂያ ጥያቄዎች

መጠየቅ:-

➡ ለእፅዋት እድገት አስፈላጊ የሆኑ ነገሮች ምንድን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

➡ የሙከራ ሥራዎችን ተከታትሎ ማሰራትና ግብረ መልስ መስጠት

➡ የሙከራ ሥራ ዉጤት ላይ ማጠናከሪያ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች እና ዝርዝር ተግባራት

✓ ምልከታ ማድረግ

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.9

✓

አፈር፣ ወጋ፣ አየር እና የፀሃይ ና ብርሃን

3. 2.4 ኮምፖስት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 2

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

➤ ስለ ኮምፖስት ምንነት እና ጠቀሜታ ያብራራሉ፡፡

ለ.ይዘት

✓ ኮምፖስት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የአፈር ለምነትን ለመጠበቅ ኮምፖስት መጨመር አስፈላጊ ነው፡፡ ትርፍራፊ ምግቦችን እና የወዳደቁ (የረገፉ) ቅጠሎችን በመሰብሰብ ኮምፖስት አዘጋጅቶ መጠቀም እና የአፈር ለምነትን በመጨመር ለእፅዋት እድገት አጋዥ ሚና እንዲጫወት ማድረግ ይቻላል፡፡

ማንም ሰው ኮምፖስት አዘጋጅቶ ለጓሮ አትክልት ልማት ማዋል ይችላል፡፡ ኮምፖስት የሚዘጋጀው አራት እጅ የካርቦን ምንጭ የሆኑ ነገሮችን እና አንድ እጅ የናይትሮጅን ምንጭ የሆኑ ነገሮችን በመጠቀም ነው፡፡ ካርቦን ለሀይድሮጅን የምንጠቀመው ምጥጥኖሽ 4:1 ቢሆን ይመረጣል፡፡

የካርቦን ምንጮች፡- የተቀዳደዱ ወረቀቶች፣ ሳር፣ የጥድ ቅጠል፣ ሰጋቱራ፣ ካርቶን፣ የበቆሎ አገዳ፣ቅጠላ ቅጠል፣ ወዘተ.. ናቸው

የናይትሮጅን ምንጮች፡-ፍግ፣ የቡና አተላ፣ የአትክልት ልጣጭ ወዘተ. ናቸው፡፡

ኮምፖስት የአፈር ለምነትን በመጨመር ለእፅዋት እድገት አጋዥ መሆኑን በሙከራ ማረጋገጥ፤

ሙከራውን ለመስራት የሚያስፈልጉ ነገሮች

1.የተዘጋጀ ኮምፖስት

2.ችግኞች (ለምሳሌ፡-ካሮት፣ሸንኩርት፣ ጎመን፣ የቡና ወይም የሌላ ዛፍ ችግኞችን) ከአካባቢያችሁ መጠቀም ይችላሉ፡፡

የአሰራር ቅደም ተከተል

1. በትምህርት ቤት ግቢ ውስጥ መደብ ለማዘጋጀት የሚሆን ቦታ መምረጥ።
2. የክፍሉ ተማሪዎች ለሶስት ወይም ለአራት ቡድን መመደብ ።
3. በየቡድናቸው ሁለት ሁለት የችግኝ መደቦችን ያዘጋጁ።
4. በእያንዳንዱ መደብ ላይ ተመሳሳይነት ያላቸውን ችግኞች ማስተካከል በሁለቱም መደብ ላይ ያሉት ችግኞች በአረም እንዳይበሉ ማረም እና መኮትኮት አለባቸው።
5. በአንደኛው መደብ ላይ ባሉት ችግኞች ዙሪያ አርመው ከኮተኮቱ በኋላ ሁለት ወይም ሶስት ዙር ኮምፖስት ይጨምሩ። በሁለተኛው መደብ ላይ ኮምፖስት አይጨምሩ።
6. በሁለቱ መደቦች ላይ ያሉትን ችግኞች ከ 3-4 ሳምንት ተከታትለው ለውጡን እንዲመዘገቡ ያድርጉ።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ ኮምፖስት
- ✓ ችግኞች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ ሙከራ
- ✓ ስርቶ ማሳየት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች ማቅረብ
- ✓ ለሙከራ ቦታ ማዘጋጀት
- ✓ ለሙከራ የተጠቀሱት እቃዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች ንዑስ ርዕሱ ስር የተዘረዘሩትን ጭብጥ ሀሳቦችን እንድያነቡ የቤት ሥራ መስጠት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተማሪዎች ከዚህ በፊት ስለተማሩት ትምህርት ክለሳ ማድረግ

ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ ለማሸጋገር የሚከተሉትን ማነቃቂያ ጥያቄዎች

መጠየቅ፡-

- ከምግብ ምንድን ነው?
- የከምግብ ጠቀሜታ ምንድን ነው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ከላይ በተነሱት ጥያቄዎች ላይ መሰረት በማድረግ ለተማሪዎች አጫጭር ገለጻ መስጠት
- ሙከራ ሥራዎችን ተከታትሎ ማሰራትና ግብረ መልስ መስጠት
- የሙከራ ሥራ ዉጤት ላይ ማጠናከሪያ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

መልመጃ 3.3

መምህር እባኮን የተማሪዎችን መልስ መሰረት ከጥያቄ ቁጥር 1-4 ላሉት ግብረ መልስ ይስጡ

ተግባር ክንዋኔ 3.10

- ✓ የአፈር ለምነትን በመጨመር እና የእፅዋት እድገት ማፋጠን

መልመጃ 3.4

መምህር እባኮን የተማሪዎችን መልስ መሰረት በማድረግ ግብረ መልስ ይስጡ

መልመጃ 3.5

መመሪያ አንድ:- (እዉነት/ ሐሰት መልሶች)

- 1. ሐሰት 2. እዉነት 3. ሐሰት 4. ሐሰት 5. እዉነት

መመሪያ ሁለት:- (የምርጫ መልሶች)

- 1. መ 2. ሀ 3. ሐ

3.3 በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ እንስሳት

3.3.1 እንስሳት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 2

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረዉ ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የቤት እንስሳት እና የዱር እንስሳትን ይለያሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ እንስሳት
- ✓ የቤት እንስሳት
- ✓ የዱር እንስሳት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

እንስሳት ከሰዎች ጋር በሚኖራቸዉ ቀረቤታ አንጻር የቤት (ለማዳ) እንስሳት እና የዱር እንስሳት ተብሎ በሁለት ይከፈላሉ። የዱር እንስሳት የሚባሉት በጫካ ዉስጥ የሚኖሩ ሲሆን የቤት እንስሳት የሚባሉ ከሰዉ ልጆች ጋር በመላመድ በቤት እና በቤት አከባቢ የሚኖሩ ናቸዉ።

ከዱር እንስሳት ዉስጥ ብርቅዬ እና በሀገራችን ብቻ የሚገኙ የተለያዩ አጥቢ እና አእዋፋት አሉ። እነዚህን እንስሳት ለመመልከት ብዙ ሀገር ኅብኚዎች ወደ ሀገራችን ይመጣሉ። እነዚህ ኅብኚዎች ሲመጡ ገንዘብ ስለሚከፍሉ የሀገር ኢኮኖሚ ያድጋል።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ የእንስሳት ምደባ ክፍሎችን የሚያሳይ ሥዕሎች (የተገዛ ወይም በትምህርት ማበልጸግያ ማዕከል የተዘጋጀውን መጠቀም ይቻላል)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ለተማሪዎች በርዕሱ ዙሪያ የሚነበብ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የተለያዩ የተግባር ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ያለፈውን ርዕስ መከለስ እና ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት ለማሸጋገር የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ፡-

- ➡ የቤትና የዱር እንስሳት መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው?
- ➡ አዕዋፋት ከሌሎች የሚለዩበት ዋና ዋና ነገሮች ምንድን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች በቤትና በዱር እንስሳት መካከል ያለውን ልዩነት እንዲያብራሩ ማበረታታት
- ➡ አጫጭር መግለጫዎችንና ማብራሪያዎችን መስጠት
- ➡ ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

✓ የክፍል ሥራ መስጠት

✓ የቤት ሥራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.11

1. የዱር እንስሳት ማለት በጫካ ዉስጥ የሚኖሩ ሲሆን የቤት እንስሳት የሚባሉ ከሰው ልጆች ጋር በመላመድ በቤት እና በቤት አከባቢ የሚኖሩ ናቸው።
2. መምህር እባክዎን! በአካባቢያችሁ የሚገኙትን እንስሳት ተማሪዎች መዘርዘራቸውን ያረጋግጡ።
3. መምህር እባክዎን! ተማሪዎች የዱር እንስሳት መለየታቸውን ያረጋግጡ።

3.3.2 የእንስሳት ጥቅም

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 2

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የእንስሳትን ጥቅም ይዘረዝራሉ።
- የአገራችንን ብርቅዬ እንስሳት ይጠቅሳሉ።

ለ.ይዘት

✓ የእንስሳት ዋና ዋና ጥቅሞች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

እንስሳት በአጠቃላይ ለሰው ልጆች ብዙ ጥቅሞችን ይሰጣሉ እነርሱም ለምግብነት፣ ለጉልበት ሥራ፣ ለገቢ ማስገኛ፣ ለቤት ጥበቃ፣ ለልብስና ጌጣገጥ መስሪያ ወዘተ... ናቸው።

ዋና ዋና የእንስሳት ጥቅሞች

ሀ. ለምግብነት:- አንዳንድ የቤትና የዱር እንስሳት ስጋቸው ወይም ወተታቸው አለበለዚያ ሁለቱም ለምግብነት ይውላል። ለምሳሌ የቀንድ ከብቶች፣ በግ፣ ፍየል፣ ግመል፣ጎሽ፣ድኩላ ወዘተ... ሥጋቸው ለምግብነት ይውላል።

ለ. ለመጓጓዣነት:- አብዛኛውን ጊዜ የጋማ ከብቶች ለምሳሌ ፈረስ፣ በቅሎ፣ አህያና ግመል እንደ አካባቢው ሁኔታ ለመጓጓዣ አገለግሎት ይሰጣሉ።

ሐ. ለቤት ጥበቃ አገልግሎት :- ለምሳሌ ወሻ

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ የእንስሳት ጠቀሜታ የሚያሳይ ሥዕሎች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ዉይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ለተማሪዎች በርዕሱ ዙሪያ የሚነበብ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የተለያዩ የተግባር ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ያለፈውን ርዕስ መከለስ እና ተማሪዎችን ወደ ዕለቱ ትምህርት ለማሸጋገር የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል:-

➡ እንስሳት ለሰው ልጆች ምን ምን ጥቅም ይሰጣሉ?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

➡ ተማሪዎች የእንስሳት ጥቅም እንዲዘረዝሩ ማድረግ

➡ አጫጭር መግለጫዎችንና ማብራሪያዎችን መስጠት

➡ ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

✓ ምልከታ ማድረግ

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

✓ የክፍል ሥራ መስጠት

✓ የቤት ሥራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.12

1. ለምግብነት፣ ለጉልበት ሥራ፣ ለገቢ ማስገኛ፣ ለቤት ጥበቃ፣ ለልብስና ጌጣገጥ መስሪያ

ወዘተ ናቸው።

2. ፈረስ፣ በቅሎ፣ አህያ፣ ግመል

3.3.3 የእንስሳት ምደባ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 5

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

➤ እንስሳትን ይመድባሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ የእንስሳት ምደባ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

እንስሳት ምደባ ማለት በእንስሳት መካከል ያለውን መሠረታዊ መመሳሰል መነሻ በማድረግ በዓይነት ዓይነታቸው የመመደብ እና ስያሜ የመስጠት ዘዴ ነው። እንስሳት በውጫዊ ገጽታቸው መሠረት አሳዎች ፣ እንቁራሪት አስተኔዎች ፣ ገበሎ አስተኔዎች ፣ አዕዋፍት እና አጥቢዎች ተብለው በአምስት ክፍሎች ይመደባሉ።

ሀ. አሳዎች

- ✓ አሳዎች በውሃ ውስጥ ብቻ የሚኖሩ ናቸው፤

- ✓ እንቁላል በመጣል የሚራቡ እንስሳት ናቸው፤

- ✓ የአሳዎች ቆዳ በቅርፊት የተሸፈነ ነው።

ምሳሌ፡-ቆረሶ፣ አምባዛ፣ ሻርክ፣የመሳሰሉት ናቸው።

ለ. እንቁራሪት አስተኔዎች

- ✓ እንቁራሪት እና ጉርጥን ያካትታል፤

- ✓ በውሃ ውስጥ እና በመሬት ላይ መኖር የሚችሉ ናቸው፤

- ✓ እንቁላላቸውን በውሃ ውስጥ በመጣል የሚራቡ ናቸው፤

- ✓ ቆዳቸው ቅርፊት የተሸፈነ አይደለም ።

ሐ. ገበሎ አስተኔዎች

- ✓ በደረት የሚሳቡ፣ እና በእግር የሚራመዱ እንስሳትን ያካትታል፤

- ✓ ቆዳቸው ቅርፊት የተሸፈነ ነው፤

- ✓ እንቁላል በመጣል ይራባሉ።

ለምሳሌ እባብ፣ ዘንዶ ፣ እንሸላሊት፣ አዞ ፣ ኤሊ የመሳሰሉት ናቸው።

መ. አዕዋፍ (ወፎች)

- ✓ አዕዋፍት ቆዳቸው ላባ የተሸፈነ ነው፤

- ✓ በአፋቸው አካባቢ ምንቃር ያላቸው ናቸው፤
- ✓ አብዛኛዎቹ ለመብረር የሚያስችላቸው ክንፍ አላቸው፤
- ✓ የሚራቡት እንቁላል በመጣል ነው።

ምሳሌ፡- ዶሮ፣ ዳኪዬ ፣ እርግብ፣ ንስር፣ ጥምብ አንሳ ፣ ሰጎን ፣ ወዘተ.

ሠ. አጥቢዎች

- ✓ ቆዳቸው በፀጉር የተሸፈነ ነው፤
- ✓ ጡት አጥቢዎች ናቸው፤
- ✓ አምሳያቸውን በመውለድ የሚራቡ ናቸው።

ምሳሌ፡- ሰው፣ ላም፣ የሌሊት ወፍ፣ አሳ ነባሪ ወዘተ... ናቸው።

ወደ ተማሪዎች! ወጫዊ ገጽታቸውን መሠረት በማድረግ በአምስት ክፍሎች እንስሳት መመደባቸውን አይታችኋል። ይሁን እንጂ ከወጫዊ ገጽታቸው ባሻገር እንስሳትን በአረባቸው፣ በእንቅስቃሴያቸው፣ በመኖሪያ ቦታቸውና በአመጋገባቸው መሠረት መመደብም ሆነ መለየት ይቻላል።

ሀ. እንቁላል በመጣል የሚራቡ

እነዚህ ምድብ እንስሳት የሚራቡት እንቁላል ከሰውነታቸው ወጪ በመጣል እንቁላል ወስጥ ያለው ህዋስ በጊዜ ሂደት ዕድገቱን ስጩርስ ከእንቁላል ወጥቶ ወላጁን ይተካል።

ለ. አምሳያቸውን(ልጅ) በመውለድ የሚራቡ

ልጅ የሚወልዱ እንስሳት ህይወት ያለውን ነገር ግን በአካል አነስተኛ የሆነ መሰላቸውን በመውለድና ጡት በማጥባት የሚያሳድጉ በመሆናቸው አጥቢዎች ይባላሉ።

ሐ. በእንቅስቃሴያቸው

እንስሳት ከእንቅስቃሴያቸው አንጻር

- ✓ በሰማይ የሚበሩ፤
- ✓ መሬት ለመሬት በደረታቸው የሚሳቡ እና
- ✓ በወኃ ወስጥ የሚሞኙ ተብሎ ይመደባሉ።

መ. በመኖሪያ ቦታቸው

እንስሳት ከሚለያዩባቸው መንገዶች አንዱ በመኖሪያ ቦታቸው ነው። እንስሳት በአኗኗራቸው ወይም በሚኖሩበት ቦታ መሰረት በሶስት ዋና ዋና ክፍሎች ይመደባሉ፡-

- ✓ በመሬት ላይ የሚኖሩ፤
- ✓ በውሃ ውስጥ ብቻ የሚኖሩ እና
- ✓ በውሃ ውስጥ እና በመሬት ላይ የሚኖሩ ይባላሉ።

ሠ. በቆዳቸው ሽፋን

እንስሳትን በቆዳቸው ሽፋን ላይ ተመስርተን ፡-

- ✓ ቆዳቸው በፀጉር ፤
- ✓ በቅርፊት እና
- ✓ በላባ የተሸፈኑ ተብሎ ይመደባሉ።

ረ. በአመጋገባቸው

እንስሳት በአመጋገባቸው መሠረት በሶስት ዋና ዋና ክፍሎች ይመደባሉ። እነርሱም፡-

- ✓ እፀዋት በል፤
- ✓ ስጋ በል፤
- ✓ እፀዋት እና ስጋ በል ናቸው።

ሰ. እፀዋት በል እንስሳት

ሳር በመጋጥ እና ቅጠላቅጠል በመቀንጠስ የሚመገቡ እንስሳት ናቸው።

ለምሳሌ፡- ላም፣ በግ፣ የሜዳ አህያ፣ ቀጭኔ፣ ድኩላ፣ ፍየል፣ ግመል ወዘተ.. ናቸው።

እፀዋት በል እንስሳት በከፊል

ስጋ በል እንስሳት፡-የሌሎች እንስሳትን ስጋ የሚመገቡ ናቸው።

ምሳሌ፡- አንበሳ፣ ጅብ፣ ወሻ፣ ቀበሮ፣ አቦሽማኔ፣ የመሳሰሉት ናቸው።

እፀዋት እና ስጋ በል፡- እፀዋት እና ስጋ የሚመገቡ ናቸው።

ምሳሌ፡- ሰው፣ አይጥ፣ ዶሮ፣ ድብ ፣ የመሳሰሉት ናቸው።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

✓ የተለያዩ የእንስሳት ምደባ ክፍሎችን የሚያሳይ ሥዕሎች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

✓ የቡድን ወይይት

✓ የግል ሥራ

✓ የጥንድ ወይይት

✓ ጥያቄና መልስ

✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት

✓ ለተማሪዎች በርዕሱ ዙሪያ የሚነበብ የቤት ሥራ መስጠት

✓ የተለያዩ የተግባር ጥያቄዎችን ማዘጋጀት

✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ያለፈውን ትምህርት መከለስ እና ተማሪዎችን ወደ እለቱ ርዕስ ለማሸጋገር የሚከተሉትን

ጥያቄዎች መጠየቅ፡-

➡ እንስሳት በምን በምን መስፈርት ይመደባሉ?

➡ አጥቢ እንስሳት ከሌሎች እንስሳት በምን ይለያሉ?

➡ አዕዋፋት ከሌሎች የሚለዩበት ዋና ዋና ነገሮች ምንድን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

➡ ተማሪዎች እንስሳትን በመኖሪያ ቦታቸው፣ በአረባባቸው፣ በአመጋገባቸው ወዘተ.. መደብ እንዲያሳዩ ማድረግ

➡ ተማሪዎች የእንስሳትን ምደባ መስፈርት አንዲለዩ ማበረታታት

➡ አጫጭር መግለጫዎችንና ማብራሪያዎችን መስጠት

➡ ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

✓ ምልከታ ማድረግ

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

✓ የክፍል ሥራ መስጠት

✓ የቤት ሥራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.13

1. እንስሳት ምደባ ማለት በእንስሳት መካከል ያለውን ተመሳሳይነት መነሻ በማድረግ በቡድን የመመደብ እና ስያሜ የመስጠት ዘዴ ነው።

2. አሳዎች፣ እንቁራሪት አስተኔዎች፣ ገበሎ አስተኔዎች፣ አዕዋፍት እና አጥቢዎች ተብለው ይከፈላሉ።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.14

1. በወሃ ዉስጥ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.15

1. በወሃ ዉስጥና በመሬት ላይ ይኖራሉ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.16

1. እባብና ዘንዶ በደረታቸው የሚሳቡ ሲሆኑ እንሸላሊት፣ አዞ ፣ ኤሊ በእግራቸው የሚራመዱ ናቸው። እባክዎትን መምህር! ተማሪዎች አካባቢያቸውን ያገናዘቡ መልስ እንዲጨምሩ ያድርጉ።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.17

1. እባክዎትን መምህር! ተማሪዎች አካባቢያቸውን ያገናዘቡ መልስ እንዲሰጡ ያድርጉ።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.18

1. እባክዎትን መምህር! ተማሪዎች አካባቢያቸውን ያገናዘቡ መልስ እንድሰጡ ያድርጉ።
2. ጡት የሚያጠቡና አምሳያቸውን የሚወልዱ በመሆናቸው ።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.19

እባክዎትን መምህር! ተማሪዎች አካባቢያቸውን ያገናዘቡ መልስ እንዲሰጡ ያድርጉ።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.20

1. በሰማይ በመብረር፣ መሬት ለመሬት በደረታቸው በመሳብ እና በወጋ ወስጥ በመዋኘት

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.21

✓ በሦስት (ስጋ በል፣ ፅጽዋት በል፣ ፅጽዋት እና ስጋ በል)

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.22

✓ በውሃ ውስጥ የሚኖሩ፣ በመሬት ላይ የሚኖሩ እና በውሃና በመሬት የሚኖሩ

መልመጃ 3.5

መመሪያ አንድ (ምርጫ)

1. ሐ
2. ለ
3. ሐ
4. ሀ

መመሪያ ሁለት (አጭር መልስ)

1. በፀጉራቸው
2. በምንቃራቸውና በክንፋቸው
3. በሁለት
- 4.

- ✓ እፅዋት በል:-ላምና ግመል
- ✓ ሥጋ በል:-ጅብ፣ቀበሮ፣አንበሳ፣ ጥንብ አንሳ
- ✓ እፅዋትና ሥጋ በል:-አይጥ፣ሰው፣ ድብ፣ ዶሮ

3.4 በወረዳችን ዉስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 9

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- በአካባቢያቸው የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶችን ይዘረዝራሉ፡፡
- የተፈጥሮ ሀብቶችን ጥቅም ይገልጻሉ፡፡

ለ.ይዘት

- ✓ የተፈጥሮ ሀብቶች
- ✓ የተፈጥሮ ሀብት ዓይነቶች
- ✓ እንስሳት
- ✓ ብርቅዬ እንስሳት
- ✓ የተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅም

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የተፈጥሮ ሀብቶች የምንላቸው ለሰው ልጅ መኖር አስፈላጊ የሆኑ ማናቸውም በተፈጥሮ አካባቢ የሚገኙ ነገሮች ሲሆኑ ዋና ዋናዎቹ እፅዋት፣ እንስሳት፣ ውሃ፣ አየር፣ አፈር፣ማዕድናት ናቸው፡፡

የተፈጥሮ ሀብት ዓይነቶች

እፅዋት

እፅዋት ለሰው ልጆች ለምግብነት፣ ለመጠለያ መስሪያ፣ ለመድሃኒትነት፣ ለልብስ መስሪያ ወዘተ.. የሚያገለግሉ የተፈጥሮ ሀብቶች ናቸው። ለሰው ልጅ ምግብነት የሚውሉ እፅዋት ለምሳሌ፡- እንሰት፣በቆሎ፣ ስንዴ ፣ አተር፣ ድንች፣ ወዘተ.. ናቸው።

እንሰሳት

እንሰሳት የዱርና የቤት (ለማዳ) በመባል በሁለት ይመደባሉ። የዱር እንሰሳት የሚባሉት በጫካ የሚኖሩ ሲሆን ለማዳ የሚባሉት ደግሞ ከሰው ጋር ተላምደው በቤት እና በቤት አካባቢ የሚኖሩ ናቸው።

ብርቅዬ እንሰሳት

ከዱር እንሰሳት ውስጥ ብርቅዬ እና በሀገራችን ብቻ የሚገኙ የተለያዩ አጥቢ እና አእዋፍ አሉ። እነዚህን እንሰሳት ለመመልከትና ለማጥናት ብዙ ሀገር ጎብኝዎች ወደ ሀገራችን ይመጣሉ። እነዚህ ጎብኝዎች ሲመጡ ገንዘብ ስለሚከፍሉ የሀገር ኢኮኖሚ ያድጋል። ስለዚህ እነዚህን እንሰሳት መንከባከብና መጠበቅ አስፈላጊ ነው። የዱር እንሰሳትን ደህንነት የምንጠብቀው የደንን ሀብት በመጠበቅና በማስፋፋት እንዲሁም ህገ ወጥ አደንን በመከላከል ነው።

ውኃ

ውኃ ሃይድሮጂንና ኦክስጂን የተገነባ ፈሳሽ ዉህድ ነዉ። ዉኃ ቀለም፣ ጣዕም እና ሽታ የለዉም። አብዛኛዉ የመሬት ክፍል የተሸፈነዉ በዉሃ ነዉ። እነዚህ ዉኃማ አካላት ዉቅያኖሶች፣ ሐይቆች፣ ኩሬዎች፣ ወንዞች፣ ወዘተ.. ያካትታል። ዉኃ ለእንሰሳትና ለእፅዋት በጣም አስፈላጊ የሆነ የተፈጥሮ ሀብት ነዉ። በተለይ ለሰው ልጅ ለመጠጥ፣ ምግብ ለማዘጋጀት እና የግል ንጽህና መጠበቂያ አገልግሎት ይዉላል። በተጨማሪም ለመንገዥነት፣ የኤሌክትሪክ ጉልበት ለማመንጨት፣ ለአሳ እርባታ፣ ለመስኖ፣ ወዘተ.. ይጠቅማል።

አየር

አየር የተለያዩ ጋሶች ድብልቅ የሆነ የተፈጥሮ ሀብት ነው።ንፁህ አየር ለሰውም ሆነ ለሌሎች ህይወት ላላቸዉ ነገሮች ያስፈልጋል። በተጨማሪ አየር የመኪና ፣ የሞተር ሣይክል፣ የብስክሌት ጎማ እና የተለያዩ ለመሙላት ይጠቅማል።

አፈር

አፈር ከድንጋይ ስብርባሪ፣ ከእንስሳት እና እፅዋት ቅሪተ አካል (ብስባሽ) የተፈጠረ ነው። እንስሳትና እፅዋት ሲሞቱ አካላቸው ይበሰብስና ወደ አፈርነት ይለወጣል። አፈር በወሲጡ ወሃ እና የተለያዩ ለተክሎች እድገት አስፈላጊ የሆኑ ማእድናትን የያዘ ነው። ሶስት ዋና ዋና የአፈር ዓይነቶች አሉ እነርሱም፡- አሸዋማ፣ ሸክላማ እና ለም አፈር ናቸው።

ማዕድን

ማዕድናት በመሬት ውስጥ የሚገኙ እንደ ወርቅ፣ ብረት፣ ብር፣ ወዘተ. ያሉ የተፈጥሮ ሀብቶች ናቸው። ሰዎች መሬትን በመቆፈር እና አለቶችን በመፍጨት ማእድናትን ያገኛሉ። ከማዕድናት የተለያዩ ጌጣጌጦች እና መገልገያ መሳሪያዎችን ይሰራሉ።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- ✓ የኢትዮጵያ ብርቅዬ እንስሳት ስዕል/ፖስተር
- ✓ አሸዋማ፣ ሸክላማ እና ለም አፈር ናሙና
- ✓ የተለያዩ ጌጣጌጦችና መገልገያ መሳሪያዎች(ለምሳሌ፡-ቀለበት፣ሐብል፣ ገጂራ፣ ማንኪያ ወዘተ..)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች የሚያነቡትን ርዕስ በቤት ሥራ መልክ መስጠት
- ✓ የተለያዩ የተግባር ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱ ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ለተማሪዎች ስላለፈው ትምህርት ክለሳ ማድረግና ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ እንድሸጋገሩ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ በአካባቢያችሁ ምን ዓይነት የተፈጥሮ ሀብቶች አሉ?
- ➡ ማዕድን ምንድን ነው?
- ➡ ብርቅዬ እንስሳት ምንድን ናቸው?
- ➡ ማዕድን ለምን ይጠቅማል?
- ➡ ውሃ ለምን ለምን አገለግሎቶች ይወላል?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች በአካባቢያቸው የሚገኙትን ሀብቶችን እንዲናገሩ ማድረግ
- ➡ ተማሪዎች ስለማዕድን ምንነትና ጠቀሜታ እንዲያበራሩ ማበረታታት
- ➡ ስለብርቅዬ እንስሳትና ጠቀሜታቸው እንድናገሩ ማድረግ
- ➡ ሰለ ወኃ፣ አየርና አፈር ማብራሪያ እንዲሰጡ ማበረታታት
- ➡ ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- ➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.23

መምህር እባክዎን! ከተራ ቁጥር 1-2 ለቀረቡት ጥያቄዎች ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.24

1. መምህር እባክዎን! ከተራ ቁጥር 1-2 ለቀረቡት ጥያቄዎች ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.25

- 1. መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ
- 2. ለምግብነት፣ ለጉልበት ሥራ፣ ለቤት ጥበቃ፣ የገቢ ምንጭ ወዘተ..

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.26

- 1. መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ
- 2. በአገራችን ብቻ ስለሚገኙ እና የቱሪስት መስህብ ስለሆኑ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.27

- 1. ወሃ ቀለም፣ ጣዕም እና ሽታ የሌለው ፈሳሽ ነገር ነው።
- 2. ለመጠጥ፣ ምግብ ለማዘጋጀት ፣ የግል ንጽህና ለመጠበቅ፣ ለመጓጓዣነት፣ የኤሌክትሪክ ኃይል ለማመንጨት፣ ለአሳ እርባታ፣ ለመስኖ፣ ወዘተ..

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.28

- 1. አየር የብዙ ጋሶች ድብልቅ ነው።
- 2. አይችሉም ምክንያቱም ሕይወት ላላቸው ነገሮች ሁሉ አየር ያስፈልጋል።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.29

- 1. ለእፅዋት እድገት
- 2.

➤ ከድንጋይ ስብርባሪ፣ ከእንስሳት እና እፅዋት ቅሪተ አካል።

➤ እንስሳትና እፅዋት ሲሞቱ አካላቸው ይበሰብስና ወደ አፈርነት ይለወጣል።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.30

1. ገጀራ፣ መጥረቢያ፣ ሹካ፣ የጀሮና አንገት ጌጥ

መምህር! እባክዎን አካባቢን መሰረት ያደረገ ተጨማሪ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ።

መልመጃ 3.7

1. የተፈጥሮ ሀብቶች (ዋና ዋናዎቹ እፅዋት፣ እንስሳት፣ ውሃ፣ አየር፣ አፈር፣ ማዕድናትና የነዳጅ ዘይት ናቸው።)

2. ለምግብነት፣ ለመጓጓዣነት እና ለቤት ጥበቃ

3. ለመጠጥ፣ ለመታጠቢያ ፣ ምግብ ለማዘጋጀት ወዘተ.

4. ለም ፣ አሸዋማ እና ሸክላማ

5. ከመሬት ዉስጥ

3.5 አካባቢያችንን መንከባከብ

አካባቢያችን ማለት ህይወት ያላቸውና ህይወት የሌላቸው ነገሮችን እንድሁም የተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ነገሮችን አጠቃልሎ የያዘ አሃድ ነው ። ማንኛውም የተፈጥሮ ሆነ ሰው ሰራሽ ሀብቶች ዘላቂ እና ለትውልድ ተሻጋሪ ጠቀሜታ እንድሰጡ ከፈለግን ትኩረት እና እንክብካቤ ማድረግ ይገባናል። የአካባቢ እንክብካቤ ባጠቃላይ የተፈጥሮ ሀብት እና ሰው ሰራሽ ሀብት ጥበቃን ይመለከታል።

3.5.1 በአካባቢያችን የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብት መንከባከብ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡-5

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የተፈጥሮ ሀብቶችን ይለያሉ።
- በአካባቢያችሁ የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብትን ይንከባከባሉ።
- በአካባቢያችሁ የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ መንገዶችን ይለያሉ።

ለይዘት

✓ ሀብት

✓ በአካባቢያችን የሚገኙት ተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ

✓ በአካባቢያችን የሚገኙት ሰው ሰራሽ ሀብቶች እንክብካቤ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ማንኛውም ለሰው ልጅ ጥቅም የሚዉሉ ተፈጥሮአዊ እና ሰው ሰራሽ ነገሮች በሙሉ ሀብት በመባል ይታወቃሉ። ዉሃ፣ አፈር ፣ አየር ፣ ማዕድናት፣ እፅዋት እና እንስሳት በተፈጥሮ የሚገኙ ሀብቶች ሲሆኑ የመንግስት ተቋማት፣ ማህበራዊ ተቋማት፣ መካነ ቅርሶች (ሙዚየም) ፣ የሀይማኖት ተቋማት፣ የመሳሰሉት ደግሞ ሰው ሰራሽ ሀብቶች ናቸው። ሀብቶችን መጠበቅ ማለት ለብክነት እና ለጉዳት ከሚዳርጉ ሁኔታዎች መከላከልና መንከባከብ ማለት ነው። እነዚህን ሀብቶች ተገቢዉ ጥበቃና እንክብካቤ ሳናደርግለት በግድየለሽነት ከተጠቀምንባቸው ለጉዳት ይዳረጉና እስከነአካቴዉ ሊጠፉ ይችላሉ። ነገር ግን በጥንቃቄ እና በእንክብካቤ ይዘን ከተጠቀምንባቸው ዘላቂ እና አስተማማኝ አገልግሎት ይሰጡናል።

የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ በቤት እና በትምህርት ቤት

የአፈር መሸርሸርን ፣ የአየር እና የውሃ ብክለትን በመከላከል የተፈጥሮ አካባቢያችንን መጠበቅ እንችላለን።

ሀ. የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ በቤት

አንዳንድ በቤታችን ስንጠቀምባቸው የቆየነውን ቁሳቁስ በመጠገን ፣ በሚገባ በማጽዳት ወዘተ.. የአገልግሎት ጊዜውን በማራዘም ወይም ለሌላ አገልግሎት እንደገና መጠቀም እንችላለን። ለምሳሌ የመኪና ኅመም ለልብስ ማጠቢያ ሳፋ ማስቀመጫ ፣ የተሰበሩ ባልዲዎችን ለአበባ መትከያ በማዋል፣ አሮጌ እቃዎችን ጠግኖ በመጠቀም፣ የቆዩ ልብሶችን አጥበን በመልበስ ወይም ለሌላ አገልግሎት እንደገና የምንጠቀም ከሆነ አካባቢያችንን ተንከባከብን ማለት ነው።

አንዳንድ ቆሻሻ ተብለው ወደ አካባቢ የሚወረወሩ የቤት ቁሳቁሶች ሳይበሰብሱ ብዙ ዓመት ስለሚቆዩ በመኖሪያ አካባቢ ላይ የከፋ ጉዳት ያስከትላሉ። ነገር ግን በዓይነት ዓይነታቸው በመለየት በቆሻሻ ማጠራቀሚያ ዉስጥ አስቀምጠን ወደ ፋብሪካ ተመልሰው እንዲሄዱ በማድረግ ሌላ የተለየ እቃ እንዲሠራባቸው በማድረግ ጥቅም ላይ ማዋል ይቻላል። ለምሳሌ፡-ካርቶን፣ ወረቀቶች፣ ጋዜጣዎች፣

መጽሔቶች፣ ፕላስቲክ እቃዎች ፣ባዶ የመጠጥ እቃዎች ፣አሮጌ መኪኖች፣ የመዳብ ሽቦዎች፣ የምግብ ማሸጊያ ጣሳዎች ወዘተ.. ናቸው። ይህንን በማድረግ የተፈጥሮ ሀብት ብክነትን እና የአካባቢ ብክለትን የሚያስቀር ድርብ ጥቅም አገኘን ማለት ነው።

ተማሪዎች ወረቀት የሚሠራው ከዛፍ መሆኑን ታወቃላችሁ? ለልዩ ልዩ አገልግሎት የሚወሉ ወረቀቶች የሚሰሩት ከዛፍ ነው። ስለዚህ ጋዜጣዎችን፣ መጽሔቶችን ወዘተ.. ካነበብን በኋላ መጣል የለብንም። ይልቁንስ ለፋብሪካ ግብዓት መልሰን በማዋል በሺዎች የሚቆጠሩ ዛፎችን ከመቆረጥ በመታደግ ተፈጥሮን መጠበቅ ይኖርብናል።

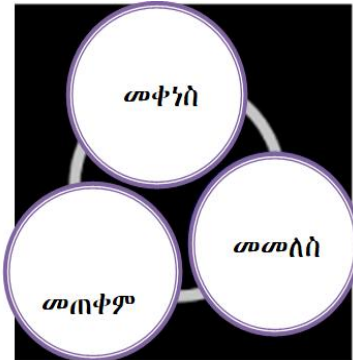
ለአካባቢ ኃላፍነት የሚወስዱ (የሚቆረቆሩ) ሰዎች የሚተገብራቸው ሦስት ዋና ዋና መርሆዎች

1. መቀነስ -የቆሻሻ ምንጭ መሆን የሚችሉ ነገሮችን ፍጆታ መቀነስ

-ከቤት ወደ አካባቢ የሚወረወረውን የቆሻሻ መጠን መቀነስ

2.እንደገናመጠቀም- በቤታችንቁሳቁሶችን እንደገና የሚንጠቀመው ለሌላ አገልግሎት በማዋል ሊሆን ይችላል።

3. መመለስ :-ለፋብሪካ ጥሬ እቃ መሆን የሚችሉ ቆሻሻዎችን በዓይነት በዓይነታቸው ለይቶ ማጠራቀምን እና በየአካባቢ ለሚገኙ የፋብሪካ ወኪሎች ማቅረብ ያካተተ ተግባር ነው።



ከፍ ብሎ የተጠቀሱትን መርሆዎች ከመተግበር ጎን ለጎን በቤታችን የተፈጥሮ ጥበቃ ለማድረግ የጓሮ አትክልቶችን መትከል፣ ችግኞችን መትከል እና ተንከባክቦ ማሳደግ፣እርከን በመሥራት የአፈር መሸርሸርን በመከላከል ጠንክረን መስራት ይኖርብናል።

አንዳንድ የአገልግሎት ጊዜያቸውን የጨረሱ ዕቃዎችን የተለያዩ ባህላዊ ዘዴዎችን በመጠቀም አዳድስ እና ለቤት ውስጥ አገልግሎት የሚወሉ ዕቃዎችን በመስራት መጠቀም ስቻል በሌላ በኩል የአካባቢ ንፅህና ለመጠበቅ ጉልህ አስተዋጽኦ እናበረክታለን ።

- ለምሳሌ፡- ያረጁ የዕቃ ማሰሪያ ፕላንትክ ገመዶችን በመጠቀም ዘንብል መስራት ይቻላል
- ያረጁ የማዳበሪያ ኬሻዎችን በመጠቀም የእንስሳት ማሰሪያ ገመድ መስራት ይቻላል
- ያረጁ የወሃ ባልዲዎችን በመጠቀም አበባ መትከል

ለ. የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ በትምህርት ቤት

በትምህርት ቤት ውስጥ ለተፈጥሮ ጥበቃ ከምናደርግባቸው ዜዴዎች ውስጥ ጥቂቶቹ፡- ቆሻሻን የትም አለመጣል፣ የተጣለውን ቆሻሻ ሰብስቦ በጥንቃቄ ማስወገድ፣ በባዶ ቦታዎች ችግኞችን መትከል እና አፈር እንዳይሸረሸር ማድረግ ተጠቃሾች ናቸው።

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.31

1. ዘላቂ እና አስተማማኝ አገልግሎት ለማግኘት

2. መምህር! እባክዎን አካባቢን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያድርጉ።

3.5.2 በአካባቢያችን ውስጥ የሚገኙ ሰው ሰራሽ ሀብቶች

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:-4

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- በአካባቢያቸው የሚገኙትን ሰው ሰራሽ ሀብቶች ይዘረዝራሉ።
- የሰው ሰራሽ ሀብት ጠቀሜታ ያብራራሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ በአካባቢያችን የሚገኙት ሰው ሰራሽ ሀብቶች
- ✓ በአካባቢያችን የሚገኙት የሰው ሰራሽ ሀብቶች እንክብካቤ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

በአካባቢያችን ውስጥ የሚገኙ ሰው ሰራሽ ሀብቶች የሚባሉት የሰው ልጆች አብሮ ለመኖር፣ ለመግባባት ፣ለመረዳዳት፣ ችግሮቻቸውን ለመፍታት እና ኑሮአቸውን ለማሻሻል ሲሉ የገነቡት ተቋማት ናቸው። እነርሱም:- የልማት ተቋማት፣ ማህበራዊ ተቋማት፣ የኃይማኖት ተቋማት እና ባህላዊ ተቋማት፣ የመሳሰሉት ናቸው።

ሀ. የልማት ተቋማት

የልማት ተቋማት የሚባሉት የግብርና፣ የገንዘብ፣ የግንባታ፣ የኤሌክትሪክ ሀይል እና ሌሎች መሥሪያ ቤቶች ናቸው።

ለ. የኃይማኖት ተቋማት

የኃይማኖት ተቋማት ሰዎች የእምነት አገልግሎቶችን የሚያገኙበት እና ግብረ ገብ ትምህርት የምያገኙበት ቦታ ነው። ቤተክርስቲያን እና መስጊድ ኃይማኖታዊ ተቋማት ናቸው።

ሐ. ማህበራዊ እና ባህላዊ ተቋማት

ባህላዊ ተቋማት የሚባሉት ሕዝቡ ግጭትን ለመፍታት፣ ለመረዳዳት ፣ወዘተ.. የሚጠቀምባ ናቸው። ለምሳሌ ሽምግልና የተጣሉ ሰዎችን ለማስታረቅ ይረዳል። እቁብ ገንዘብ ለመቆጠብ ይጠቅማል።

መ.የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ ሰው ሰራሽ ሀብትና እንክብካቤ የሚያሳይ ሥዕል
- ✓ የተለያዩ ተቋማትን የሚያሳይ ስዕል / ፎቶ

ሠ. የተጠቆሙ የማሥተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ዉይይት
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ መስክ ጉብኝት
- ✓ ገለጻ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች የሚያነቡትን ርዕስ በቤት ሥራ መልክ መስጠት
- ✓ የተለያዩ የተግባር ጥያቄዎች ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱ ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1.ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ለተማሪዎች ስላለፈው ትምህርት ክለሣ ማድረግና ወደ ዕለቱ ትምህርት በቀላሉ እንድሸጋገሩ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል:-

- ➡ ሰው ሰራሽ ሀብት ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ ሰው ሰራሽ ሀብቶች የሚባሉትን ዘርዘሩ::
- ➡ በሰው ሰራሽና ተፈጥሮ ሀብቶች መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ተማሪዎች በአካባቢያቸው የሚገኙትን ሰው ሰራሽ ሀብቶችን እንዲናገሩ ማድረግ
- ➡ ተማሪዎች ሰው ሰራሽ ሀብት ምንነት እንዲያብራሩ ማበረታታት

- ተማሪዎች በሰው ሰራሽና ተፈጥሮ ሀብቶች መካከል ያለው ልዩነት እንዲያብራሩ ማበረታታት
- ለተማሪዎች ሥራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት

ቀ. ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.32

1. መምህር እባክዎን! ከተራ ቁጥር 1-3 ለቀረበት ጥያቄዎች ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያበረታቱ
2. አካባቢን ከብክለት ለመከላከል ስለሚረዳን ምክንያቱም ሰሌን በቀላሉ ስለሚበሰብስ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.33

1. የልማት፣የሀይማኖት፣ ማህበራዊ እና ባህላዊ ናቸው
2. መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያበረታቱ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.34

መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያበረታቱ

ተግባራዊ ክንዋኔ 3.35

መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያደረገ መልስ እንዲመልሱ ያበረታቱ

መልመጃ 3.8

1. የልማት፣የሀይማኖት ፣ ማህበራዊና እናባህላዊ ናቸው
2. ግጭትን መፍታት
3. ዘላቂ እና አስተማማኝ አገልግሎት ለማግኘት

የምዕራፉ ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልሶች

መመሪያ አንድ: (እዉነት/ሐሰት)

1. ሐሰት 2. ሐሰት 3. ሐሰት 4. ሐሰት 5. እዉነት 6.እዉነት

መመሪያ ሁለት: (ምርጫ)

1. ሀ 2. ለ 3. ለ 4. መ 5. ለ
6. ሀ 7. መ 8. ሐ 9. ለ 10.መ

መመሪያ ሁለት: (አዛምድ)

1. ሠ 2. ሀ 3. ለ 4. መ

ምዕራፍ አራት

ማህበራዊ አካባቢያችን

ለምዕራፉ የተመደበለት ጠቅላላ ክፍለ ጊዜ 45

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች የዚህን ምዕራፍ ይዘቶች ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸውን ያብራራሉ።
- የቤተሰብን የጤና አጠባበቅ ፋይዳ ያስረዳሉ።
- በትምህርት ቤቱን ማህበረሰብ አባላት እና የአካባቢውን ማህበረሰብ አባላት ይለያሉ።
- በትምህርት ቤት ውስጥ ሊያከናውኗቸው የምችሏቸውን የአቻ ግንኙነት እና እንቅስቃሴ ያዳብራሉ።
- የትምህርት ቤቱን ደንቦች እና ሕጎች ያከብራሉ።
- የግል ጤና አጠባበቅ (የእጅ መታጠብ ፣የጥርስ መቦረሽ፣ወዘተ.) እና የአካባቢ ንጽህና አስፈላጊነት ይገልጻሉ።

መግቢያ

በአንደኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ ትምህርት ስለ ቤተሰብ አባላት እና ሚናዎቻቸው ተማሪዎቹ እንደተማሩ ይታመናል ። በዚህኛው ምዕራፍ ደግሞ ስለ ቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸው፣ በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት እና ተግባራት እንዲሁም ስለ ግል እና አካባቢ ንጽህና አጠባበቅ ይማራሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

- 4.1 የቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸው
- 4.2 በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት እና ተግባራት
- 4.3 የግል እና የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ

4.1 የቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸው

4.1.1 የቤተሰብ አባላት መሠረታዊ ፍላጎት የተመደበለት ክፍለ ጊዜ :- 6

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የቤተሰብ አባላትን ይለያሉ፡፡
- የቤተሰብን መሠረታዊ ፍላጎት ይጠቅሳሉ፡፡

ለ.ይዘት

- ✓ የቤተሰብ አባላት
- ✓ የቤተሰብ አባላት መሠረታዊ ፍላጎት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የቤተሰብ አባላት ማለት በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ናቸው፡፡ እነርሱም፡-አባት፣ እናት፣ ወንድም እና እህት ናቸው፡፡ በተጨማሪም አያት ፣ አጎት፣ አክስት፣ እና ሌሎችም ሰዎች አብረው በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩትን ያጠቃልላል፡፡

የቤተሰብ አባላት መሠረታዊ ፍላጎት

የአንድ ቤተሰብ መሠረታዊ ፍላጎት የሚባሉት ለመኖር የሚያስፈልጉ ዋና ዋና ነገሮች ናቸው፡፡ እነዚህም፡- አየር፣ ወሃና ምግብ ፣መጠለያ እና ልብስ ናቸው ፡፡

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የቤተሰብ አባላትን የሚያሳይ ስዕል/ፎቶ

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ገለጻ
- ✓ ሚና ጫዋታ

✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

✓ በርዕሱ ዙሪያ እንዲያነቡት የሚያደርግ ጥያቄዎችን በቤት ሥራ መልክ መስጠት

✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማሰባሰብ

✓ በንዑስ ርዕሱ ሥር የተጠቆሙትን ቁልፍ ቃላት ተማሪዎች ትርጉም እንዲሰጡ መናገር

ቀ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ እንዲያቀርቡ ማድረግ፡-

➡ የቤተሰብ አባላት እነ ማን ናቸው?

➡ የቤተሰብ አባላት መሠረታዊ ፍላጎት ምን ምን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

➡ ተማሪዎች የቤተሰብ አባላት እንዲለዩ ማድረግ

➡ የቤተሰብ አባላት መሠረታዊ ፍላጎቶችን እንዲዘረዝሩ ማበረታታት

➡ የተማሪዎች መልስ መሰረት ያደረገ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

✓ ምልክታ ማድረግ

✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ

✓ የክፍል ሥራ መስጠት

መተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ

4.1

1.የቤተሰብ አባላት ማለት በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ናቸው። እነርሱም፡-አባት፣ እናት፣ ወንድም ፣ እህት እና ሌሎችም ሰዎች አብረው በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩትን ያጠቃልላል። ማሳሰቢያ፡-እንደ ተማሪው ቤተሰብ ሁኔታ ይወሰናል (መምህር እባክዎን የእያንዳንዱ ተማሪን መልስ ተከታትለው ያርሙ)

የተግባር ክንዋኔ 4.2

አየር፣ ወሃ፣ ምግብ ፣መጠለያ እና ልብስ ናቸው ። በተጨማሪም የጤና አገልግሎት ፣በቂ እረፍት፣የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና መዝናኛን ያጠቃልላል።

4.1.2 የቤተሰብ ጤና አጠባበቅ ፋይዳዎች (ጥቅሞች)

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 7

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የጤና አጠባበቅ ጠቀሜታ ያብራራሉ።

ለ.ይዘት

- ✓ የቤተሰብ የጤና አጠባበቅ ፋይዳዎች (ጥቅሞች)

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ጤንነት ማለት የአንድ ሰው አካላዊ፣ አዕምሮአዊ እና ማህበራዊ ደህንነት ማለት ነው።ጤና ከቤተሰብ ኑሮ ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት አለው። ሰዎች ጤነኛ እና ደስተኛ እንዲሆኑ የተመጣጠነ ምግብ፣ ንጹህ ወሃ ፣ ንጹህ አየር እና ንጽህናው የተጠበቀ ልብስ እና መጠለያ ማግኘት ይኖርባቸዋል። በተጨማሪም የጤና አገልግሎት ፣በቂ እረፍት፣የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና መዝናኛ ያስፈልጋቸዋል። እነዚህ ሁኔታዎች ከሙዋላለት ሰው በዕለት ተዕለት ኑሮ ደስተኛ እና ጤነኛ ስለሚሆን ሥራውን በንቃት ይሰራል ፣ በሥራውም ወጤታማ ይሆናል። እንዲሁም ከሰዎች ጋር ተግባብተው ይሰራል።

የአካል ብቃት እንቅስቃሴ

በየጊዜው የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ማድረግ ለጤንነት ከሚያስፈልጉ ነገሮች አንዱ ነው።

የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ለተስተካከለ ተክለ ሰውነት፣ ለጥንካሬ እና ንቁ ለመሆን የሚያገለግል ከመሆኑም በላይ ከመጠን በላይ ወፍረትን ይከላከላል። የአካል ብቃት እንቅስቃሴ አይነቶች፣ የእግር ጉዞ፣ ሳይክል መንዳት፣ የተለያዩ ስፖርቶች ወዘተ.. ናቸው።

እረፍት

እረፍት ማለት ማንኛውም ሰው የተወሰነ ስራን ካከናወነ ከፈጸመ በኋላ የተለያዩ ድርጊቶችን (እንቅልፍ መተኛት ፣ ራዲዩ ማዳመጥ፣ ተሌቪዥን ማየት፣ መጽሐፍት ወይም ጋዜጦችን ማንበብ፣ ፓርኮችንና ቅርሶችን መጎብኘት ወዘተ..) በመፈጸም የሚጠቀምበት ጊዜ ማለት ነው። በስራ መካከል የሚደረግ የተመጣጠነ እረፍትና መዝናናት ቀጣይ ሥራችንን በፊላንትና በአዲስ መልክ አንድንሰራ ይረዳናል። በተጨማሪም እረፍት የደከመ አዕምሮን እና የሰውነት ክፍሎችን ለማደስ ይጠቅማል።

አንድ ሰው በቂ እረፍት የማያገኝ ከሆነ፡-

- ከመጠን ያለፈ ድካም ይሰማዋል
- የሥራ ፍላጎቱ ይቀንሳል
- ለተለያዩ በሽታዎች ይጋለጣል
- ለብስጭት ይዳረጋል ወዘተ..

ተማሪዎች በዕረፍት ወቅት ማከናወን የሚገባቸው ተግባራት፡-

- ቤተ መጽሐፍት ገብተው ማንበብ (ለምሳሌ ጋዜጦችን፣ መጽሔቶችን፣ መጽሐፍትን ወዘተ.. ማንበብ)
- ከአቻዎቻቸው ጋር ስለተማሩት ትምህርት መወያየት
- ስለአካባቢያቸው ተፈጠሮአዊና ሰው ሰራሽ ሀብቶች ትላልቅ ሰዎችን ጠይቆ መረዳት
- ዘመዶቻቸውን መጠየቅ
- ፓርኮችን፣ ልዩ ልዩ ቅርሶችንና የመስሀብ ቦታዎችን መጎብኘት ወዘተ..

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ ጤና አጠባበቅ ዘዴዎችን የሚያሳይ ስዕል/ፖስተሮች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የግል ሥራ

- ✓ ገለጻ
- ✓ የመስክ ጉብኝት
- ✓ ሚና ጨዋታ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በርዕሱ ዙሪያ እንዲያነቡት የሚያደርግ ጥያቄዎችን በቤት ሥራ መልክ መስጠት
- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማሰባሰብ
- ✓ በንዑስ ርዕሱ ሥር የተጠቆሙትን ቁልፍ ቃላት ተማሪዎች ትርጉም እንዲሰጡ መናገር

ቀ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ እንድያቀርቡ ማድረግ፡-

➡ የቤተሰብ ጤና አጠባበቅ ጥቅሞች ምንድን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ የቤተሰብ ጤና አጠባበቅ ጥቅሞች እንዲለዩ ማድረግ
- ➡ የተማሪዎች መልስ መሰረት ያደረገ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- ➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልከታ ማድረግ
- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት

መተግባራዊ ክንዎኔና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዎኔ 4.3

1. አንድ ሰው ጤናማ ለመሆን የሚያስፈልጉት ነገሮች፡-

- የተመጣጠነ ምግብ
- ንጹህ ወሃ
- ንጹህ አየር
- ንጹህናዉ የተጠበቀ ልብስ እና መጠለያ
- የጤና አገልግሎት
- በቂ እረፍት
- የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና
- መዝናኛ ናቸዉ።

2. እኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ስነ ልቦናዊ ችግሮችን ያስከትላል

የተግባር ክንዋኔ 4.4

1. ለተስተካከለ ተክለ ሰዉነት፣ ለጥንካሬ እና ንቁ ለመሆን
2. የእግር ጉዞ፣ ብስክሌት ማሸከርከር፣ የተለያዩ እስፖርቶች መስራት፣ ሩጫ ወዘተ..

የተግባር ክንዋኔ 4.5

1. እረፍት ማለት ማንኛዉም ሰዉ የተወሰነ ስራን ካከናወነ/ ከፈጸመ በኋላ ለተወሰነ ጊዜ ከስራዉ ርቆ መቆየት ማለት ነዉ።
2. የእረፍት ጠቀሜታዎች
 - ቀጣይ ሥራችንን በፊላንትና በአዲስ መልክ እንዲንሰራ ይረዳናል።
 - የደከመ አዕምሮን እና የሰዉነት ክፍሎችን ለማደስ ይጠቅማል።
3. የእረፍት ማጣት ሊያስከትል የሚችለዉ ጉዳት፡-
 - ከመጠን ያለፈ ድካም ይሰማዋል
 - የሥራ ፍላጎቱ ይቀንሳል
 - ለተለያዩ በሽታዎች ይጋለጣል
 - ለብስጭት ይዳረጋል ወዘተ..

4.1.3 የትምርት ቤት እና የትምርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎቶቻቸዉ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 6

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የትምህርት ቤት እና የትምህርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ ይለያሉ፡፡
- የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የትምህርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት ይዘረዝራሉ፡፡

ለ.ይዘት

- ✓ የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የትምህርት ቤት ማህበረሰብ የሚባሉት በትምህርት ቤቱ ውስጥ በቀጥታ የሚያገለግሉ (መምህራን፣ ርዕሰ መምህር ፣ ጥበቃ አባላት፣ ጽዳት ሰራተኞች ፣ ወዘተ..) እና የሚገለገሉ (ተማሪዎች) የሚያጠቃልሉ ሲሆን የትምህርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ የምንላቸው በትምህርት ቤቱ ዙሪያ የሚኖሩ፣ ከትምህርት ቤቱ አገልግሎት የሚያገኙ እና አገልግሎት የሚሰጡ ግለሰቦች፣ ድርጅቶች ፣ ተቋማት ወዘተ.. ያጠቃልላል፡፡

የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት ፡-ንጹህ የትምህርት ቤት አካባቢ፣ ምቹ የመማሪያ ክፍሎች፣ ጤናማ ተግባሮች፣ ቀልጣፋ አገልግሎት፣ የተሙዋላ የቁሳቁስ አቅርቦት፣ የንጹህ ውኃ አቅርቦት፣ የስፖርት ማዘውተሪያ ቦታዎች፣ ቤተመጽሀፍት፣ ንጽህናዉ የተጠቀ መጻዳጃ ቤቶች፣ ወዘተ.. ናቸው፡፡ እነዚህ ፍላጎቶች ሊሟሉ የሚችሉት በመንግስት በጀት፣ በማህበረሰብ ተሳትፎ፣ በተለያዩ በጎ አድራጊ ግለሰቦች እና ድርጅቶች፣ ወዘተ.. ነው፡፡

የአይ ቲ (IT) መገልገያዎችን ከየት እናገኛለን?

የትምህርቱን ስራ የበለጠ በማቀላጠፍ ረገድ አይ ቲ (IT) ያለው አስተዋጽኦ የጎላ በመሆኑ አሁን ላይ የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ዘንድ ሌላኛው ፍላጎት ሆነዋል፡፡ እነዚህ ለመማር ሥራ የሚዉሉ የአይ ቲ (IT) መገልገያዎች ኮምፒውተር፣ ራዲዮ፣ ስልክ፣ ቴሌቪዥን፣ ወዘተ ሲሆኑ ሊገኙ የሚችሉት ከቤተሰብ፣ ከትምህርት ቤት ፣ ወዘተ.. ነው፡፡

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተክኖሎጂ ዉጤቶች(ለምሳሌ፡ ራዲዮ፣ ሞባይል፣ ኮምፒውተር ወዘተ..)
- ✓ የትምህርት ቤት ማህበረሰብን የሚያሳይ ስዕል/ ፖስተር

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ሚና ጨዋታ
- ✓ መስክ ጉብኝት
- ✓ ጥያቄን መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በርዕሱ ዙሪያ እንዲያነቡት የሚያደርግ ጥያቄዎችን በቤት ሥራ መልክ መስጠት
- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማሰባሰብ
- ✓ በንፁህ ርዕሱ ሥር የተጠቆሙትን ቁልፍ ቃላት ተማሪዎች ትርጉም እንዲሰጡ መናገር

ቀ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ እንድያቀርቡ ማድረግ፡-

➡ የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት ምንድን ነዉ?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት እንዲያብራሩ ማበረታታት
- ➡ የተማሪዎች መልስ መሰረት ያደረገ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- ➡ አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልከታ ማድረግ
- ✓ የግል ሥራ

- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት

መተግባራዊ ክንዋኔና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 4.6

1. የትምህርት ቤት ማህረሰብ አባላት ማለት፡-

ተማሪ፣ መምህራን፣ ርዕሰ መምህራን፣ ጥበቃ ንዶች፣ ጽዳት ሰራተኞች ወዘተ.. (ማሳሰቢያ፡- እንደ ትምህርት ቤቱ ሊጨመር ወይም ልቀንስ ይችላል)

2. የትምህርት ቤቱ ዙሪያ ማህረሰብ አባላት

በትምህርት ቤቱ ዙሪያ የሚኖሩ ከትምህርት ቤቱ አገልግሎት የሚያገኙ እና አገልግሎት የሚሰጡ የማህበረሰብ ክፍሎች፣ ድርጅቶች ፣ ተቋማት ወዘተ.. ናቸው።

መልመጃ 4.1

1. አባት፣ እናት፣ ወንድም ፣ እህት እና ሌሎች አብረው በአንድ ቤት የሚኖሩትን (አክስት፣ አጎት፣ አያት እንዲሁም ለሎችንም) ያጠቃልላል።

2. የጤና ጠቀሜታዎች፡-

- በዕለት ተዕለት ኑሮ ደስተኛ ያደርጋል።
- ሥራ በንቃት እንድንሰራ ያደርጋል።
- በሥራችን ዉጤታማ ያደርጋል።
- ከሰዎች ጋር አንድንግባባ ይረዳናል ወዘተ.

3.

- ንጹህ የትምህርት ቤት አካባቢ
- ምቹ የመማሪያ ክፍሎች
- ጤናማ ተግባራት
- ቀልጣፋ አገልግሎት
- የተሟላ የቁሳቁስ አቅርቦት
- የንጹህ ዉኃ አቅርቦት

- የስፖርት ማዘወተሪያ ቦታዎች
- ቤተ-መጽሐፍት
- ንጽህናዉ የተጠበቀ መጻጻጃ ቤቶች

4. እረፍት ማጣት የሚያስከተለዉ ጉዳት፡-

- ከመጠን ያለፈ ድካም ይሰማዋል
- የሥራ ፍላጎቱ ይቀንሳል
- ለተለያዩ በሽታዎች ይጋለጣል
- ለብስጭት ይዳረጋል ወዘተ

5. የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ጠቀሜታዎች፡-

- ለተስተካከለ ተክለ ሰዉነት
- ለጥንካሬ
- ንቁ ለመሆን
- በሽታን ለመከላከል
- ለመዝናናት ወዘተ..

4.2 በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት እና ተግባራት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 19

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት ያብራራሉ።
- በትምህርት ቤት ውስጥ የተለያዩ ተግባራትን ያከናውናሉ።
- የክበባት ጠቀሜታ ይዘረዝራሉ።
- በክበባት ውስጥ ይሳተፋሉ።
- የትምህርት ቤት ደንብና ስርዓት ያከብራሉ።

ለ. ይዘት

- ✓ በትምህርት ቤት የተማሪዎች አቻ ግንኙነት
- ✓ በትምህርት ቤት የተማሪዎች ተግባራት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

እያንዳንዱ ተማሪ በግሉ የተለያዩ ተግባራትን በትምህርት ቤት ውስጥ ያከናውናል። እነዚህ ተማሪዎች በጋራ በመሆን ቡድን ይመሰርታሉ። ይህ የተመሠረተ ቡድን የተለያዩ ዓላማ እና ሚና ኖሮት የቡድን አስተዋጽኦ የትምህርት ቤቱ እንቅስቃሴ አካል ይሆናል። በትምህርት ቤት ውስጥ የተለያዩ ክበባት ይገኛሉ። ለምሳሌ:- የፀረ-ኤድስ ክብብ፣ የስፖርት ክብብ፣ የአካባቢ እንክብካቤ ክብብ፣ የሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ክብብ፣ የትራፊክ ደህንነት ክብብ፣ ወዘተ.. ናቸው።

የጎበዝ ተማሪ አንዱ መገለጫው በትምህርት ቤት ውስጥ በሚገኙ ክበባት መሳተፍ ነው። የትምህርት ቤት ክበቦች የትምህርት ቤቱን እና የአካባቢውን ማህበረሰብ ችግሮች መፍቻ ስለሆኑ ተማሪዎች በንቃት ተሳትፎ ማድረግ አለባቸው። ለምሳሌ የአካባቢ እንክብካቤ ክብብ፣ የትምህርት ቤት እና የአካባቢውን ንፅህና እንዲጠበቅ እና ዛፍ እንዲተክል ትምህርት ይሰጣል። የፀረ ኤድስ ክብብ የኤች አይ ቪ/ ኤድስ በሽታን መተላለፊያ መንገዶች እና መከላከያ ዘዴዎችን ያስተምራል። በክበባት ተሳትፎ ማድረግ ተማሪዎች ከመደበኛው የክፍል ውስጥ ትምህርት በተጨማሪ በህብረተሰብ ውስጥ ስለሚኖራቸው ጉልህ ድርሻ ግንዛቤ እንዲይዙ ይረዳቸዋል።

እያንዳንዱ ተማሪ በትምህርት ቤት ውስጥ ሲኖር ቢያንስ የአንድ ክብብ አባል በመሆን አስተዋጽኦ ማድረግ አለበት። ምክንያቱም እውቀትና ክህሎት በክፍል ውስጥ በሚሰጥ ትምህርት ብቻ ሊገኝ አይችልምና።

የትምህርት ቤት ደንብ እና ስነ-ስርዓት ማለት ሁሉም ተማሪዎች ጠንቅቀው ማወቅ የሚጠበቅባቸው እና በትምህርት ቤት ቆይታቸው አክብረው የሚፈጽሙት ሕግ ነው።

የትምህርት ቤት ደንብና ሥነ-ስርዓት የሚከተሉት ይሆናሉ ። ይኸውም፡-

- የትምህርት መሳሪያዎችን አሟልቶ በአግባቡ መያዝ፤
- የትምህርት ሰአትን አክብሮ ወደ ትምህርት ቤት መምጣት፤
- የትምህርት ቤት ደንብ ልብስ /uniform/ በመልበስ ወደ ትምህርት ቤት መሄድ፤
- በትምህርት ሰአት ክፍል ውስጥ ቁጭ ብሎ በጥሞና መማር፤
- በእረፍት ሰአት መጫወት፤
- በክፍል ውስጥ አለመረበሽ፤
- ያለምክንያት ከትምህርት ቤት አለመቅረት፤
- የትምህርት ቤትን ንብረት መጠበቅ፤
- መምህራን ና የትምህርት ቤት ሰራተኞችን ማክበር፤
- የሚሰጡ ሃላፊነቶችን መወጣት
- በክበባት መሳተፍና የመሳሰሉት ናቸው።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- ✓ የትምህርት ቤት ደንቦችን የሚያሳይ ሰንጠረዥ (chart) ወይም ፖስተር

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጉብኝት(የክበባት ቢሮን)
- ✓ ሚና ጫዋታ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች ርዕሱን እንዲያነቡት የሚያደርግ ጥያቄ መስጠት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሸ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች ከዚህ ንዑስ ርዕስ በፊት የተማሩትን በመከለስ ወደ እለቱ ርዕስ

ለመግባት የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መጠየቅ፡-

- ➡ አቻ ግንኙነት ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ ክበባት ጠቀሜታቸው ምንድን ነው?
- ➡ የትምህርት ቤት ደንብና ስርዓት ምንድን ናቸው?

2. የትምህርቱ አቀራረብ

- ➡ ገለጻ መስጠት
- ➡ ከተማሪዎች መልስ አንጻር ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች እና ዝርዝር ተግባራት

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የክፍል ስራ መስጠት
- ✓ አጫጭር ሙከራ መስጠት

መ. ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 4.7

1. በትምህርት ቤት የአቻ ግንኙነት ማለት በእድሜ እና የትምህርት ደረጃቸው ከሞላ ጎደል

እኩል የሆኑ ተማሪዎች የሚፈጥሩት የእርስ በርስ ግንኙነት ማለት ነው።

2. ለመደጋገፍ ፣ አብሮ ለማጥናት፣ አብሮ ለመጫወት እውቀታቸውን እና ማህበራዊ ክህሎ

ታቸውን ለማሳደግ ወዘተ..

የተግባር ክንዋኔ 4.8

1. መምህር እባክዎትን የትምህርት ቤታችሁ ወስጥ ያሉትን ክበባት አንዲዘርዝሩ ያድርጉ።

2. መምህር እባክዎትን የትምህርት ቤታችሁን የክብብ ተጠሪ መ/ር ይጋበዙና

እንዲያስረዱ-አቸው ያድርጉ

3. መምህር እባክዎትን የእያንዳንዱ ተማሪ መልስ በማዳመጥ ማስተካከያ ይስጡ

4. መምህር እባክዎትን በቂ ማብራርያ ይስጡ

የተግባር ክንዋኔ 4.9

1. የትምህርት ቤት ህጎችና ደንቦች

- የትምህርት ሥራ ሰዓት ማክበር፤
- የመማሪያ ቁሳቁሶችን በተገቢ መንገድ መያዝ እና መገልገል፤
- የሰንደቅ ዓላማ ስነስርዓት ማክበር፤
- ጥያቄ እጅ አንስቶ መጠየቅ፤
- የክፍል እና የቤት ሥራዎችን መሥራት፤
- የትምህርት ቤቱን ማሕበረሰብ ማክበር፤
- የደንብ ልብስ መልበስ
- በክበባት ንቁ ተሳትፎ ማድረግ

2. የመማር ማስተማር ስራ ጤነኛ እንዲሆን ይረዳል

መልመጃ መልሶች 4.2

1. የትምህርት ቤት እና የአካባቢውን ንፅህና እንዲጠበቅ እና ዛፍ እንዲተክል ትምህርት

ይሰጣል።

2.

- የመማሪያ ቁሳቁሶችን በተገቢ መያዝ እና መጠቀም
- ጥያቄ እጅ አንስቶ መጠየቅ

- የክፍል ሥራዎችን መሥራት
- ከቦታ ቦታ አለመዘዋወር
- አለመጫወት(አለመረበሽ)
- ከተማሪዎች ጋር አለመላፋት
- አለመጮህ

4.3 የግል እና የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ

4.3.1 የግል ንጽህና አጠባበቅ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 4

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የግል ንጽህና መጠበቂያ መንገዶችን ይለያሉ፡፡
- የግል ንጽህናቸውን ይጠብቃሉ፡፡

ለ.ይዘት

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የግል ንጽህና ማለት አንድ ሰው ለሰውነቱ እና ለሚለብሰው ልብስ የሚያደርገው ጥንቃቄ ማለት ነው፡፡ ከግል ንፅህና ጉድለት ከሚመጡ በሽታዎች አብዛኛዎቹ በቀላል ከአንድ ሰው ወደ ሌላ ሰው የሚተላለፉ ናቸው፡፡ ስለዚህ እኛ ንፅህናችንን ካልጠበቅን በዚህም ምክንያት በተለያዩ ከግል ንፅህና ጉድለት በሚመጡ በሽታዎች ከተጠቃን በሽታውን በቀላሉ ወደ ሌሎች ሰዎች ማስተላለፍ ስለምንችል ነው፡፡

የግል ንጽህና መጠበቂያ መንገዶች ሰውነትን መታጠብ (እጅ፣ እግር፣ ጸጉር) ፣ ጥርስ መፋቅ (መረረሽ)፣ ልብሶችን አጥቦ መልበስ፣ መጸዳጃ ቤት መጠቀም፣ ቆሻሻን በየቦታው አለመጣል ፣ የእጅ እና የእግር ጥፍር መቁረጥ፣ የእንስሳት እና የሰዎችን መኖሪያ መለየት ወዘተ. ናቸው፡፡

እጅን መታጠብ:- በእጃችን ብዙ የተለያዩ ነገሮችን ስለምንነካካ ንፁህ ያልመሆኑ ሊታወቅ ይገባል፡፡ ስለዚህ ሁሌ ጊዜ ከምግብ በፊትና በኋላ፣ ከመጸዳጃ ቤት መልስና ምግብን ከማዘጋጀት በፊት እጅን በሣሙናና በውሃ መታጠብ አስፈላጊ ነው፡፡

እግርን መታጠብ:- እግራችንን የሚያጠቁ ብዙ የበሽታ መንስኤዎች አሉ ፡፡ በተጨማሪም

በጫማ ውስጥ የዋለ እግር በሙቀትና አቧራ አማካኝነት ሽታ ልፈጥር ይችላል። ስለዚህ ሁል ጊዜ ማታ ማታ ከመተኛታችን በፊት እግራችንን መታጠብና ካልሲያችንንም ማጠብ እንደሚገባ መረዛት የለበትም።

ፀጉርን መታጠብ :-ፀጉራችን ከውበታችን መገለጫዎች መካከል አንዱ ነው። ፀጉር በተፈጥሮ ቆሻሻ (አቧራ) የመሣብ ችልታ ስላለው ቶሎ ይቆሸሻል። ሲቆሸሽ ደግሞ ያሳክከናል ውበቱንም ይቀንሳል ወይም ያጣል። ስለዚህ ፀጉራችንን በየሦስት ቀኑ መታጠብና በየዕለቱ ማበጠር ሲያድግም ማሳጠር (ማስቆረጥ) አስፈላጊ ነው።

የእጅና የእግር ጥፍርን መቁረጥ:- ጥፍሮቻችን ሲያድጉ ቆሻሻን አቅፎ የመያዝ ባህሪ ይላቸው። ይህ ቆሻሻ ደግሞ ዋና የበሽታ አምጪ ጀርሞች መኖሪያና መራቢያ ስለሆነ ጥፍሮቻችንን በአዲስ ምላጭ ወይም ሌላ ሰው ባልጠቀምበት የጥፍር መቁረጫ ቆርጦ ማሳጠር ከጤንነት መጠበቂያ መንገድ አንዱ መሆኑ መዘንጋት የለበትም።

የጥርስ ንፅህና መጠበቂያ መንገዶች:- ምግብ ከመብላታችን በፊት በውሃ በመጉመጥመጥና ከምግብ በኋላ ደግሞ በሚገባ መፋቅና በውሃ መጉመጥመጥ (ማጠብ)። በቀን ሁለት ጊዜ በጥርስ ማጽጃ ሣሙና ማጠብ የጥርስን ደህንነት ይጠብቃል። ጥሩ ያልሆነ የአፌ ጠረንንም ያስወግዳል።

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- ✓ ይዘቱን የሚገልጹ የተለያዩ ሰዕሎች/ፖስተሮች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎችን ማሰባሰብ
- ✓ ለተማሪዎች ርዕሱን በተመለከተ የሚያነቡትን መጽሐፍት መጠቀም
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች በንዑስ ርዕሱ ላይ ያላቸውን ግንዛቤ ለማወቅ የሚከተሉትን

ጥያቄዎች መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ የግል ንጽህና ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ የግል ንጽህና እንዴት እንጠብቃለን?

2. አቀራረብ

ከላይ ለቀረቡት ጥያቄዎች ላይ የተማሪዎችን መልስ መሰረት በማድረግ፡-

- ➡ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት
- ➡ ተጨማሪ ማብራሪያ መስጠት

ቀ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የቃል ጥያቄዎችን መጠየቅ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የክፍል ሥራ መስጠት
- ✓ አጫጭር ሙከራ መስጠት

ሺ.ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 4.10

1. የግል ንጽህና ማለት አንድ ሰው ለሰውነቱ እና ለሚለብሰው ልብስ የሚያደርገው ጥንቃቄ ማለት ነው

2. የግል ጤና መጠበቂያ መንገዶች፡-

- ገላን(እጅ፣ እግር፣ ጸጉር) መታጠብ
- ጥርስ መፋቅ (መቦረሽ)
- ልብሶችን አጥቦ መልበስ
- መጸዳጃ ቤት መጠቀም
- ቆሻሻን በየቦታው አለመጣል
- የእጅ እና የእግር ጥፍር መቁረጥ

- የእንስሳት እና የሰዎችን መኖሪያ በመለየት

4.3.2 የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 3

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- የአካባቢ ንፅህና መጠበቂያ መንገዶችን ይለያሉ፡፡
- የአካባቢ ንፅህና ይጠብቃሉ፡፡

ለ.ይዘት

- የአካባቢ ንጽህና አጠባበቅ

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የአካባቢ ንጽህና ማለት አካባቢን ከቆሻሻ እና ከጀርሞች ነጻ ማድረግ ማለት ነው፡፡ የአካባቢያችን ንፅህና እንደግል ቤታችን ንፅህና አድርገን ብንጠብቅ የጤና ችግሮችን በተሟላ ሁኔታ ለመከላከል እንችላለን፡፡ የመኖሪያ አካባቢያችንን በሚከተሉት ዘዴዎች ማፅዳት ይቻላል፡፡

- ደረቅ ቆሻሻዎችን ሰብስቦ ተቆፍሮ በተዘጋጀ ጉድጓድ ውስጥ መጣልና ማቃጠል፤
- የዝንቦች መራቢያ የሚሆኑ እርጥበት ያላቸው ቆሻሻዎችን ማስወገድ፤
- በየሜዳው መጸዳዳትን አስወግዶ ሽንት ቤትን አዘጋጅቶ መጠቀም የሰዎችን አይነ ምድር ላይ ነፍሳት እንዳይራቡበት ማድረግ፤
- መንገዶችን በማጽዳት፤
- የመጠጥ ዉሃ ንጽህና በመጠበቅ፤ ወዘተ.. ናቸው፡፡

መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ ይዘቱን የሚገልጹ የተለያዩ ስዕሎች/ፖስተሮች

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የጥንድ ወይይት
- ✓ የግል ሥራ
- ✓ የመስክ ጉብኝት

✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማሰባሰብ
- ✓ ለተማሪዎች ርዕሱን በተመለከተ የሚያነቡትን መጽሐፍት መጠቆም
- ✓ የተለያዩ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማሰተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎች በንዑስ ላይ ያለቸውን ግንዛቤ ለማወቅ ሚክተሉትን

ጥያቄዎችን መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ የአካባቢ ንጽህና ማለት ምን ማለት ነው?
- ➡ የአካባቢ ንጽህና መጠበቅ ምን ጥቅም አለው?

2. አቀራረብ

ከላይ ለቀረቡት ጥያቄዎች ላይ የተማሪዎችን መልስ መሰረት በማድረግ፡-

- ➡ ገንቢ ግብረ መልስ መሰጠት
- ➡ ተጨማሪ ማብራሪያ መስጠት

ቀ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ ማድረግ
- ✓ የቃል ጥያቄዎችን መጠየቅ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ የክፍል ሥራ መሰጠት
- ✓ አጨፎር መከራ መስጠት

ሸ. ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

ተግባራዊ ክንዋኔ 4.11

1. የአካባቢ ንጽህና ማለት አካባቢን ከቆሻሻ እና ከጀርሞች ነጻ ማድረግ ማለት ነው ።

2. የተለያዩ ተላላፊ በሽታዎችን ያስከትላል

ተግባራዊ ክንዋኔ 4.12

ትምህርት ቤት ንጽህና አጠባበቅ ዘዴዎች፡-

- የመጫያ ክፍል በንጽህና ማዘዝ፤
- ደረቅ ቆሻሻዎችን ሰብስቦ ተቆፍሮ በተዘጋጀ ጉድጓድ ውስጥ መጠልና ማቃጠል፤
- የዝንቦች ማራቢያ የሚሆኑ እርጥቦት ያላቸው ቆሻሻዎችን ማስወገድ፤
- በየሜዳው ማዳዳትን አስወግዶ ሽንት ቤትን አዘጋጅቶ በማጠቀም የሰዎች አይነ ምድር ላይ ነፍሳት እንዳይራቡበት ማድረግ፤
- ቆሻሻ ወረቀቶችን በተዘጋጀው የቆሻሻ ማጠራቀሚያ (ቅርጫት) ውስጥ ብቻ መጠል፤
- ውሃ ፍሳሽ ማጫ (ቦይ) ማገጀት ወዘተ. ናቸው፡፡

መልመጃ 4.3

መመሪያ አንድ (እዉነት/ሐሰት)

- | | | |
|---------|---------|---------|
| 1. እዉነት | 2. ሐሰት | 3. እዉነት |
| 4. ሐሰት | 5. እዉነት | |

መመሪያ ሁለት (ምርጫ)

- | | |
|------|------|
| 1. ለ | 2. ሀ |
|------|------|

ማጠቃለያ

- የቤተሰብ አባላት ማለት በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ናቸው። እነሱም እናት፣ አባት ወንድም፣ እህት እና ሌሎችን ያጠቃልላል።
- የሰው ልጅ ሶስት መሠረታዊ ፍላጎቶች አሉት እነሱም ምግብ፣ ልብስና መጠለያ ናቸው።
- ጤና ማለት አካላዊ፣ አዕምሮአዊ እና ማህበራዊ ደህንነት ማለት ነው። የተሟላ ጤንነት ያለው ሰው ጠንካራ፣ ንቁ፣ ተግባሩ፣ ደስተኛና በስራ ውጤታማ ነው። ጤነኛ ለመሆን የተመጣጠነ ምግብ መብላት፣ በቂ እረፍት መውሰድ እና አካላዊ እንቅስቃሴ ማድረግ ይኖርብናል።
- የግል እና የአካባቢ ንጽህና መጠበቅ ለተለያዩ በሽታዎች የመጋለጥ እድል ይቀንሳል።

- የትምህርት ቤት ማህበረሰብ የሚባሉት በትምህርት ቤት ውስጥ የሚያገለግሉ እና የሚገለገሉ ሲሆኑ የትምህርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ የምንላቸው በትምህርት ቤት ዙሪያ የሚኖሩ ማህበረሰብ ናቸው።
- የትምህርት ቤት ማህበረሰብ እና የአካባቢ ማህበረሰብ ንጹህ የትምህርት ቤት አካባቢ፣ ምቹ የመማሪያ ክፍሎች፣ ጤናማ ተግባራት፣ ቀልጣፋ አገልግሎት፣ የተሟላ የቁሳቁስ አቅርቦት፣ የንጹህ ወሃ አቅርቦት፣ የስፖርት ማዘወተሪያ ቦታዎች፣ ቤተ መጽሀፍ፣ ንጽህና ወይንም የተጠበቀ መጻፍት ቤቶች፣ ወዘተ. ይፈልጋሉ።
- ትምህርት ቤታችን የተለያዩ ደንቦች እና ስነ ስርዓት መመሪያዎች አሉት። ደንቦቹንም ሆነ ስነ-ስርዓቶቹን ማክበር ተገቢ ነው።
- የትምህርት ቤት ደንብና ስነ-ስርዓት የሚባሉት፡-
 - ሀ. የትምህርት ቤት ሰዓት ማክበር
 - ለ. ጥያቄ እጅ አንስቶ መጠየቅ
 - ሐ. የትምህርት ቤቱን ማሕበረሰብ ማክበር
 - መ. የደንብ ልብስ መልበስ
 - ሠ. በክበባት ንቁ ተሳትፎ ማድረግ፣
 - ረ. የመማሪያ ቁሳቁሶችን በተገቢ መንገድ መያዝና መጠቀም
 - ሰ. የሰንደቅ ዓላማ ስነ-ስርዓት ማክበር
 - ሸ. የክፍል እና የቤት ሥራዎችን መሥራት፣ ወዘተ. ናቸው።

የማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

መመሪያ አንድ (እውነት/ ሐሰት)

- | | | |
|---------|---------|--------|
| 1. እውነት | 2. እውነት | ሐ. ሐሰት |
|---------|---------|--------|

መመሪያ ሁለት (ምርጫ)

- | | | |
|------|------|------|
| 1. ለ | 2. ሐ | 3. ሐ |
| 4. ሐ | 5. ሐ | 6. ሐ |

መመሪያ ሦስት (አጫጭር መልስ)

1. የትምህርት ቤት እና ትምህርት ቤት አካባቢ ማህበረሰብ ፍላጎት
 - ንጹህ የትምህርት ቤት አካባቢ

- ምቹ የመማሪያ ክፍሎች
- ጤናማ ተግባራት
- ቀልጣፋ አገልግሎት
- የተሟላ የቁሳቁስ አቅርቦት
- የንጹህ ወሃ አቅርቦት
- የስፖርት ማዘወተሪያ ቦታዎች
- ቤተ-መጽሀፍት
- ንጽህናዉ የተጠበቀ መጻዳጃ ቤቶች

2. የአቻ ግንኙነት ማለት በእድሜ እና የትምህርት ደረጃቸዉ ከሞላ ጎደል እኩል የሆኑ ተማሪዎች የሚፈጥሩት የእርስ በርስ ግንኙነት ማለት ነዉ።

3. ጤንነት ማለት የአንድ ሰዉ አካላዊ፣ አዕምሮአዊ እና ማህበራዊ ደህንነት ማለት ነዉ።

ምዕራፍ አምስት

የተለየ ትኩረት የሚሹ ቁልፍ ጉዳዮች

ለምዕራፉ የተመደበለት ጠቅላላ ክፍለ ጊዜ:- 25

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች የዚህን ምዕራፍ ይዘቶች ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ

- የትራፊክ ደንቦችን ያብራራሉ
- የትራፊክ ደንቦች አተገባበር ህይወትን እና ንብረትን ከአደጋ እንዴት እንደምጠብቅ ያደንቃሉ።
- እራሳቸውን በደም ንኪኪ ከሚተላለፉ በሽታዎች ለምሳሌ ከኤች አይ ቪ እንዴት እንደሚከላከሉ ግንዛቤ ያሳድጋሉ።

መግቢያ

በአንደኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ተማሪዎች ስለ መኪና መንገድ አጠቃቀም እና ስለ ጥሩ ጤና አጠባበቅ መማራቸው ይታመናል ። በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ሰለመንገድ ደህንነት ፣ የትራፊክ ሕጎች እና ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድና ዘዴዎች ይማራሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

- 5.1 የመንገድ ትራፊክ ደህንነት
- 5.2 ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ

5.1 የመንገድ ትራፊክ ደህንነት

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ:- 12

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ:-

- ስለ መንገድ ትራፊክ ደህንነት ይገልጻሉ።
- የመንገድ ትራፊክ ሕጎችን ይዘረዝራሉ።

- የመንገድ ትራፊክ ሕጎችን ያከብራሉ።
- የመንገድ ትራፊክ አደጋ መንስኤዎችን ይናገራሉ።
- የመንገድ ትራፊክ አደጋ ለመቀነስ የሚረዱ መንገዶችን ይዘረዝራሉ።
- ከመንገድ ትራፊክ አደጋ ራሳችሁን ይጠብቃሉ።

ለይዘት

- ✓ የመንገድ ትራፊክ ደህንነት
- ✓ የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ሕጎች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ማለት በሰው ላይ የሚደርሰውን አደጋ (ሞት እና የአካል ጉዳት) ለመቀነስ የሚረዱ ዘዴ እና እርምጃ ነው። የመንገድ ትራፊክ ሕጎች ማለት የመንገድ ትራፊክ ደህንነትን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ እና በእያንዳንዱ ሰው መታወቅ፣መከበር እና መፈጸም ያለባቸው ተግባራት ናቸው።

የመንገድ ትራፊክ ሕጎች የመንገድ ላይ አደጋዎችን ለመቀነስ የሚረዱን ናቸው ለምሳሌ፡-

- 🚦 በመኪና መንገድ ላይ ንቃት ባለው ሁኔታ መጓዝ፤
- 🚦 ቀኝና ግራን ተመልክቶ ማቋረጥ፤
- 🚦 ድልድዮችን፣ መረማመጃዎችንና የሚያዳልጡ ቦታዎችን በጥንቃቄ ማለፍ፤
- 🚦 በመንገድ ላይና በመንገዳ ዳር አለመጫወት፤
- 🚦 የመንገድ ላይ ማቋረጫ መስመሮችን በጥንቃቄና በአግባቡ መጠቀም፤
- 🚦 እግረኛ መንገድን መጠቀም።

መኪና መንገድ በምናቋርጥበት ጊዜ ሌሎችን ማለትም

- ❖ ህፃናትን
 - ❖ አዛውንትንና
 - ❖ አካል ጉዳተኞችን ቅደሚያ መስጠትና መርዳት ያስፈልጋል
- መ. የተጠቆሙ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች

- ✓ የተለያዩ የትራፍክ ሕጎችን የሚያሳይ ሥዕሎች(ለምሳሌ የመንገድ ዘብራ ምልክት፣ የመንገድ መብራት ወዘተ..)
- ✓ የተለያዩ መኪና መንገድ ላይ የሚደረጉ ጨዋታዎችና የሚያስከትሉትን አደጋዎችን የሚያሳዩ ሥዕሎች)

ሠ. የተጠቆሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ የመስክ ጉብኝት
- ✓ ባለሙያ (የመንገድ ደንነት ባለሙያ/ ትራፍክ) በመጋበዝ ትምህርት መስጠት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ሚና ጨዋታ

ረ. ቅደመ ዝግጅት

- ✓ የሚነበቡ ርዕሶችን በቤት ሥራ መልክ መስጠት
- ✓ የተጠቆሙ ትምህርት መርጃ መሣሪያዎችን ማዘጋጀት/ማሰባሰብ
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

መጀመሪያ ተማሪዎቹ ስለርዕሱ ያላቸውን ግንዛቤ ለመዳሰስና ለዕለቱ ይዘት መንደርደሪያ የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መጠየቅ:-

- ➔ የመንገድ ትራፍክ ደህንነት ማለት ምን ማለት ነው?
 - ➔ የመንገድ ትራፍክ ሕጎችን ምን ምን ናቸው?
 - ➔ የትራፍክ አደጋ መንስኤዎች ምንድን ናቸው?
- 2.** የትምህርቱ አቀራረብ
- ➔ ከላይ ለቀረቡት ጥያቄዎች ከተማሪዎች የሚቀርቡ ምላሾችን መሰረት በማድረግ በቂ ገለጻ ማድረግ



ለተማሪዎች አስፈላጊውን ግብረ መልስ መስጠት
አጫጭር ማብራሪያዎችን መስጠት

ቀ. የምዘና ስልቶች

- ✓ የቃል ጥያቄ መጠየቅ
- ✓ የቤት ሥራ መስጠት
- ✓ ምልክታ ማድረግ

ሰ. ተግባራዊ ክንዋኔ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 5.1

1. የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ማለት በሰው ላይ ተሸከርካሪዎች የሚያደርሱትን አደጋ (ሞት እና የአካል ጉዳት) ለመቀነስ የሚረዳ ዘዴ እና እርምጃ ነው።

የተግባር ክንዋኔ 5.2

1. የመንገድ ትራፊክ ሕጎች

- መንገድ ከማቋረጥ በፊት ግራ ቀኝ ማየት
- በእግር ጉዞ ጊዜ የእግረኛ መስመር መጠቀም
- መንገድ በምናቋረጥበት ጊዜ በዜብራ/ ማቋረጫ ምልክት ባለበት ማቋረጥ
- ግራ መስመር ይዞ መጓዝ

2. የትራፊክ አደጋ መንስኤዎች

- መንገድ ግራና ቀኝ ሳያዩ ማቋረጥ
- በእግር ጉዞ ጊዜ የእግረኛ መስመር አለመጠቀም
- በመንገድ ላይ መጫወት
- መንገድ በምናቋረጥበት ጊዜ በዜብራ/ በማቋራጫ ምልክት አለመጠቀም

3. ግራና ቀኝ በማየት፣ በተፈቀደበት ቦታ ብቻ በማቋረጥ ወዘተ..

መልመጃ 5.1

- 1. ሁሉንም የህብረተሰብ ክፍሎችን
- 2. ራስን እና ሌሎችን ከተሸከርካሪ አደጋ ለመከላከል

5.2 ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ

የተመደበለት ክፍለ ጊዜ፡- 13

ሀ. ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- እራሳችሁን በደም ንኪኪ ከሚተላለፉ በሽታዎች ለምሳሌ ከኤች አይ ቪ እንዴት እንደምትከላከሉ ግንዛቤ ታሳድጋላችሁ፡፡
- ከደም ንኪኪ ራሳችሁን ትጠብቃላችሁ፡፡

ለ.ይዘት

- ✓ ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ
- ✓ የደም ንኪኪ ልክሰት የሚችልባቸው መንገዶች
- ✓ ከደም ንኪኪ መከላከያ መንገዶች

ሐ. የትምህርቱ ጭብጥ

ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ ማለት እራስንና ሌሎች ሰዎችን ከተላላፍ በሽታዎች መጠበቅ ማለት ነው፡፡ በሌላ አባባል በማንኛውም ማህበራዊ ግንኙነቶቻችን (በሃዘንና በደስታ ጊዜ) እራሳችንና ሌሎችንም በደም፣በትንፋሽ እና በማንኛውም ሰውነት ፈሳሾች ሊተላለፉ ከሚችሉ በሽታዎች መከላከል ማለት ነው፡፡ በተለይ የደም ንኪኪ ለተለያዩ አደገኛ እና መድሃኒት ለሌላቸው በሽታዎች ለምሳሌ ለኤች አይ ቪ፣ለጉበት በሽታ የመሳሰሉት ያጋልጣል፡፡ ስለዚህ ከማንኛውም ከደም ንኪኪ ራሳችንን መጠበቅ ይኖርብናል፡፡

የደም ንኪኪ ልክሰት የሚችልባቸው መንገዶች፡-

- ✓ ስለታማ መሳሪያዎችን (ምሳጭ፣ መቀስ፣መርፌ፣ወዘተ.) በጋራ መጠቀም
- ✓ የጥርስ ብሩሽ በጋራ መጠቀም

✓ የሰውን ቁስል በእጅ መንካት

✓ በአደጋ ጊዜ (የሚደማ ሰውን) ያለ ጓንት መንካት

✓ የተጣሉ ማንኛውንም ቆሻሻ ነገሮችን (ሶፍት፣ጥጥ፣ጓንት ወዘተ.) መንካት።

የደም ንኪኪ መከላከያ መንገዶች

- ስለታማ መሳሪያዎችን(ምሳጭ፣ መቀስ፣መርፌ፣ጥፍር መቁረጫ ወዘተ.) በጋራ አለመጠቀም
- የጥርስ ብሩሽ በጋራ አለመጠቀም
- የሰውን ቁስል በእጅ አለመንካት
- በአደጋ ጊዜ (የሚደማ ሰውን) ያለ ጓንት አለመንካት
- በወሊድ ጊዜ ንኪኪ አለማድረግ
- ማንኛውንም ቆሻሻ ነገሮችን አለመንካት ወዘተ. ናቸው።

መ. የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎች

- ✓ በደም ንኪኪ ስለሚተላለፉ በሽታ(ለምሳሌ ስለኤች አይ ቪ / ኤድስ) መተላለፍያ መንገዶች፣ስለሚያስከትለው ጉዳትና ስለመከላከያ መንገዶች ገላጭ የሆነ ስዕሎች / ፖስተሮች

ሠ. የተጠቀሙ የማስተማሪያ ሥነ ዘዴ

- ✓ የቡድን ወይይት
- ✓ ድራማ
- ✓ ሚና ጨዋታ
- ✓ ጥያቄና መልስ

ረ. ቅደመ ዝግጅት

- ✓ የተጠቀሙ የትምህርት መርጃ መሳሪያዎችን ማሰባሰብ
- ✓ በደም ንኪኪ ስለሚተላለፉ በሽታ(ለምሳሌ ስለኤች አይ ቪ / ኤድስ) ቤተሰቦቻቸውን ጠይቀው እንዲመጡ መናገር
- ✓ የዕለቱን ትምህርት ዕቅድ ማዘጋጀት

ሰ. የመማር ማስተማር ሂደት

1. መግቢያ

ተማሪዎችን በደም ንኪኪ ስለሚተላለፉ በሽታ (ለምሳሌ ስለኤች አይ ቪ / ኤድስ) ቅደመ እዉቀት መለኪያ የሚሆን ጥያቄዎችን መጠየቅ ይቻላል፡-

- ➡ በደም ንኪኪ የሚተላለፉ በሽታዎች ምን ምን ናቸው?
- ➡ በደም ንኪኪ ስለሚተላለፉ በሽታ (ለምሳሌ ስለኤች አይ ቪ / ኤድስ) መከላከያ መንገዶች ምን ምን ናቸው?

2. አቀራረብ

- ➡ ከላይ በቀረቡት ጥያቄዎች ላይ ተማሪዎች የሚሰጡትን መልስ መነሻ በማድረግ ማብራሪያ መስጠት
- ➡ ለተማሪዎች ሥራ አስፈላጊዉን ግብረ መልስ መሰጠት
- ➡ አጫጭር ማብራሪያ መስጠት

ሸ. የምዘና ስልቶች

- ✓ ምልክታ
- ✓ የቡድን ሥራ
- ✓ የቤት ሥራ

ቀ.ተግባራዊ ክንዋኔ እና መልመጃ መልሶች

የተግባር ክንዋኔ 5.3

1. ለኤች አይ ቪ፣ ለጉበት በሽታ ወዘተ..

2. የደም ንኪኪ ልክሰት የሚችልባቸው መንገዶች

- ✓ ስለታማ መሳሪያዎችን (ምሳጭ፣ መቀስ፣ መርፌ፣ ወዘተ.) በጋራ መጠቀም
- ✓ የጥርስ ብሩሽ በጋራ መጠቀም
- ✓ የሰውን ቁስል በእጅ መንካት

✓ በአደጋ ጊዜ (የሚደማ ሰዉን) ያለ ጓንት መንካት

✓ የተጣሉ ማንኛዉንም ቆሻሻ ነገሮችን (ሶፍት፣ጥጥ፣ጓንት ወዘተ.) መንካት።

3. የደም ንኪኪ መከላከያ መንገዶች

- ስለታማ መሳሪያዎችን(ምሳጭ፣ መቀስ፣መርፌ፣ጥፍር መቁረጫ ወዘተ.) በጋራ አለመጠቀም
- የጥርስ ብሩሽ በጋራ አለመጠቀም
- የሰዉን ቁስል በእጅ አለመንካት
- በአደጋ ጊዜ (የሚደማ ሰዉን) ያለ ጓንት አለመንካት
- በወሊድ ጊዜ ንኪኪ አለማድረግ
- ማንኛዉንም ቆሻሻ ነገሮችን አለመንካት
- ያልተመረመረ ደም ልገሳ
- ከእናት ወደ ልጅ (በወሊድ ጊዜ)
- ልቅ ግብረ ሥጋ ግንኙነት

መልመጃ 5.2

1. ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ ማለት እራስንና ሌሎች ሰዎችን ከተላላፍ በሽታዎች መጠበቅ ማለት ነዉ።

2.ለኤች አይ ቪ፣ለጉበት በሽታ ወዘተ..

3.ስለታማ መሳሪያዎችን(ምሳጭ፣ መቀስ፣መርፌ፣ጥፍር መቁረጫ ወዘተ.) በጋራ አለመጠቀም

- የጥርስ ብሩሽ በጋራ አለመጠቀም
- የሰዉን ቁስል በእጅ አለመንካት
- በአደጋ ጊዜ (የሚደማ ሰዉን) ያለ ጓንት አለመንካት
- በወሊድ ጊዜ ንኪኪ አለማድረግ
- ማንኛዉንም ቆሻሻ ነገሮችን አለመንካት
- ያልተመረመረ ደም ልገሳ
- ከእናት ወደ ልጅ (በወሊድ ጊዜ)
- ልቅ ግብረ ሥጋ ግንኙነት

የምዕራፉ ማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

መመሪያ አንድ:- (እውነት / ሐሰት)

- 1. እውነት
- 2. እውነት
- 3. ሐሰት
- 4. እውነት

መመሪያ ሁለት:- (ምርጫ)

- 1. ለ
- 2. ሐ

መመሪያ ሦስት:- (አጭር መልስ)

1. ሞት፡የአካል ጉዳትና በንብረት ላይ የሚደርሰውን ኪሳራ ለመቀነስና

ለማስወገድ ::

2. መምህር እባክዎን! ተማሪዎች አካባቢያቸውን መሰረት ያገናዘበ መልስ እንድመልሱ ያድርጉ::

3. የትራፍክ ህጎችን በማወቅ እና በመተግበር::

4. በማንኛውም ማህበራዊ ግንኙነቶች በደም፣በትንፋሽ እና በማንኛውም ሰውነት ፈሳሾች ሊተላለፉ ከሚችሉ በሽታዎች ራስን በመጠበቅ እና ለሌሎች ግንዛቤ በማስጨበጥ::

ዋቢ መጽሀፍት

1. Active learning methodology by Sarva Shiksha Abhyaa, Tamil Nadu in partnership with the school, Krishnamurti Foundation India
2. Formative and summative education technique for improvement of learning process by Bilal Ahmad Bhat and Gh Jeekani Bhat
3. Use of Data for educational planning and Management by Prof.Zafar I.Malik

የ2ኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ

መርሃ-ትምህርት (Syllabus)

የአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ግቦች

የ1977 እ.ኤ.አ. የተቤሊሲ ድንጋጌ (Tbilisi Declaration) የአካባቢ ሳይንስ ሚና ፣ ዓላማዎች እና ጠባዮቹን የያዘ ከመሆኑም በላይ የጉባኤውን ሁለት ምክራ-ሐሳቦች ያካተተ ሆኖ በሁሉም የትምህርት ደረጃዎች በመደበኛው የትምህርት ስርዓት ውስጥ እና ወጪ ለሚገኙ የማህበረ ሰብ ክፍሎች በአካባቢ ፣ በብሔራዊ፣ በቀጠና እና በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚሰጥ የአካባቢ ሳይንስ ትምህርት የራሱ የሆነ መሠረታዊ መዋቅር (framework) ፣ መርሆዎች እና መምሪያ የያዘ ከመሆኑም በላይ ቀጥሎ ያሉ ግቦች ይኖሩታል።

1. በከተማ እና በገጠር ምጣኔ ሀብታዊ፣ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊ እና ስነ-ምግባራዊ ጉዳዮች መካከል ተያያዥነት መኖሩን በግለፅ ለማስገንዘብ እና ለአካባቢ ተገቢ ትኩረት እንዲሰጥ ለማበረታታት፤
2. አካባቢውን ከጉዳት ለመጠበቅም ሆነ ለማሻሻል የሚረዳቸውን ዕውቀት ፣ እሴት ፣ ዝንባሌ ፣ ቁርጠኝነት እና ክህሎት የሚያገኙበትን እድል ለሁሉም ሰው መስጠት

3. ግለሰቦች ፣ ቡድኖች እና በአጠቃላይ በሕብረተሰቡ መካከል አካባቢን በሚመለከት አዎንታዊ የሆነ ትዕይንት ባህርይ እንዲፈጠርባቸው ማስቻል የአካባቢ ሳይንስ ትምህርት ዓላማ ዘርፎች (ክፍሎች) ፡

- ግንዛቤ – የአካባቢን አጠቃላይ ችግሮች (የተጋረጡ አደጋዎች) እና ተያያዥ ነገሮችን ግለሰቦች እና የማሕበረሰብ ክፍሎች በንቃት እንዲከታተሉ፣ በጥልቀት እንዲገነዘቡ እና ተቆርቋር እንዲሆኑ መርዳት
- ዕውቀት – ግለሰቦች እና የማሕበረሰብ ክፍሎች ስለ አካባቢ እና ተያያዥ ችግሮች የተለያዩ ልምዶችን እንዲቀስሙና መሠረታዊ ግንዛቤ እንዲኖራቸው መርዳት
- ዝንባሌ-ግለሰቦች እና የማሕበረሰብ ክፍሎች በንቁ ተሳትፎ አካባቢያቸውን ለማሻሻልና ከጉዳት ለመከላከል የሚያስችላቸውን እሴቶች እና የተቆርቋርነት ስሜት እንዲላበሱ መርዳት
- ክህሎት – ግለሰቦች እና የማሕበረሰብ ክፍሎች የአካባቢ ችግሮችን ለመለየትና ለመፍታት የሚያስችላቸውን ክህሎት እንዲቀስሙ መርዳት
- ተሳትፎ – ግለሰቦች እና የማሕበረሰብ ክፍሎች በሁሉም አካባቢ ነክ ችግሮች ላይ በንቃት በመሳተፍ እንዲሰሩ እና የመፍትሔ አካል እንዲሆኑ እድል መስጠት

የትምህርቱ ዓላማዎች

ተማሪዎች የአመቱን ሁለተኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ ትምህርት ስያጠናቅቁ ቀጥሎ የተመለከቱትን ዓላማዎች ከግብ ያደርሳሉ ተብሎ ይጠበቃል፡-

- 📌 የሕይወት ተሞክሮ ልዩ ልዩ ጭብጦችን ከዕለት ተዕለት ኑሮ ጋር በማገናኘት በቅርብ እና በስፋት ስላለው አካባቢ ግንዛቤ ያገኛሉ
- 📌 ስለ አካባቢ ያላቸውን ተፈጥሮአዊ ጉጉት እና ፈጠራ ያጎለብታሉ
- 📌 ከቅርብ አካባቢያቸው ጋር ዕለት ተዕለት በሚያደርጉት ግንኙነት (መስተጋብር) ብዙ ሂደት/ክህሎት ይማራሉ

በቅርብ አካባቢያቸው ወይም በዙሪያቸው ላለው ተፈጥሮአዊ ፣ አካላዊ እና ሰው ሰራሽ ሐብቶች የመቆርቆር ስሜት ያዳብራሉ

<p>አጥጋቢ የመማር ብቃት Minimum Learning Competency (MLC)</p>	<p>ይዘቶች (Contents)</p>	<p>የማሥተማሪያ ስነ ዘዴዎች (Learning Strategies)</p>	<p>ምዘና/ግምገማ Assessment</p>
<p>2ኛ ክፍል :ምዕራፍ 1 አጥጋቢ የመማር ብቃት ከዚህ ምዕራፍ በኋላ ተማሪዎቹ:</p>	<p>2ኛ ክፍል: ምዕራፍ 1 (34 ክፍለ ጊዜ) የወረዳችን መገኛ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • የቦታ መገኛ ምን እንደሆነ ይገልጻሉ • የአንድን ቦታ አንጻራዊ መገኛዎች ይለያሉ • የራሳቸውን ወረዳ አንጻራዊ መገኛ ያስረዳሉ • የራሳቸውን ወረዳ መገኛ ከአጎራባች ወረዳዎች አንጻር ያመለክታሉ • ባዘጋጁት የካርታ ስዕል (በንድፈ ካርታ) ላይ የወረዳ ቀበሌዎችን 	<p>1.የቦታዎች መገኛ</p> <p>1.1. የወረዳችን መገኛ (6 ክፍለጊዜ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • የቦታ መገኛ ትርጉም • የአንጻራዊ የቦታ መገኛ ትርጉም • የሚኖሩበት ወረዳ አንጻራዊ የቦታ መገኛ • የአጎራባች ወረዳዎች ስም እና 	<ul style="list-style-type: none"> • ስለ አንጻራዊ የቦታ መገኛ ተማሪዎቹ እንዲናገሩ በመጠየቅ <ul style="list-style-type: none"> • ስለሚኖሩበት (ስለሚገኙበት) ወረዳ አንጻራዊ መገኛ ቦታ ተማሪዎች እንዲያስረዱ በመጠየቅ • ተማሪዎች የመኖሪያ ቤታቸውን ፣ት/ቤታቸውን እና ወረዳቸውን በካርታ ንድፍ እንዲያመለክቱ በማሳተፍ • ተማሪዎች ቀለል ያለ ካርታ በመሳል (በመንደፍ)የሚኖሩበትን 	<ul style="list-style-type: none"> • ለቀረቡላቸው ጥያቄዎች ተማሪዎቹ የሚሰጡትን ምላሾች አስተዋል/ይ • በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙ ቦታዎችን በትክክል እና በተሻለ ልምድ ተማሪዎቹ ስለመጠቀማቸው መከታተል • በካርታ ንድፍ ሥራዎች ላይ ተማሪዎች ያላቸውን ተሳትፎ ተመልክት/ች • ክትትል የሚሹ ተግባራትን

<p>ያመለክታሉ ስማቸውንም ይጠቅሳሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> •የወረዳቸውን አጎራባች ወረዳዎች ስም ይዘረዝራሉ 	<p>አንጻራዊ መገኛ ቦታ</p>	<p>ቤት ፣ት/ቤት እና የወረዳ አንጻራዊ መገኛ ቦታ እንዲያሳዩ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> •ተማሪዎች የወረዳቸውን ካርታ እንዲስሉ በማድረግ • ተማሪዎቹ የነደፉትን የወረዳ ካርታ በመመልከት የአጎራባች ወረዳዎችን መገኛ እንዲገልፁ በማድረግ • አይ ቲ (IT) እንደ መሳሪያ (tool) ሆኖ በአቅጣጫ መለያነት ያለውን ሚና (ጠቀሜታ) ተማሪዎች እንዲያብራሩ በማድረግ 	<p>ለምሳሌ፡ የቀበሌያቸው እና የወረዳቸውን ካርታ በስዕል ንድፍ እንዲያሳዩ በማዘዝ እና አፈጻጸማቸውን መከታተል፣ወጤት በመያዝ ገንቢ የሆነ ግብረ መልስ መስጠት</p> <ul style="list-style-type: none"> •የተማሪዎችን ዘገባ (reports) ማየትና ገንቢ የሆነ ግብረ-መልስ ስጥ/ጨ • ተከታታይ ምዘናዎችን መተግበር
<p>2ኛ ክፍል ፡ምዕራፍ 2 አጥጋቢ የመማር ብቃት Minimum learning Competency (MLC)</p>	<p>2ኛ ክፍል ፡ምዕራፍ 2 ሳይንስን ማስተዋወቅ (45 ክፍለ ጊዜ)</p>	<p>የማሥተማሪያ ስነ ዘዴዎች (Learning Strategies)</p>	<p>ምዘና/ግምገማ Assessment</p>

<ul style="list-style-type: none"> • ወጫዊ የሰውነት ክፍሎችን ይለያሉ • የስሜት ሕዋሳቶችን ጠቀሜታቸውን ይዘረዝራሉ • የቁሳቁሶችን አካላዊ ባህሪያት ይጠቅሳሉ • የብርሃን ምንጮችን ይዘረዝራሉ 	<p>2.1. ወጫዊ የሰውነት ክፍሎቻችን እና የስሜት ሕዋሳት(15 ክፍለ ጊዜ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ዓይን፣ ጆሮ ፣ ምላስ፣ አፍንጫ ና ቆዳ • የስሜት ሕዋሳት ጠቀሜታዎች • ወጫዊ የሰውነት ክፍሎች <p>2.2. የቁሳቁሶች መሰረታዊ ባሕሪያት (15 ክፍለ ጊዜ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • መጠን • ቅርጽ • ቀለም • ልስላሴ ወይም ሸካራነት <p>2.3. የብርሃን ምንጮች(15 ክፍለ ጊዜ)</p>	<p>ተማሪዎች በቡድን እንዲደራጁ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የሰውን የሰውነት ክፍሎች በመሳል ወይም ሞዴል በመጠቀም ተማሪዎች የተመላከቱ (Labled) የሰውነት ክፍሎችን እንዲለዩ እና ጠቀሜታቸውን እንዲገልጹ በማበረታታት • ሰውነታችሁ የተገነባበት (የተዋቀረበት) ዋና ዋና ሰውነት ክፍሎችን -ራስ፣ ትከሻ፣ ክርን፣እግር ፣ ጉልበት፣ የእግር ጣቶች፣ ወዘተ.በማለት እንዲዘረዝሩ በማድረግ • የስሜት ሕዋሳትን፡- ዓይን፣ ምላስ ፣ አፍንጫ፣ ጆሮ፣ ቆዳ እንዲጠሩ በማድረግ • የተለያዩ ቁሳቁሶችን 	<ul style="list-style-type: none"> • የተማሪዎችን ክህሎት፣ እውቀት እና ፍላጎት ስለ ሰውነት ወጫዊ ክፍሎች ሲወያዩ መመዘን • የምልከታ ወጤቶችን መመዘግብ • በተስተዋሉ ክፍተቶች ላይ ገንቢ የሆነ ግብረ መልስ መስጠት • የተማሪዎችን መማርን ለማሻሻል በሚረዳ መልኩ ለጥያቄዎች በሚሰጡት ምላሾች ላይ ገላጭ ግብረመልሶችን መስጠት • በተፈጥሮና በሰው ሰራሽ የብርሃን ምንጮች ልዩነት ላይ ተማሪዎች ሲወያዩ ዕውቀታቸውን መገምገም
--	--	---	--

		<p>(ብርቆ፣ ወንበር፣ ጠመኔ፣ ወዘተ.) አካላዊ ባህሪያት</p> <p>(ቀለም፣ ቅርጽ፣ ወዘተ..) ላይ ወይይት እንዲያደርጉና እንዲለዩ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የተለያዩ የብርሃን ምንጮችን እንዲዘረዝሩ በማድረግ፣ ተፈጥሮአዊ የብርሃን ምኞቶችን ከ ሰው ሰራሽ የብርሃን ምንጮች እንዲለዩ (ለይቶ አንዲመድቡ) በመጠየቅ 	
<p>2ኛ ክፍል ፡ምዕራፍ 3 አጥጋቢ የመማር ብቃት Minimum Learning Competency (MLC)</p>	<p>2ኛ ክፍል ፡ምዕራፍ 3 የተፈጥሮአዊ አካባቢያችን (45 ክፍለ ጊዜ)</p>	<p>የማሥተማሪያ ስነ ዘዴዎች</p>	<p>ምዘና/ግምገማ</p>
<p>➤ የአየር ሁኔታን እንደ ዕለቱ አየር ፀባይ ይገልጻል</p> <p>➤ ለአየር ሁኔታ ምሳሌ</p>	<p>3.1 የአየር ሁኔታ እና የአየር ንብረት(9 ክፍለ ጊዜ)</p> <p>3.2 በወረዳችን ውስጥ</p>	<p>❖ ወይይት፣ የመማሪያ መጽሐፍ ንባብ፣ ሚና ጨዋታ፣ በትንሽ ቡድን ተግባር በማድረጅት</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ለጥያቄ የሚሰጡትን መልሶች ማስተዋል • በአየር ፀባይና በአየር

<p>ይሰጣሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ የአየር ንብረትን እንደ ረጅም ጊዜ አማካይ የአየር ሁኔታ ይገልጻሉ ➤ የአየር ንብረት እንዴት ሕይወታቸው ላይ ተጽዕኖ እንደሚያሳድር ያብራራሉ ➤ በአካባቢያቸው በብዛት የሚገኙትን ተክሎች (እፅዋት) ይለያሉ ➤ ለተክሎች (ለእፅዋት) ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ይዘረዝራሉ ➤ የእፅዋትን ልዩ ልዩ ጥቅሞች ይለያሉ ➤ ለእንስሳት በሕይወት መኖር አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ይዘረዝራሉ ➤ ከወጫዊ ገጽታቸው አንጻር ለእንስሳት ስያሜ ይሰጣሉ 	<p>የሚገኙ ዕፅዋት (9 ክፍለ ጊዜ)</p> <p>3.3 በወረዳችን ውስጥ የሚገኙ እንስሳት (9 ክፍለ ጊዜ)</p> <p>3.4 በወረዳችን ውስጥ የሚገኙ ተፈጥሮአዊ ሀብቶች (9 ክፍለ ጊዜ)</p> <p>3.5 አካባቢያችን መንከባከብ (9 ክፍለ ጊዜ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ስለ አየር ሁኔታ እና ስለ አየር ንብረት ተማሪዎች ያላቸውን ግንዛቤ በመጠየቅ • ተማሪዎች ስለ አየር ሁኔታ (ፀሀይ ጥቅም፣ ዝናብ ጥቅም፣ ነፋሽ፣ ደረቅ ፣ ሞቃታማ ፣ ቀዝቃዛ፣ ወዘተ.) እንዲገልጹ በመጠየቁ • ተማሪዎች ስለ አየር ንብረት ምንነት እንዲያብራሩ በመጠየቅ • ተማሪዎች የአየር ንብረት ለወጥ ስለ መኖሩ ይወያዩ፣ የአየር ንብረት ለወጥ ፍጥነትና በአካባቢያቸው ላይ ያሳደረውን ተጽዕኖ እንዲጠቅሱ በማድረግ • ተማሪዎች ቀለል ያለ ባር-ግራፍ በመስራት የወረዳቸውን ዋና ዋና የዝናብ ወራት እንዲያሳዩ እና 	<p>ንብረት መካከል ያለውን ልዩነት በማብራራት ረገድ ተማሪዎቹ ያሳዩትን የተሻሉ ልምዶች መከታተል</p> <ul style="list-style-type: none"> • የክትትል ተግባር መስጠት (ለምሳሌ፡ ለዝናብ ግራፍን በመጠቀም) • የተማሪዎችን የትም/ት ተሳትፎ መመዝገብና ገንቢ አስተያየት ያየት መስጠት • የተማሪዎችን ዘገባ በመፈተሽ ገንቢ ግብረ-መልስ መስጠት • ተከታታይ ምዘና ማካሄድ • የተማሪዎችን ክህሎት ፣ ፍላጎት ፣ ተሰጥኦ
---	--	---	--

<p>➤ እንስሳት፡- አሳዎች፣ እንቁራሪት አስተኔዎች፣ ገበሎ አስተኔዎች፣ አዕዋፍ (ወፎች) እና አጥቢዎች በማለት ይመድባሉ</p> <p>➤ እንደገና ጥቅም ላይ ሊውሉ የሚችሉትን ቁሳቁሶችን ይለያሉ</p> <p>➤ ባህላዊ መንገድ ተጠቅመው ከቆሻሻ ወይም ከተጣሉ ቁሳቁሶች ምን ሊሠሩ እንደሚችሉ ይዘረዝራሉ</p>		<p>፣የበለጠ ዝናብ የሚያገኙ ወራት እንዲተነትኑ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በአየር ንብረት ላይ ሰዎች የሚያሰድሩትን ተጽዕኖ ተማሪዎች እንዲመረምሩ አሳይመንት በመስጠት • በአከባቢ ነባር የሆኑ ተክሎች (እፅዋት) ና እንስሳት ይለዩ፣ እነዚህ ተክሎች (እጸዋቶች) ና እንስሳቶች ከሌሎች ተዛማጅ ዝርያዎች የሚለዩበትን መንገድ በምሳሌ እንዲያስረዱ በመጠየቅ • እንስሳት በሚራቡበት (ዝሪያቸውን በሚተኩበት) መንገድ፣ በሰውነት ገጽታ ፣ በሚኖሩበት ቦታ አኳያ እንዲመድቡ በማድረግ • በወረዳቸው ውስጥ የሚገኙትን ብርቅዬ እጽዋትና እንስሳት እንዲጠቅሱ 	<p>መገምገም</p> <ul style="list-style-type: none"> • ስለእጽዋት እና እንስሳት አካላዊ ገጽታ እና በአካባቢ ውስጥ ለመኖር ያስቻላቸው ምን እንደ ሆነ (ለምሳሌ፡ ጥልቀት አልባ ሥሮች (Shallow root) ፣ ተራዘም ሥሮች (tap root) ድራድር ሥሮች(Fibrous root) ሲወያዩ መከታተል ፣ጠንካራ ምንቃሮች(Hard beaks) ወዘተ.) ሲወያዩ መከታተል • በእፅዋት ዝርያዎች እና በእንስሳት ዝርያዎች መካከል ያለውን ተመሳሳይነት እና ልዩነት እንዲናገሩ ማድረግ
---	--	---	---

		<p>በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ሐብቶችን የሰው ልጆች እንዴት እየተጠቀሙ እንደሚገኙ፣ እነዚህ ሐብቶች ለአከባቢው ማህበረሰብ ጥቅም እንዴት እንደሚውሉ እና ሐብቶቹ ቢጠፉ ወይም አገልግሎታቸው ቢገርም ምን ሊከሰት እንደሚችል እንዲያብራሩ በማድረግ • ተማሪዎች የረገፉ ቅጠሎችን እና ትርፍራፊ ምግቦችን በመሰብሰብ በጸደይ ወቅት ፍግ ወይም ብስባሽ (Compost) አዘጋጅቶ የጓሮ አትክልት ለማሳደግ እንዲጠቀሙበት በመናገር 	<ul style="list-style-type: none"> • ለመጥፋት የተቃረቡትን (የመጥፋት አደጋ የተጋረጠባቸውን) እንስሳት እና ዕጾዎችን በመሳል እንዲያሳዩ ማድረግ • በሰዎች እና በተፈጥሮ ሀብት እንዲሁም በሰው ሰራሽ መካከል ያለውን የእርስበርስ ግንኙነት እና ከሀብቶቹ የሚገኘው አገልግሎት የማህበረሰቡን ፍላጎት እንዴት እንደሚያሟላ የተወሰኑ ነጥቦችን በመጥቀስ ስያብራሩ መከታተል • ሰዎች የተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ሀብቶች እንዴት እየተጠቀሙ
--	--	---	---

			<p>እንዳሉ እና የተፈጥሮ ና ሰው ሰራሽ ሀብቶች ቢጠፉ ምን ሊከሰት እንደሚችል ሲያብራሩ መከታተል</p> <ul style="list-style-type: none"> • ናሙና ጥያቄዎች :- ቤተሰቦቻችሁ ምግብ ከዩት ይገዛሉ? የአርሶ አደሩ ምርት በገበያ ላይ ባይኖር ምን ይከሰታል? የአካባቢውን ፓርክ ማን ይጠቀማል? ፓርኩን ለምን አገልግሎት ይጠቀሙታል? ፓርኩ ከሌለ እነዚህን እንቅስቃሴዎች ሊከናወኑ የሚችሉበት ቦታ አለ? የመጫወቻ ሥፍራው ቢፈርስ ምን እንደሰማቸው ሲወያዩ
--	--	--	--

			<p>ግንዛቤያቸውን መከታተል</p> <ul style="list-style-type: none"> የተማሪ ንግግር :- ሻዮዋሻዮዌ መጫወት እወዳለሁ፡፡ እነሱ ከዚያ ባይኖሩ ኖሮ አዝን ነበር፡፡ ሌሎች ፓርኮች እሩቅ ስለሆኑ ወደዚያ መሄድ አልችልም ወዘተ.. የሚሉትን የተማሪዎችን ምልክታና ግምገማ መከታተል
<p>2ኛ ክፍል ፡ ምዕራፍ 4 አጥጋቢ የመማር ብቃት Minimum Learning Competency(MLC)</p>	<p>2ኛ ክፍል ፡ ምዕራፍ 4 ማህበራዊ አካባቢያችን (45 ኪ/ጊዜ)</p>	<p>የማሥተማሪያ ስነ ዘዴዎች</p>	<p>ምዘና/ግምገማ</p>
<p>➤ የቤተሰብ አባልት እና ፍላጎቶቻቸውን ያብራራሉ</p>	<p>4.1. የቤተሰብ አባላት እና ፍላጎቶቻቸው (19 ኪ/ጊዜ)</p> <ul style="list-style-type: none"> የቤተሰብ የጤና 	<p>የማስተማር ዜዴ - ተማሪዎች በጥንድ ፣ በቡድን እንዲሁም በአስተማሪ እና በተማሪዎች</p>	<p>የተማሪዎችን አፈፃፀም መከታተል :-</p>

<p>➤ የቤተሰብን የጤና አጠባበቅ ፋይዳ ያስረዳሉ።</p> <p>➤ የግል ጤና አጠባበቅ (የእጅ መታጠብ ፣የጥርስ መቦረሽ፣ወዘተ.) እና የአካባቢ ንጽህና አስፈላጊነት ይገልጻሉ።</p> <p>➤ የት/ቤቱን ማህበረሰብ አባላት እና የአካባቢዉን ማህበረሰብ አባላት ይለያሉ።</p> <p>➤ በት/ቤት ውስጥ ሊያከናውኗቸው የሚችሏቸውን የአቻ ግንኙነት እና እንቅስቃሴ ያዳብራሉ።</p> <p>➤ የትምህርት ቤቱን ደንቦች እና ሕጎች ያከብራሉ።</p>	<p>አጠባበቅ ፋይዳዎች (ጥቅሞች)</p> <p>✓ የንጽህና አጠባበቅ</p> <p>✓ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና እረፍት (እንቅልፍ)</p> <p>✓ በት / ቤቱ ውስጥ እና በዙሪያው ያሉ ማህበረሰቦች</p> <p>4.2 በት/ ቤት ውስጥ የሚደረጉ አቻ ግንኙነቶች እና የተግባራ እንቅስቃሴዎች(19 ክ/ጊዜ)</p> <p>✓ ማከናወን የሚችሏቸው ጫወታዎች እና ተግባራት</p> <p>✓ የትምህርት ቤቱ ደንቦች እና ሕጎች</p> <p>4.3. የአካባቢ ንጽህና እና</p>	<p>መካከል በሚደረግ ውይይት - ስለማህበራዊ አካባቢ ግንዛቤ ዕድገት አስፈላጊነት በመጠየቅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን ይፍቀዱ ፡- • በሰዎች መካከል ያለው የእርስበርስ ግንኙነት፣አንዳንድ ማህበራዊ ተገኝተ (ገጽታዎች) ለማህበረሰቡ አገልግሎት የሚወሉና ፍላጎታቸውን የሚያሟላ መሆኑን እንዲያብራሩ በመጠየቅ • የተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ሐብቶችን ሰዎች እንዴት እየተጠቀሙ እንደሚገኙ፣ እነዚህ ሐብቶች ለአካባቢዉ ማህበረሰብ ጥቅም እንዴት እየዋሉ እንዳሉ እና ሐብቶቹ ቢጠፉ ወይም አገልግሎታቸው ቢቋረጥ ምን ሊከሰት እንደሚችል በቡድን ተወያይቶ እንዲገልጹ በማድረግ • በማህበረሰባቸው ውስጥ አንዳንድ 	<ul style="list-style-type: none"> • የግል ንፅህና ፣ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እና እረፍት ለምን አስፈላጊ እንደሆኑ ስያብራሩ መከታተል ፣ • በየዕለቱ ቢያንስ ለስምንት (8:00) ሰዓት መተኛት አስፈላጊነትን ሲወያዩ መከታተል • ለምን ዘወትር መታጠብ አስፈላጊ እንደሆነ ሲወያዩ መከታተል • ለመታጠብ የተፈቀዱ እና ያልተፈቀዱ ቦታዎች ይለዩ፣ ምክንያታቸውንም እንዲገልጹ ማድረግ • ንጹ ልብሶችን የመልበስ አስፈላጊነት
---	---	--	---

	<p>የግል ንጽህና አጠባበቅ (7 ክፍለ ጊዜ) ✓ እንዴት የራሳችንንና የት/ቤቱን ንጽህና መጠበቅ እንችላለን ?</p>	<p>አገልግሎቶችን እና ከአገልግሎት ጋር የተያያዙ ሙያዎችን (ለምሳሌ ፣ እንደ የንፅህና ሰራተኛ ፣ የውሃ ማከሚያ ፋብሪካ፣ የአይቲ አገልግሎቶች፣ ወዘተ..) መለየት እና ያላቸውን ተያያዥነት በመግለፅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች በአከባቢያቸው ውስጥ የሚጠቀሙባቸውን የንፅህና መጠበቂያ ዕቃዎች እንዲለዩ፣ የግል ንጽህና አጠባበቅ (ለምሳሌ ፣ ፀጉር ፣ ቆዳ ፣ ጥፍሮች ፣ ጆሮዎች ፣ አፍንጫ ፣ አይኖች ፣ እጆች ፣ ጥርሶች እና እግሮች) የዕለት ተዕለት ተግባር መሆኑን በስገንዘብ • የትምህርት ቤቱን መሰረታዊ ህጎች እና ደንቦች በመጠየቅ 	<p>ላይ ተወያይቶና ግጥም ጽፈው ስያቀርቡ መከታተል</p> <ul style="list-style-type: none"> • ድንገቴ ፈተና (Quiz) መስጠት • በየሳምንቱ የሚደረጉ የአካል ብቃት እንቅስቃሴዎችን እንዲዘረዝሩ ማዲረግ • መደበኛ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ አስፈላጊነት ስያብራሩ መከታተል
--	---	--	---

<p>2ኛ ክፍል: ምዕራፍ 5 አጥጋቢ የመማር ብቃት (Minimum Learning Competency (MLC)</p>	<p>2ኛ ክፍል: ምዕራፍ 5 የተለየ ትኩረት የሚፈልጉ ቁልፍ ጉዳዮች (25 ክፍለ ጊዜ)</p>	<p>የማሥተማሪያ ስነ ዘዴዎች</p>	<p>ምዘና/ግምገማ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • የትራፊክ ደንቦችን ያብራራል • የትራፊክ ደንቦችን አተገባበር ያደንቃል • ራሳቸውን በደም ንኪኪ ከምተላለፍ በሽታ (ለምሳሌ ከኤች አይ ቪ) እንዴት እንደሚከላከሉ ግንዛቤ ያሳድጋል 	<p>5.1 የመንገድ ደህንነት (12 ክፍለ ጊዜ)</p> <p>5.2. ጥሩ የጤና አጠባበቅ ልማድ (13 ክፍለ ጊዜ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች የአካባቢያቸው የትራፊክ አደጋ መጠን ከምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝ በአነስተኛ ቡድን እንዲወያዩ በማድረግ • ተማሪዎች እንዴት ራሳቸውን በደም ንኪኪ ከምተላለፍ አደገኛ በሽታ መጠበቅ እንደምችሉ ሀሳባቸውን ለክፍል ተማሪዎች ይገልጻሉ 	<ul style="list-style-type: none"> • ድንገተኛ የ ኤች አይ ቪ ተጋላጭነትን ስያብራሩ መከታተል • ምልከታ እና/ወይም ድንገቴ ፈተና (Quiz) መስጠት

